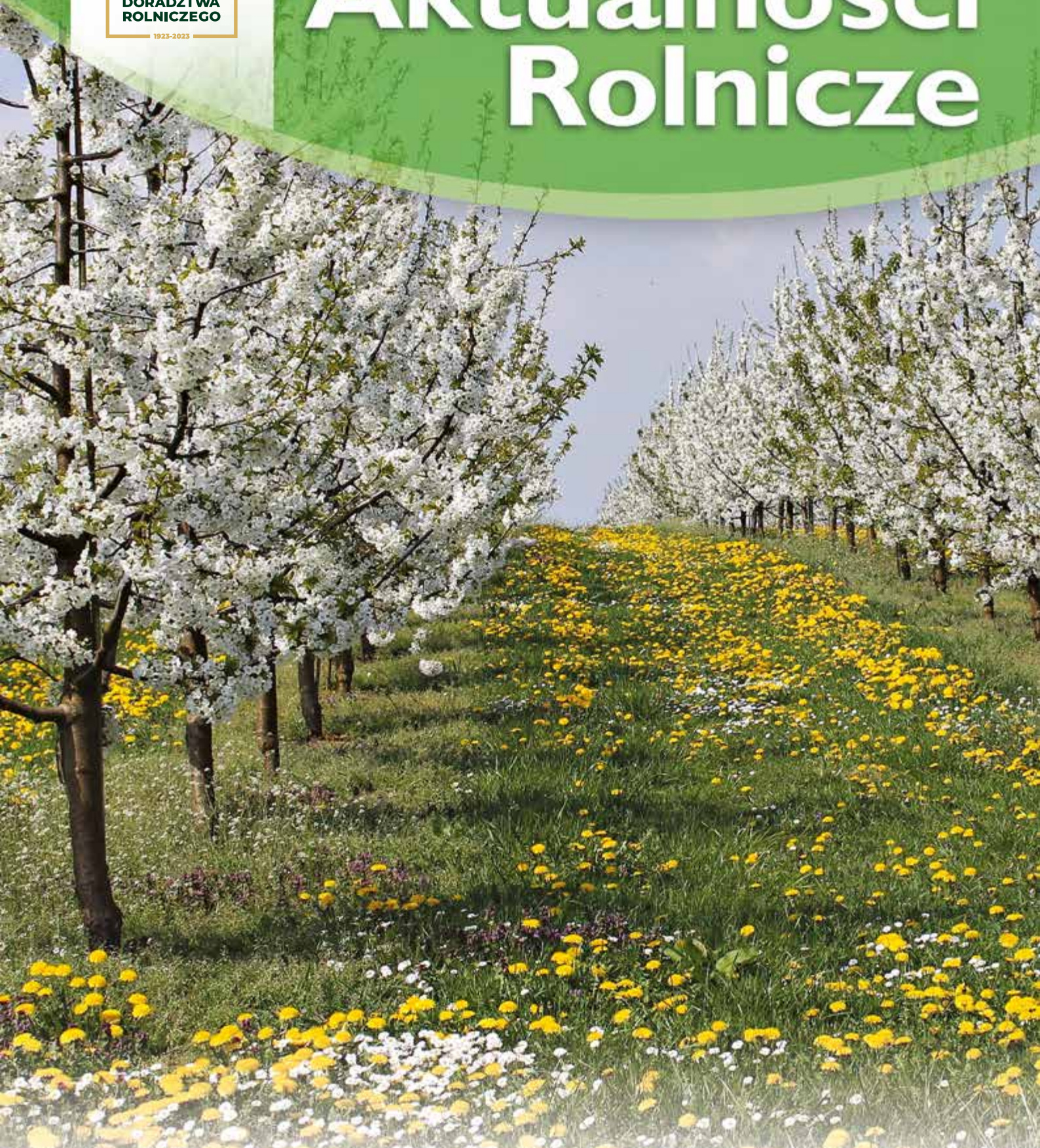

Lubuskie Aktualności Rolnicze

Ekoschemat
Rolnictwo węglowe

Królik dobry
na wszystko

Ach te
pieniądze...

Polska wieś to przyszłość

Wspieramy Ukrainę, ale naszym obowiązkiem jest ochrona interesów polskiej wsi

→ Zdecydowaliśmy o zakazie przywożenia od 15 kwietnia do 30 czerwca do Polski z Ukrainy m.in.:

- zboża,
- mięsa drobiowego,
- jaj,
- mleka i przetworów mlecznych,
- wołowiny i cielęciny, wieprzowiny, koziny,
- produktów pszczelich,
- cukru,
- suszu paszowego.

→ Wprowadzimy powszechny skup zboża

Minimalna cena skupu zboża będzie wynosić **1400 zł** za tonę pszenicy.

→ Będziemy kontynuować dopłaty do nawozów

- Wystąpimy do Komisji Europejskiej o zgodę na dopłaty do nawozów na zasadach podobnych do poprzedniego naboru.
- Na konta rolników wpłynęło wówczas około **3 mld zł**.

→ Zwiększymy dopłaty do paliwa rolniczego

Wystąpimy do Komisji Europejskiej o zgodę na zwiększenie dopłaty do paliwa rolniczego do poziomu **2 zł/l**.

Drodzy Rolnicy

Nie tak dawno, zostaliśmy wszyscy poinformowani o zmianie jaka zaszła w resorcie rolnictwa na stanowisku ministra. W miejsce ustępującego pana Henryka Kowalczyka, obowiązki Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi objął dotychczasowy szef Sejmowej Komisji Rolnictwa, pan poseł Robert Telus. Życzymy panu Ministrowi, w obliczu wciąż trwającej wojny na Ukrainie i wynikłych z niej konsekwencji, przede wszystkim życzliwości i zrozumienia wszystkich, którym dobro branży rolniczej jest drogą i objęte ich troską, aby niezwykłość tej sytuacji spowodowanej napaścią na sąsiadujący z naszą Ojczyzną kraj, nie powodowała zaognień i podziałów, ale działała jednocząco i solidarnie w celu pomyślnego rozwiązywania zaistniałych problemów. Radością napawa fakt, iż pan Minister, jak i Rząd RP, zapowiedzieli, iż uruchomione zostaną dopłaty do zboża, które pozwolą uniknąć rolnikom strat finansowych, jak również nastąpi opróżnienie i sprzedaż zboża z magazynów przed zbliżającymi się żniwami. Uporządkowany i zabezpieczony zostanie również tranzyt wszystkich produktów spożywczych przez nasz kraj.

Maj to okres wiosennych, plenerowych wydarzeń związanych nie tylko z odpoczynkiem, ale i z zasiewami, i posadzeniami różnorodnych pięknych roślin, również tych ozdobnych. LODR w Kalsku zaprasza na wiosenne, plenerowe Targi Rolnicze. Na początku, w dniach 20-21.05.2023 r. do Glisna, na XXX Targi Rolnicze, a następnie na XXIX Targi Rolnicze Agro Targ w Kalsku, które tym razem odbędą się, wyjątkowo o tydzień wcześniej, w dniach 27-28.05.2023. Przedstawiona będzie na nich, jak to mamy w zwyczaju, bogata oferta wystawiennicza, która co rok gromadzi ponad 400 wystawców: hodowców, w szczególności jak w Gliśnie – bydła mięsnego, ogrodników, rzemieślników rękodzielników, Koła Gospodyń Wiejskich, małą gastronomię, producentów produktów regionalnych i tradycyjnych, winiarzy, pszczelarzy, a także firmy mechanizacyjne i okołorolnicze produkujące na rzecz rolnictwa: nasienne, paszowe i chemizacyjne.

Zapraszam także 31.05.2023 do Baczyny na Dni Pola. Przy tej okazji chcę serdecznie Państwu polecić odbywające się „po sąsiedzku”, bo w Wielkopolsce **IV Krajowe Dni Pola w Sielinku**, organizowane przez **Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu**. Będzie można zapoznać się tam z interesującymi, bo innowacyjnymi uprawami roślin. Mam nadzieję, że nie tylko pogoda dopisze, a również Wasza liczna obecność, bardzo przez nas wyczekiwana.

■ **Wojciech Szadel**
Dyrektor
Lubuskiego Ośrodka
Doradztwa Rolniczego

LUBUSKIE KONSERWACJE 2023

Dyrektor Wojciech Szadel odebrał z rąk Wojewody Lubuskiego Władysława Dajczaka i Lubuskiej Wojewódzkiej Konserwator Zabytków Barbary Bieliniś-Kopec, wyróżnienie w ramach nagrody Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków „LUBUSKIE KONSERWACJE 2023”. Zostało ono przyznane w kategorii *remont konserwatorski*, a dotyczy remontu elewacji Pałacu w Gliśnie, siedziby oddziału LODR.

Nagroda Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków „Lubuskie Konserwacje”. Ustanowiona w 2008 r. jest uhonorowaniem właściciela zabytku za znaczące dokonania w zakresie poprawy jego stanu zachowania, podkreślenia walorów artystycznych i użytkowych w aspekcie prawidłowo wykonanych prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, w tym również jego zabezpieczenia przed zniszczeniem. Ocenie poddawany jest również sposób użytkowania zabytku, utrzymanie estetycznego wyglądu, jego wyposażenia i otoczenia.

Nagrody wręczono z okazji Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków, którego celem jest przybliżenie społeczeństwu problematyki dziedzictwa kulturowego. W Polsce ideą obchodów jest zaprezentowanie zabytków mających szczególne znaczenie dla dziedzictwa światowego i wielokulturowości w naszym kraju.

AKTUALNOŚCI

Doradca rolniczy brzmi dumnie	5
Wielkanoc w LODR	8
100 litrów krwi na 100-lecie...	10
Kiermasz Wielkanocny	11
ARiMR – Większa pomoc dla KGW	12
Krajowe Dni Pola	13

W POLU I GOSPODARSTWIE

Ekoschemat – Rolnictwo węglowe	14
Ekoschemat – obszary z roślinami miododajnymi	16
Królik dobry na wszystkim	18
Uprawa ogórka w gruncie	20
Rok w pasiece – maj	22
Permakultura – jak zacząć	25

EKOLOGIA

Zasady ekologicznej uprawy roślin okopowych	26
Ekologiczne środki ochrony roślin	27

ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH

Bezpieczna żywność – odpowiedzialność gospodarstwa rolnego	28
Agroturystyka – wsparcie budżetu czy pomysł na życie	30
Ach te pieniądze ...	32

SIR

Spotkanie hodowców bydła – relacja	34
------------------------------------	----

LUBUSKIE WARTY UWAGI

Przydrożne skarby w Pszczewskim PK	35
Gminy wiejskie województwa lubuskiego – Lubiszyn	36
Lubuski Produkt Regionalny – Naturalne mętne soki z Solnik	39
KGW „Na Obcasach”	40
Jaż – ryba miesiąca	43

INFORMACJE

Konkurs na najładniejsze Gospodarstwo Agroturystyczne w 2023 r.	44
Meteo wiadomości i kalendarz biodynamiczny	46
Terminarz szkoleń	47

ROZRYWKA

Krzyżówka i rebus	48
-------------------	----

INFORMACJE RYNKOWE

Informacje rynkowe i ogłoszenia drobne	50
--	----

radio zachód

Lubuskie Aktualności Rolnicze
WYDAWCA:

Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku

RADA REDAKCYJNA:

Redaktor Techniczny:

Dariusz Golczyk

Redaktorzy Merytoryczni:

Iwona Kupińska, Tomasz Sakowicz, Piotr Tylicz, Jacek Stefanowicz

ADRES REDAKCJI:

Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego,
Kalsk 91, 66-100 Sulechów, woj. lubuskie
tel. 68 385 20 91, e-mail: redakcja@lodr.pl
NIP: 927-16-03-749

KONTO:

Bank Gospodarstwa Krajowego Oddział w Zielonej Górze
24 1130 1222 0030 2053 4720 0004ZDJĘCIE NA OKŁADKĘ:
wolne mediaPROJEKT OKŁADKI:
Dariusz GolczykSKŁAD KOMPUTEROWY:
Dariusz GolczykPRZYJMOWANIE OGŁOSZEŃ I REKLAM
tel. 68 385 20 91 lub 515 091 329
e-mail: redakcja@lodr.plOgłoszenia drobne zamieszczamy bezpłatnie.
Przedsiębiorstwa i firmy płacą zgodnie z cennikiem dostępnym w Redakcji oraz na stronie internetowej: www.lodr.pl

PRENUMERATA:

Prenumeratę można zamówić bezpośrednio w Redakcji –
tel. 68 385 20 91 lub 515 091 329
e-mail: redakcja@lodr.pl

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo redagowania nadesłanych tekstów i nie odpowiada za treść zamieszczonych reklam. Wydawca ma prawo odmówić zamieszczenia ogłoszenia i reklamy, jeżeli ich treść lub forma są sprzeczne z linią programową bądź charakterem pisma oraz interesem wydawnictwa LODR. Serwis fotograficzny własny, Freepik i wolne media.

Oddano do druku 21 kwietnia 2023 r.

DRUK: Drukarnia TOP DRUK w Łomży

NAKLAD: 1200 egz.

CENA: 7,00 zł

Doradca rolniczy
brzmi dumnieWiesław
Nowakowski

To pytanie zadają wszystkim moim rozmówcom na początku spotkania – od jak dawna jest Pan w doradztwie rolniczym?

Od 1983 roku. To jak szybko przeliczę, to biegnie właśnie 40 rok... Długo już, bardzo długo... A w ogóle w pracy to od 1981 roku, czyli już ponad 40 lat. Zanim zostałem doradcą, to byłem na stażu specjalistą do spraw transportu w Zawadzie. Po tym stażu prawie dwa lata służby wojskowej i po wojsku zostałem zatrudniony już tu w Kalsku. Dokładnie od 1 września 1983 roku.

I od razu jako doradca rolniczy?

Tak, od samego początku w Ośrodku w Kalsku pracowałem jako doradca w dziale doświadczalnictwa terenowego. W tym dziale pracowało wtedy 12 osób.

Czym zajmował się ten dział?

Doświadczalnictwo terenowe zlokalizowane było na terenie województwa gorzowskiego i zielonogórskiego. Wtedy jeszcze funkcjonowały te województwa oddzielnie. Ośrodek był jeden, ale doświadczenia prowadziliśmy na północy i południu regionu. Każdy specjalista miał „swoich” rolników, u których miał zlokalizowane doświadczenia terenowe, czyli takie małe pola. A jeszcze wcześniej około 50 hektarowym polem zarządzaliśmy jako dział doświadczalnictwa, tu w Kalsku.

Ale z tego co wiem, to w Kalsku były nie tylko pola uprawne?

Były pola demonstracyjne, które zakładaliśmy na byłych terenach

PGR-u, była też owczarnia ale my, mam na myśli nasz dział, skupialiśmy się głównie na technologii upraw na terenie całego województwa – ówczesnego zielonogórskiego.

Jak wyglądały wtedy spotkania z rolnikami?

W tamtych czasach organizowaliśmy bardzo dużo szkoleń. Baza noclegowa już tu była, więc takie szkolenia były przeważnie jednodniowe, ale zdarzały się też dwudniowe. Jeżeli chodzi o same doświadczenia które prowadziliśmy, to były one rozsiane po różnych miejscowościach i jechało się do rolnika, zakładało gumowce, opryskiwacz na plecy i pracowało się razem z rolnikiem na doświadczeniach.

A co to były za doświadczenia?

Doświadczenia ściśle, w ścisłej współpracy z Instytutem Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach. Pracowało się bez komputerów, wszystko liczyło się „na piechotę”, ręcznie, a wyniki wysyłało się pocztą do IUNiG w Puławach. Tam te dane przeliczane były na systemie kom-

puterowym, a my tu na miejscu na podstawie danych otrzymanych z Puław opracowywaliśmy wyniki, które później były publikowane w naszych informatorach. Badana była przede wszystkim wysokość plonów, zawartość skrobi w ziemniakach – bo były doświadczenia ziemniaczane, buraczane, zbożowe, strączkowe, chyba wszystkie rośliny były badane u rolnika i ten cykl badań trwał kilka lat. Po tym czasie najlepsze odmiany były wdrażane na większym areale u innych rolników. Badania były bowiem prowadzone na małych powierzchniach, poletka doświadczalne miały około 30 m². Na przykład mieliśmy 40 odmian pszenicy na 40 poletkach właśnie tej wielkości. I po kilkuletnim cyklu badań były wybierane te najlepsze odmiany i wdrażane u rolników. Te zadania przejęło obecnie Porejestrowe Doświadczalnictwo Odmianowe, z którym bardzo ściśle współpracujemy niemalże po sąsiedzku ze Stacją Oceny Odmian w Świebodzinie. Niestety po latach, doświadczalnictwo zapewne z braku funduszy, zostało zmniejszone do minimum. Zaczęło też brakować ludzi do pracy. Nasze pole doświadczalne zostało przekazane do ówczesnej Agencji Nieruchomości Rolnych, a samo doświadczalnictwo przejęło, jak już wspominałem, Porejestrowe Doświadczalnictwo w Świebodzinie.

Czym wtedy zaczęliście się zajmować jako doradcy, technolodzy upraw?

To był czas, kiedy weszliśmy do Unii Europejskiej, a wraz z tym zaczęły się prace związane z dopłatami. Nasza praca zmieniła trochę charakter i zaczęliśmy wspierać rolników i pomagać im w wypełnianiu niezbędnych przy ubieganiu się o dopłaty wniosków. Niestety, głównie „siedzimy” teraz w papierach.

Piknik zbożowy, Zielona Góra 2011 r.

Odnoszę wrażenie, że mówi to Pan ze smutkiem? Zgadza się?

...(po dłuższym zastanowieniu się)... Tak. Zdecydowanie tak. Brakuje nam w tej chwili takiego typowego doradztwa technologicznego, które kiedyś było na wysokim poziomie. Ten poziom udaje nam się utrzymać do dziś. Ale urosła nam konkurencja w postaci prywatnych doradców. Nie traktujemy tego jako zło. Konkurencja w każdej dziedzinie jest potrzebna. Niestety, trochę brakuje nam młodej kadry.

Taka opinia pojawiała się już w moich rozmowach z doradcami. Z czego wynika brak zainteresowania tym zawodem?

Niestety, stara kadra która została powoli się wykrusza i brakuje nam młodej krwi. Przede wszystkim zarobki. To praca o dużej odpowiedzialności, więc i zarobki powinny być w związku z tym wyższe.

Z rozmów, które już przeprowadziłem wiem, że tacy doradcy z doświadczeniem, to na terenie swojego działania znają chyba wszystkich rolników. Nawet jeśli nie korzystają bezpośrednio z Waszych porad, to i tak się znacie.

Tak. Dokładnie tak jest. W Ośrodku w Kalsku mamy też nieco szerszy obraz, bo mamy wgląd na całe województwo. Obsługujemy każdego rolnika, który nie jest obsługiwany w terenie. Czasami jest trudno, bo po prostu fizycznie brakuje ludzi do

pracy. Ale nie zmienia to faktu, że rolnicy przyjeżdżają do nas z różnymi problemami począwszy od technologicznych, papierkowych, skarbowych, ubezpieczeniowych... Rozwiązujemy wszystkie problemy.

Czyli jeśli rolnik ma jakiś problem, to przyjeżdża do Was?

Dokładnie tak, bo to nie jest tylko praca w polu ale praca na wsi i dla wsi.

To powinno chyba cieszyć, bo może świadczyć o dużym zaufaniu, jakie rolnicy do was mają?

Zgadza się. Cóż mogę tu dodać? To ogromnie cieszy ale i zobowiązuje.

Wspomniał Pan, że przed laty sporo czasu spędzaliście z rolnikami na szkoleniach. Teraz też szkoleń przecież nie brakuje.

Tak to prawda. Mamy bardzo dużo szkoleń z programów unijnych, z których rolnicy są bardzo zadowoleni i co ciekawe mam wiele pytań o kolejne. Rolnicy chcą się doszkalać, bo rozumieją, że ich szersza wiedza na temat rolnicze ma duży wpływ na to, jak funkcjonuje ich gospodarstwo. Rolnicy szukają też różnych form oszczędności czy sposobów na podniesienie swoich plonów i niejednokrotnie podczas tych szkoleń takie informacje uzyskują.

Pomimo tego, że Wasze kontakty z rolnikami uległy zmianie, więcej siedzicie w papierach, a nie w gospodarstwach, to rolnicy i tak przychodzą do Was ze swoimi kłopotami. Bo sam

Pan wspomniał sprawy związane z Urzędem Skarbowym, KRUS-em, dokumentacje... To plon, jaki zbiera Wiesław Nowakowski za 40 lat swojej pracy.

To ta jaśniejsza strona pracy doradcy. Ich wdzięczność. Wdzięczność rolników, ich dzieci, a teraz to i wnuków. Jest bowiem gro gospodarstw rolnych, na których pracuje już trzecie pokolenie za nazwijmy to „mojej kadencji”. Był na początku dziadek, oddał gospodarzkę synowi, a teraz przejął pracę na roli jego syn, czyli wnuk tego, z którym zaczynałem swoją pracę doradczą. Zaczynałem pracę czasem w gospodarstwach prowadzonych przez starszych rolników, z którymi końmi obsiewaliśmy poletka doświadczalne, a niektóre pola to obsiewaliśmy ręcznie. Nie było w tamtych czasach ciągników, siewników... pracowało się ręcznie. To była moja pierwsza praca, ale nie było zaskoczenia. Wychowywałem się w gospodarstwie mojego taty, więc praca na roli nie była mi obca. Do dziś bardzo to lubię i dlatego żałuję, że niestety brakuje nam czasu na ten bezpośredni kontakt z rolnikiem.

A jest też tak, że te kontakty z rolnikami wykraczają poza kwestie związane z rolnictwem? Jesteście znajomymi, kolegami...?

W większości przypadków tak jest. Jeśli chodzi o doradców z dużym stażem, to rzeczywiście utrzymujemy kontakty nie tylko służbowe ale prywatne też. Często jesteśmy dla nich spowiednikiem. Pierwsze kilka czy kilkanaście minut spotkania tu w Ośrodku czy w gospodarstwie to zawsze jest opowieść rolnika o tym co u niego, jak dzieci, co kupił, gdzie był, z czym ma kłopot... Dopiero po tych opowieściach zajmujemy się sprawami zawodowymi. Inaczej po prostu się nie da. Ale bywa też i tak, że rolnik chce się spotkać i porozmawiać o zupełnie zaskakujących sprawach. Miałem kiedyś taką sytuację, że zadzwonił do mnie jeden z moich rolników, jak to określił w bardzo ważnej sprawie. Nie chciał rozmawiać przez telefon, tylko żebym koniecznie go odwiedził.

Cóż robić, skoro taka jest potrzeba, to pojechałem. Na miejscu opowiedział mi praktycznie wszystko o swoim gospodarstwie, że wszystko ma i zwierzęta i uprawy, nowoczesne maszyny, piękne budynki gospodarskie, dom... ale brakuje w gospodarstwie... kobiety... Czy ja mu mogę pomóc. To coś jak „Rolnik szuka żony” albo randka w ciemno. Zaprosiłem pewną panią z sąsiedniej wsi, wiedziałem, że jest samotna, trochę musiałem oszukać, że to w sprawach służbowych. Na tę samą godzinę zaprosiłem też tego samotne-

zanych z życiem, sytuacją rodzinną rolników. Są rzeczy, które rolnik powie i nie może to wyjść poza. Tajemnicą są też wszelkie sprawy finansowe. Znamy przecież sytuację ekonomiczną gospodarstw od podszewki. Ale wszystko czego się dowiemy, zostawiamy tylko dla siebie – jak ksiądz na spowiedzi.

Te 40 lat pracy w doradztwie, to nie tylko doskonale kontakty z rolnikami ale także bardzo szerokie relacje biznesowe z firmami okolorolniczymi.

Siłą rzeczy tak jest. W moim przypadku jest to podyktowane tym, że od

Targi Jesienne Kalsk 2012 r.

go rolnika i pod jakimś pretekstem wyszedłem z biura zostawiając ich samych... Z tego co wiem, coś z tego wyszło (śmiech)...

Doradca, swat, informator, pomocnik wspierający w kłopotach...

Coś jeszcze?

Spowiednik.

Czyli?

Czasem jest tak, że rolnicy obgadują się wzajemnie, plotkują najwzyczajniej w świecie. Nie możemy powiełać tych plotek. Jeśli wyszłoby na jaw, że przekazujemy te niesprawdzone informacje, to utrata zaufania gwarantowana. Moi rolnicy już nie pytają o innych, bo wiedzą, że ode mnie niczego nie usłyszą. Nie możemy też zdradzać różnych informacji zwią-

30 lat zajmuję się organizacją Targów Rolniczych w Kalsku. Stąd właśnie mam tak wiele kontaktów z wystawcami, których przez te 30 lat przewinęło się naprawdę bardzo wielu. Co ważne, z roku na rok wystawców nam przybywa. Najbliższe Targi Rolnicze w Kalsku odbędą się 27 i 28 maja i będzie około 450 wystawców! To też jest dowód na to, że darzą nas zaufaniem i jak sami mówią takiej imprezy targowej jak w Kalsku to w całej zachodniej Polsce nie ma. Co więcej, uważają, że to jedna z najlepszych imprez tego typu w Polsce.

A pamięta Pan początki Targów w Kalsku?

Początki Targów, to był Dzień Otwartych Drzwi w Wojewódzkim Ośrodku Postępu Rolniczego.

Targi mieściły się na placu przed Ośrodkiem. To było kilka maszyn przywiezionych przez składnicę maszyn rolniczych i dosłownie kilku wystawców. I z roku na rok wszystkiego przybywało. Samych ogrodników mamy obecnie ponad 120, są maszyny i sprzęty rolnicze, drobny inwentarz czyli kurki ozdobne, ptactwo, króliki, zwierzęta, choć tych ze względu na ostatnie sytuacje związane między innymi z afrykańskim pomorem świń jest nieco mniej. Mamy bardzo wiele stoisk rękodzielniczych, a od jakiegoś czasu bardzo mocno wzrosło zainteresowanie Targami w Kalsku wśród Kół Gospodyń Wiejskich. To też trochę zasługa Ośrodka w Kalsku, bo od jakiegoś czasu bardzo mocno wspieramy działalność KGW. Tak więc rozwój targów cieszy ale to także coraz większe wyzwanie, chociażby ze względu na braki miejsc parkingowych. Czynimy jednak starania aby pozyskać nowe tereny, gdzie uda nam się urządzić duży i bezpieczny parking dla naszych gości. Myślimy też o modernizacji parku, w którym ustawiona jest większość stoisk. Chcielibyśmy podprowadzić tam prąd i ujęcie wody, aby nasi wystawcy także mieli większy komfort pracy.

To już tak na koniec – gdyby Wiesław Nowakowski nie został doradcą rolniczym, czym by się w życiu zajmował?

Prawdopodobnie pracowałbym na gospodarce odziedziczonej po tacie. Tato miał do mnie trochę pretensji, że nie zostaję na gospodarce, tylko że szukam zajęcia gdzie indziej.

A czego życzyłby pan doradcom w roku 100-lecia tej profesji w Polsce?

Wytrwałości, sumienności i satysfakcji oraz jak najwięcej kontaktów z rolnikami. Jeśli tych kontaktów jest dużo, to praca staje się o wiele łatwiejsza.

Oby więc życzenia się spełniły. Dziękuję za rozmowę.

■ Jacek Stefanowicz

Wielkanoc w Lubuskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego

Dużo działo się w naszym Ośrodku w okresie przedświątecznym. Postawiliśmy na współpracę z Kołami Gospodyń Wiejskich, Gospodarstwami Opiekuńczymi oraz Szkołą Podstawową w Kalsku.

Wspólnie wykonaliśmy „Lubuską Palmę Wielkanocną”. Warsztaty przebiegały dwuetapowo, w lutym i marcu, w pracach brało udział aż 17 Kół Gospodyń Wiejskich (KGW Przytok, KGW „Czapla” w Jesionce, KGW w Podlegórzcu, KGW Jordano, KGW Lgiń, KGW Buków, KGW Brzeźnica, KGW Kręzoły, KGW Kalsk, KGW Brody, KGW „Żurawianki” w Nowej Wiosce, KGW Baranowice, KGW „Biały bocian” w Kolsku, KGW Brójce, KGW Zacisze, KGW Rogoźnic, KGW Kosieczyn). Efekt przerósł nasze oczekiwania, Palma prezentowała się kolorowo i gustownie.

Warsztaty przebiegały w miłej i rodzinnej atmosferze, przygotowaliśmy prezentację o tradycji palmy, Panie wspominały swoje dzieciństwo i zwyczaj wielkanocne. Nie brakowało żartów i przyśpiewek. Przygotowa-

liśmy szybki i niespodziewany mini konkurs na rymowanek świąteczną. Oto jedna z nich:

*„Siedzą dziewczuszki i kręcą kwiatuszki,
Kręcą i śpiewają wiosnę przyzywają
Szybciutko pracują i palmę majstrują
Kręcą sobie kręcą i zająca nęcą
Wołają Baranku – oj ty nasz gałganku!!!”*
autorka: Katarzyna Maciejewska.

Widać ogromną potrzebę spotkań i kultywowania tradycji. Panie uczyły się wyplatania i zdobienia kwiatów. Wymieniały doświadczenia, mówiły o swoich działalnościach i planach na przyszłość. Cieszymy się, że możemy być „łącznikiem”, scalamy i umożliwiamy nawiązywanie nowych, licznych kontaktów.

Wielkanocna Palma trafiła jako dar do zielonogórskiej Konkatedry pw. Św. Jadwigi Śląskiej. Palma została przekazana kanonikowi Piotrowi Bortnikowi, proboszczowi parafii. W imieniu twórców palmę przekazał dyrektor LODR w Kalsku, pan Wojciech Szadel.

Kolejnym świątecznym akcentem było spotkanie z lubuską artystką, Sylwią Gromacką-Staśko. Pani Sylwia to artystka kompletna i niebanalna. Jak sama mówi – uprawia malarstwo naiwne – na płótnie w technice akrylowej i olejnej. Obcowanie z artystką i jej

sztuką działa niczym arteterapia. Jej obrazy są zaproszeniem do kolorowego świata bajki pełnego uśmiechniętych aniołów, zwierząt i roślinności. To tak zwana sztuka pozytywna, feeria

barw sprawia, że jej dzieła żyją, rosną, rozkwitają, pozostając dalekie od mroku i smutku. Choć z pozoru mogą wydawać się naiwne, to artystka wykształciła swój styl, który stał się rozpoznawalny w wielu regionach Polski i za granicą. Obrazy potrafią zaskoczyć stonowaną abstrakcją. Sylwia farbę kładzie grubo i odważnie, nie boi się pociągnięcia pędzla, bawi się kolorem i fakturą – dlatego z jej obrazów bije radość życia.

Artystka przeprowadziła kreatywne warsztaty o tematyce wielkanocnej dla Seniorów z Gospodarstw Opiekuńczych (Jordanowa, Nowego Żabna i Jasiénca) i dzieci ze Szkoły Podstawowej w Kalsku. Spotkanie przepełnione było dziecięcym śpiewem i wiosennymi wierszykami. Seniorzy zadbali o dekoracje świąteczne, które każde gospodarstwo dumnie prezentowało. Uczestnicy malowali drewniane za-

jączki techniką, którą zaproponowała Pani Sylwia. Artystka nie tylko pomagała innym tworzyć własne dzieła plastyczne, ale sama dała pokaz umiejętności malarskich – na warsztatach powstał malowniczy krajobraz – była to nie lada atrakcja dla wszystkich uczestników.

Kolejnego dnia w LODR Kalsk odbył się Kiermasz Wielkanocy. Temu wydarzeniu poświęciliśmy w majowym wydaniu Lubuskich Aktualności Rolniczych osobny artykuł.

Dziękujemy wszystkim zaangażowanym w przygotowanie licznych atrakcji. Przed nami ciekawe wyzwania i szkolenia. Liczymy na Państwa udział w naszych przyszłych wyda-

zeniach, o których informujemy za pośrednictwem naszych mediów społecznościowych.

■ Sylwia Wawrzyniak-Bodnar

100 litrów krwi na 100-lecie doradztwa rolniczego w Polsce

Zbiórka krwi

Ponad 30 osób, mieszkańców Kalska, Górzycowa, Cigacic czy Sulechowa zdecydowało się oddać krew podczas akcji krwiodawstwa zorganizowanej w ramach cyklicznych działań krwiodawców skupionych przy sołectwie Kalsk.

leku. Podczas akcji w Kalsku od 27 osób zebrano ponad 12 litrów krwi, która uratuje niejedno ludzkie życie. LODR miał także swojego reprezentanta podczas tej akcji. Szef naszej kuchni, p. Jacek od wielu lat jest Honorowym Dawcą Krwi i ma już na swoim koncie ponad 17 litrów oddanej krwi. Jak sam przyznał, nie mógł opuścić takiej akcji organizowanej w naszym Ośrodku.

Tym razem akcję zorganizowano pod hasłem „100 litrów krwi na 100-lecie doradztwa rolniczego w Polsce”. W związku z obchodami 100-lecia doradztwa, jednym z elementów rocznicowych jest

właśnie zbiórka krwi. Jej inicjatorem był Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku, a pomysł spotkał się z akceptacją większości Ośrodków w Polsce. Honorowy patronat nad zbiórką objął Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Jeśli ktoś chciałby wesprzeć rocznicową zbiórkę krwi może to zrobić każdego dnia zgłaszając się Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Zielonej Górze oddając krew na hasło „ODR”. Przygotowana jest także kolejna zbiórka w Kalsku. Odbędzie się ona podczas XXIX Targów Rolniczych „AGRO-TARG na

100 lat”, które odbędą się 27 i 28 maja. Pierwszego dnia, w sobotę, na terenach targowych stanie czerwony autobus RCKiK, gdzie wszyscy zainteresowani będą mogli podzielić się najcenniejszym darem, jakim jest krew. A kolejna akcja krwiodawców z Kalska będzie miała miejsce 17 maja.

Wszystkim zaangażowanym w zbiórkę krwi w Kalsku bardzo serdecznie dziękujemy. Należy tu wspomnieć p. Krzysztofa Kluczyńskiego, który całą akcję przygotował. Pomysł wsparło również Sołectwo Kalsk, Stowarzyszenie „Aktywny Kalsk” oraz Koło Gospodyń Wiejskich z Kalska. W imieniu dyrektora LODR Wojciecha Szadla serdecznie dziękujemy za wpisanie się w ten piękny sposób w naszą rocznicową akcję.

■ Jacek Stefanowicz

Honorowi dawcy z Kalska i okolic oddają krew kilka razy w roku, a ich akcje organizowane są zazwyczaj w miejscowej szkole. Tym razem jednak krwiodawcy skorzystali z gościnności Lubuskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego. Od strony medycznej akcję przygotowało Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Zielonej Górze, które ustawiło 3 stanowiska do poboru krwi, zapewniło specjalistyczną obsługę i transport zebranej krwi.

Akcję wsparło ponad 30 osób, choć niestety nie od wszystkich krew mogła zostać pobrana. Trzeba wspomnieć, że przed każdym poborem, dawca wypełnia specjalną ankietę, badany jest poziom hemoglobiny we krwi oraz przeprowadzany jest wywiad medyczny. Na tej podstawie dawca zostaje zakwalifikowany do oddania około 450 mililitrów tego najcenniejszego

Kiermasz Wielkanocny

Między innymi świeże pieczywo, sery, miody i produkty pszczelarzskie, wyroby z wikliny oraz ozdoby wielkanocne i sadzonki można było znaleźć na stoiskach handlowych. Tradycyjnie nie zawiódły Koła Gospodyń Wiejskich, które oferowały przede wszystkim przeróżne ciasta, a także coś na ciepło – bigos, pierogi czy karkówkę z grilla. Tak w skrócie wyglądała oferta handlowa i kulinarna Kiermaszu Wielkanocnego, który zorganizował Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku. To zupełnie nowa inicjatywa dyrektora Ośrodka Wojciecha Szadla, która po raz pierwszy pojawiła się w kalendarzu wydarzeń LODR. Pomimo tego, iż imprez o podobnym charakterze w naszym regionie nie brakuje i to prawie w tym samym terminie, również pomimo niesprzyjającej aury – na frekwencję narzekać nie mogliśmy. Być może dzięki innym propozycjom, które uatrakcyjniały to przedświąteczne spotkanie w Kalsku. Mowa oczywiście o warsztatach, które były prowadzone podczas dwóch dni Kiermaszu Wielkanocnego.

Sporym zainteresowaniem całych rodzin cieszyły się warsztaty, podczas których każdy mógł wykonać swojego Wielkanocnego zajączka. Choć niektórym wydawało się to dość trudne i skomplikowane zajęcie, wystarczyło kilka słów wyjaśniających prowadzącej zajęcia Sylwii Gromackiej-Staśko i sprawa okazywała się prosta. Zajączki tworzyli nie tylko najmłodszy. Do prac ręcznych bardzo chętnie dołączali także rodzice. Wierzymy, że wspólnie, rodzinnie wykonane zajączki były główną ozdobą stołów Wielkanocnych uczestników warsztatów.

Podobnie tłoczno było także na stanowisku, gdzie każdy mógł nauczyć się wcale niełatwej sztuki wyplatania koszyczków z wikliny. Tu nieco trudniejsze zadanie miały dzieci, bowiem do wyplecenia koszyczka potrzebna

jest siła rąk. Być może dlatego częściej przy stole wikliniarskim zasiadali starsi. Poza koszyczkami można było także własnoręcznie wykonać wiklinowy wianek, co było nieco prostsze a dające zarazem wiele satysfakcji. Wyplatanie wielkanocnych koszyczków okazało się na tyle interesujące, że po zakończeniu Kiermaszu, do stołu zasiadła liczna ekipa pracowników LODR w Kalsku na czele z zastępcą dyrektora Janem Gembarą.

Ważnym elementem Kiermaszu Wielkanocnego był konkurs na najlepszą Tradycyjną Potrawę Wielkanocną. Wzięło w nim udział 10 Kół Gospodyń Wiejskich. Jury konkursu miało naprawdę trudne zadanie aby wybrać te trzy najlepsze potrawy. KGW Sidłowiarki przygotowało *Paszтет z królika*, KGW Kiełczanie zgłosiło do konkursu *Paszтет Wielkanocny Ewy*, KGW z Nowego Kramaska upiekło *Wielkanocnego Mazurka*, Koło z Kalska przygotowało *Jajka pod pierzynką z pikanterii odrobinką*, KGW Kręzoły upiekło *Wielkanocną babę wytrawną*, KGW w Podlegórze – *Jajo w białej kiełbasie zapiekane w cieście francuskim*, KGW Pakliczanki o uznanie jurorów walczyło potrawą *Zamiast zająca, za to z marchewkami*, a KGW w Świętym Wojciechu *Jajkami smażonymi w skorupkach z farszem z białej kiełbasy*, KGW Bystra Woda zaserwowało *Pieczeń z jajem i ćwikłą* zaś KGW w Nietoperku zaproponowało *Paszтет z jajek z sosem chrzanowym*.

Po degustacji i naradzie jurorzy zdecydowali przyznać I Miejsce Kołu Gospodyń Wiejskich Pakliczanki, na miejscu II uplasowało się Koło z Kręzoł, a na miejscu III znalazło się KGW z Kalska. Nagrody finansowe na pewno ucieszyły zwycięskie Koła, a gości Kiermaszu Wielkanocnego ucieszyła możliwość skosztowania wszystkich przygotowanych na konkurs potraw.

Mamy nadzieję, że Kiermasz Wielkanocny w Kalsku na stałe zagości

w kalendarzu imprez Lubuskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego. Dobre doświadczenia z tego przedświątecznego spotkania zachęcają nas do zorganizowania podobnej imprezy przed świętami Bożego Narodzenia. Czy tak się stanie? Czas pokaże.

■ Jacek Stefanowicz

I miejsce: Zamiast zająca, za to z marchewkami

II miejsce: Wielkanocna baba wytrawna

III miejsce: Jajka pod pierzynką z pikanterii odrobinką

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Szanowni, Panie i Panowie z Kół Gospodyń Wiejskich!

Miło mi poinformować, że zwiększa się kwota dofinansowania działalności Kół Gospodyń Wiejskich – mówi **Andrzej Rochmiński**, dyrektor Lubuskiego Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Nabór wniosków rozpoczął się 3 kwietnia i potrwa do 30 września br.

Większa pomoc dla KGW

Koła Gospodyń Wiejskich mają powody do radości. W 2023 roku zwiększono kwotę pomocy finansowej z której mogą skorzystać. W porównaniu z rokiem ubiegłym kwota ta wzrosła z **70 mln** złotych na **120 mln**.

Nie zmieniała się zależność udzielania dotacji. Kwoty wsparcia nadal będą zależeć od liczby członków koła ustalonej na dzień złożenia wniosku i wynoszą:

- **8 tys. zł** – w przypadku gdy koło liczy nie więcej niż 30 członków,
- **9 tys. zł** – jeżeli w skład koła wchodzi od 31 do 75 członków,
- **10 tys. zł** – w przypadku gdy koło gospodyń wiejskich liczy ponad 75 członków.

Otrzymane pieniądze Koła mogą przeznaczyć na działalność statutową, m.in. na szeroko rozumianą aktywność społeczno-wychowawczą i oświatową, promowanie swojego regionu oraz rozwój przed-

siębiorczości kobiet czy inicjatywy na rzecz poprawy warunków życia i pracy na wsi.

Wyższe dofinansowanie dla kół gospodyń wiejskich to nie jedyna zmiana, która pojawi się podczas naboru ogłoszonego w 2023 r. Od tego roku koła gospodyń wiejskich, **które nie mają nadanego numeru identyfikacyjnego, są zobowiązane do jego uzyskania zanim będą ubiegać się o przyznanie pomocy**. W tym celu trzeba złożyć odpowiedni wniosek w biurze powiatowym ARiMR. Wy-móg ten nie dotyczy kół, które np. w poprzednich latach przynajmniej raz skorzystały z dofinansowania działalności statutowej – numer identyfikacyjny został im nadany przed zatwierdzeniem sprawozdania.

W związku z tym, że przyznane w 2023 r. środki będą przekazywane na rachunek wskazany przez KGW w ewidencji producentów, trzeba upewnić się, że wpisano tam odpowiedni i aktualny numer

konta bankowego lub rachunku koła prowadzonego w spółdzielczej kasie oszczędnościowo – kredytowej.

Pozostałe warunki przyznawania pomocy finansowej dla KGW pozostają bez zmian.

W związku z tym, że pula środków może się wyczerpać wcześniej, zachęcamy by nie zwlekać z udaniem się do placówek Agencji z dokumentami.

Ostatni dzień na złożenie wniosku to, jak w poprzednich latach, 30 września.

Przypominamy, że wszystkie informacje na temat aktualnych oraz planowanych naborów znajdują Państwo na stronie internetowej Agencji, pod adresem www.gov.pl/arimr. Zachęcamy do jej śledzenia, jak również do odwiedzenia naszego profilu na Facebooku, gdzie zamieszczamy ważne informacje dotyczące działania naszego Oddziału.

Dodatkowe informacje można również uzyskać pod numerem bezpłatnej infolinii **800 38 00 84**.

■ **Andrzej Rochmiński**
Dyrektor Lubuskiego
Oddziału Regionalnego ARiMR
w Zielonej Górze

Krajowe Dni Pola – każdy znajdzie coś dla siebie. Co nas czeka na największym wydarzeniu rolniczym w tym roku?

Ponad 400 odmian roślin uprawnych, 18 hektarów terenu, setki zwierząt, najnowocześniejsze rozwiązania w rolnictwie, występy regionalnych zespołów, rękodzieło, degustacje czy historyczny sprzęt rolniczy – to wszystko, a nawet wiele więcej, czeka na osoby, które już 3-5 czerwca pojawią się w Sielinku, koło Opalenicy, na IV Krajowych Dniach Pola organizowanych przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu.

Główne atrakcje Krajowych Dni Pola czekają na odwiedzających w sobotę oraz niedzielę, 3-4 czerwca. Oficjalne otwarcie wydarzenia będzie miało miejsce w sobotę. Cały teren Krajowych Dni Pola został podzielony na kilka stref tematycznych.

Najważniejszym miejscem na Krajowych Dniach Pola będzie strefa poletek demonstracyjnych. Odwiedzających czeka ponad 400 odmian roślin uprawnych. Oprócz możliwości obejrzenia, jak prezentują się poszczególne odmiany, na odwiedzających nasze poletki czekają także inne atrakcje jak na przykład pokaz działania N-Testera, zautomatyzowanego pobierania prób glebowych czy pielnika w kukurydzy.

Krajowe Dni Pola 2023 odbywają się pod hasłem „Rolnictwo Innowacyjne”, dlatego też, oprócz poletek demonstracyjnych, jednym z najważniejszych miejsc będzie Strefa Innowacji i Nauka Praktyce. Znajdą się w niej stoiska różnorodnych instytucji oraz firm, które wdrażają coraz nowocześniejsze rozwiązania w rolnictwie.

Ponadto, strefa będzie też miejscem, w którym będą prowadzone wykłady, debaty czy pokazy z zakresu rolnictwa precyzyjnego. Odwiedzający będą mogli usłyszeć między innymi o sztucznej inteligencji w rolnictwie czy fak-

tach i mitach związanych z jakością żywności.

Na Krajowych Dniach Pola nie mogło także zabraknąć strefy Regionalnej Wystawy Zwierząt Hodowlanych, która co roku przyciągała tłumy odwiedzających do Sielinka. W tym roku będzie można obejrzeć najpiękniejsze okazy bydła mlecznego, bydła mięsnego, owiec, drobiu, królików czy koni.

Występy regionalnych zespołów muzycznych, warsztaty z tworzenia biżuterii, nauka tkania na krosnach, możliwość samodzielnego wyrobu masła, młócenia zboża cepami, tworzenia świeczek pszczelich czy warsztat wyplatania koszyków z wikliny – między innymi takie atrakcje czekają na odwiedzających w strefie Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Po raz pierwszy na Krajowych Dniach Pola mocno zaakcentowana zostanie także tematyka ogrodnictwa. Czołowe firmy zaprezentują ofertę najnowszych środków produkcji i technologii dla szeroko rozumianego ogrodnictwa.

Tematyką której nie może zabraknąć na Krajowych Dniach Pola jest również energia dla rolnictwa. W tej strefie zainteresowani będą mogli uzyskać wiedzę na temat odnawialnych źródeł energii, biogazu czy zielonego wodoru. Ponadto, zostaną zaprezentowane nowoczesne rozwiązania w zakresie odnawialnych źródeł energii, pomp ciepła,

magazynów energii oraz energooszczędnych technologii.

Na Krajowych Dniach Pola będzie można zapoznać się także z działalnością różnorodnych instytucji związanych z rolnictwem oraz wszystkich wojewódzkich Ośrodków Doradztwa Rolniczego. Oferta tych podmiotów będzie dostępna w strefie doradztwa i instytucji, która znajdzie się obok sceny głównej.

Poniedziałek 5 czerwca na Krajowych Dniach Pola, będzie szczególnie istotny dla uczniów rolniczych szkół średnich. Dzień Młodego Rolnika, bo o nim mowa, będzie poświęcony wyłącznie uczniom, którzy przyjadą do Sielinka z całej Polski. Czekają na nich różnorodne lekcje polowe ze wszystkich dziedzin rolnictwa, czyli technologii produkcji roślinnej i zwierzęcej, ekologii i ochrony środowiska, rozwoju obszarów wiejskich oraz ekonomiki.

Krajowe Dni Pola będą także jednym z elementów obchodów 100-lecia państwowego doradztwa rolniczego w Polsce, które przypadają w 2023 roku.

Wszystkie najważniejsze informacje dotyczące Krajowych Dni Pola Sielinko 2023 dostępne są także na stronie internetowej wydarzenia – www.dnipola2023.pl.

#rolnictwoinnovacyjne

Ekoschemat Rolnictwo węglowe

Tomasz Sakowicz
LODR Kalsk
t.sakowicz@lodr.pl

Minimalna liczba punktów

Aby uzyskać jakąkolwiek płatność z ekoschematu Rolnictwo węglowe należy zebrać wymaganą minimalną liczbę punktów, która jest zależna od powierzchni użytków rolnych w gospodarstwie. Aby obliczyć minimalną liczbę punktów niezbędnych do uzyskania płatności należy pomnożyć powierzchnię użytków rolnych w gospodarstwie razy 1,25. Do każdej z praktyk wchodzących w skład rolnictwa węglowego przypisane są punkty (patrz tabela). Punkty są przyznawane za realizację praktyk na gruntach ornych oraz TUZ. Jeden punkt to w przybliżeniu 100 zł, jednak ostateczna stawka płatności będzie uzależniona od liczby złożonych wniosków oraz kursu euro. Podczas wypełniania wniosku o płatności aplikacja eWniosekPlus automatycznie wylicza ilość punktów. Ostateczna liczba punktów zostanie jednak wyliczona dopiero po wywiązaniu się z podjętych zobowiązań. W przypadku, gdy nie wywiążemy się z części zadeklarowanych zobowiązań, zostaną za nie odjęte punkty.

Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt

Celem praktyki jest ograniczenie obsady zwierząt przypadającej na hektar TUZ, co ma zmniejszyć ilość azotu wprowadzanego do środowiska i zachęcić do racjonalnego wypasania zwierząt. Aby spełnić wymagania i uzyskać płatność w ramach tego ekoschematu należy utrzymać obsadę zwierząt trawożernych w gospodarstwie nie mniejszą niż 0,3 DJP/ha ale

Rolnictwo węglowe składa się z 8 praktyk, które mogą się ze sobą łączyć w określonych konfiguracjach. W tym artykule wyjaśnimy, które ekoschematy można ze sobą łączyć oraz jak spełnić wymagania poszczególnych praktyk rolnictwa węglowego.

nie większą niż 2,0 DJP/ha w okresie wegetacyjnym roślin (1 kwietnia – 30 września). Nie ma obowiązku wypasu zwierząt. Obowiązuje zakaz przyorywania TUZ w okresie realizacji ekoschematu. Płatność przysługuje tylko do TUZ znajdujących się poza obszarami Natura 2000.

Międzyplony ozime, wsiewki śródplonowe

Celem tego ekoschematu jest ochrona gleb, ograniczenie wymywania składników pokarmowych oraz zwiększenie ilości substancji organicznej w glebie. Realizacja praktyki wymaga wysiania wsiewek roślin bobowatych drobnonasiennych lub ich mieszanek z trawami pastewnymi w uprawę główną i utrzymania co najmniej do momentu siewu kolejnej rośliny w plonie głównym lub co najmniej 8 tygodni od zbioru rośliny uprawianej w plonie głównym w roku składania wniosku o przyznanie płatności. Praktykę można zrealizować również poprzez wysiew międzyplonów ozimych będących mieszanką co najmniej dwóch gatunków roślin w terminie od 1 lipca do 1 października i utrzymanie ich na polu co najmniej do 15 lutego. Dopuszcza się mulczowanie międzyplonu ozimego, jednak nie można go wykonać przed 15 listopada. Ponadto międzyplony ozime nie mogą być uprawą główną w roku następnym po siewie. Zakazuje się stosowania zapraw i środków ochrony roślin w przypadku wsiewek od zbioru rośliny zasianej w plonie

głównym, natomiast dla międzyplonów ozimych od siewu do 15 lutego.

Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia – wariant podstawowy i wariant z wapnowaniem

Praktyka została zaproponowana w celu racjonalizacji zarządzania składnikami pokarmowymi poprzez dostosowanie nawożenia do zasobności gleby ustalonej na podstawie analizy gleby. Ekoschemat dzieli się na dwa warianty: podstawowy oraz rozszerzony z wapnowaniem. W wariantcie podstawowym należy opracować i przestrzegać planu nawozowego na grunty orne i trwałe użytki zielone wchodzące w skład gospodarstwa. Plan musi być oparty o bilans azotu w glebie oraz wykonywane raz na 4 lata analizy zasobności gleby pod kątem N, P, K i Mg (taką analizę można wykonać np. w laboratorium LODR Kalsk). W wariantcie rozszerzonym o wapnowanie przysługuje dodatkowe wsparcie do działek rolnych na których pH gleby jest niższe niż 5,5, jednak można z niego skorzystać nie częściej niż raz na 4 lata. W obu wypadkach konieczne jest prowadzenie rejestru działań agrotechnicznych na drukach opracowanych przez ARiMR.

Zróżnicowana struktura upraw

Do uzyskania płatności wymagana jest uprawa co najmniej 3 gatunków roślin na gruntach ornych, z tym że

Lp.	Praktyki w ramach ekoschematu Rolnictwo węglowe	Proponowana liczba punktów [1pkt=100 PLN]
1	Ekstensywne użytkowanie trwałych użytków zielonych z obsadą zwierząt	5
2	Międzyplony ozime/wsiewki śródplonowe	5
3A	Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia – wariant podstawowy	1
3B	Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia – wariant z wapnowaniem	3
4	Zróżnicowana struktura upraw	3
5	Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji	2
6	Stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbrzyżowo	3
7	Uproszczone systemy uprawy	4
8	Wymieszanie słomy z glebą	2

uprawa główna nie przekracza 65%, a dwie największe uprawy nie mogą zajmować więcej niż 90%. Ponadto udział zbóż w strukturze zasiewów nie może przekraczać 65%, a co najmniej 20% muszą stanowić rośliny mające pozytywny wpływ na bilans materii organicznej w glebie. Ostatnim warunkiem jest udział roślin mających negatywny wpływ na bilans materii organicznej na poziomie poniżej 30% (m. in. okopowe).

Rośliny polepszające strukturę: fasola (bez szparaga), grochy (bez łuskowego i zielonego), lędźwian, łubiny, seradela, soczewica, soja, miesz. str. (zielonka, ziarno), wyki (w tym z rośl. podporową), koniczyny, nostryki, trawa lub inne past (jednoroczna, wieloletnia, miesz. z bobowatymi), lucerna, komonica, truskawka, poziomka, rutwica, mieszanki strączkowe, (nie ma strączkowo zbożowej), zioła (mięta, oregano, słazówka, dziurawiec, lubczyk szałwia etc.).

Rośliny o ujemnym bilansie materii org: burak, ziemniak, marchew, seler, salsefia, brukiew, dynie.

Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji

Celem praktyki jest ograniczenie emisji amoniaku do atmosfery poprzez wymieszanie obornika w czasie maksymalnie 12 godzin od jego rozrzucenia na polu. W tym roku zamiast zdjęcia geotagowanego dopuszcza się złożenie oświadczenia na druku ARiMR dostępnym na ich stronie.

Oświadczenie należy złożyć w terminie 14 dni od daty złożenia wniosku jeśli praktykę wykonano przed datą złożenia wniosku lub jeśli obornik zastosowano po złożeniu wniosku w ciągu 14 dni od daty jego aplikacji. W przypadku potwierdzenia realizacji praktyki poprzez złożenie oświadczenia konieczne jest prowadzenie rejestru zabiegów agrotechnicznych na drukach udostępnionych przez ARiMR.

Stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbrzyżowo

Ekoschemat ma na celu zachęcanie rolników do stosowania doglebowych metod aplikacji płynnych nawozów naturalnych, co przeloży się na ograniczenie emisji amoniaku do atmosfery. Warunki potwierdzenia realizacji praktyki są identyczne jak w przypadku ekoschematu przyorania obornika. W tym roku zamiast zdjęcia geotagowanego można złożyć oświadczenie (w ciągu 14 dni od daty złożenia wniosku lub wykonania zabiegu), ale w tym wypadku konieczne jest prowadzenie ewidencji zabiegów agrotechnicznych na formularzu udostępnionym przez ARiMR.

Uproszczone systemy uprawy

Celem ekoschematu jest wsparcie konserwującej uprawy gleby, której celem jest ograniczenie erozji gleby i strat wody przy jednoczesnym zachowaniu zadowalających plonów. Aby spełnić wymagania praktyki

konieczne jest prowadzenie produkcji w formie uprawy konserwującej bezorkowej (w mulcz) lub uprawy pasowej (strip-till), przy czym zabiegi muszą być wykonywane z odstępniem od uprawy płużnej w zespole uprawek późniejszych i przedsięwziętych. Po zbiorze uprawy na polu musi pozostać całość resztek późniejszych. Praktyka nie obejmuje uprawy zeroowej z użyciem herbicydu totalnego. Także w tym wypadku konieczne jest prowadzenie rejestru zabiegów agrotechnicznych na formularzu ARiMR.

Wymieszanie słomy z glebą

Zwiększenie zawartości materii organicznej i składników pokarmowych w glebie pozwala na utrzymanie ich żywności i poprawę retencji wodnej. Aby zrealizować ten ekoschemat należy rozdrobnić i wymieszać z glebą lub przyorać po zbiorze plonu głównego całą słomę. Praktykę można realizować jedynie na gruntach ornych. Konieczne jest prowadzenie rejestru zabiegów agrotechnicznych na formularzu udostępnionym przez ARiMR. Definicja słomy na potrzeby praktyki: „słoma oznacza suche łodygi, liście, plewy, łuszczyzny i strączyzny dojrzałych roślin uprawnych (zbóż, roślin oleistych, roślin strączkowych) pozostałe po oddzieleniu ziarna lub nasion”.

Ekoschemat – obszary z roślinami miododajnymi

Piotr Tylińczak
LODR Kalsk
p.tylińczak@lodr.pl

Jedną z dodatkowych praktyk możliwą do realizacji w gospodarstwach w ramach ekoschematów jest tworzenie obszarów z roślinami miododajnymi. Celem tej praktyki jest tworzenie różnorodnych pożytków, z których mogą korzystać zarówno pszczoły jak i dziko żyjące zapylacze.

W ostatnich latach coraz większą uwagę zwraca się na ochronę zapylaczy. Owady te spełniają niezwykle ważną rolę w środowisku naturalnym. Pogłębiające się zanieczyszczenie środowiska oraz intensyfikacja rolnictwa powodują coraz gorsze warunki do życia dla tych niezwykle pożytecznych owadów. Obecnie podejmowanych jest wiele inicjatyw sprzyjających rozwojowi zapylaczy. Jedną z nich jest wprowadzenie dla rolników w tym roku, w ramach dodatkowych płatności, ekoschematu – obszary z roślinami miododajnymi. Płatność za realizację

takiej praktyki to 269,21 Euro/ha, co przy kursie euro na poziomie 4,78 zł (kurs na dzień 30 września 2022) wynosi 1286,82 zł/ha. Warunkiem realizacji tej praktyki jest utworzenie na gruntach ornych obszaru składającego się z minimum 2 gatunków roślin miododajnych z określonej listy gatunków. Opracowane są dwie listy gatunków miododajnych. Tworzona mieszanka może zawierać:

- minimum jedną roślinę z wykazu 1 (minimum 50% składu mieszanki roślin z wykazu 1) oraz minimum jedną roślinę z wykazu 2 (max. 50% składu mieszanki roślin z wykazu 2).
- możliwe jest utworzenie mieszanki z roślin tylko z wykazu 1 – wysiew minimum dwóch gatunków z tego wykazu.

Decydując się na wysiew roślin z wykazu 2 zawierającego typowe rośliny produkcyjne, należy pamiętać, że rośliny te nie mogą być dominujące w mieszance, a więc ich udział nie może przekroczyć 50%.

Wykaz nr 1	
Lp.	Nazwa
1	Bodziszy (Geranium spp.);
2	Chabry (Centaurea spp.);
3	Czarnuszki (Nigella spp.);
4	Cząber ogrodowy (Satureja hortensis L.);
5	Czyściec prosty (Stachys recta L.);
6	Dzielżan jesienny (Helenium autumnale L.);
7	Kłosowce (Agastache spp.);
8	Kocimiętka (Nepeta spp.);
9	Kolendra siewna (Coriandrum sativum L.);
10	Kosmos pierzastolistny (Cosmos bipinnatus Cav.);
11	Krwawnica pospolita (Lythrum salicaria L.);
12	Lebiodka pospolita (Origanum vulgare L.);
13	Lubczyk ogrodowy (Levisticum officinale Koch);
14	Łyszczec wiechowaty (Gypsophila paniculata Fisch.);
15	Marzymięta grzebieniasta (orzęsona) (Elythria);
16	Mierznicza czarna (Ballota nigra L.);
17	Mikołajek płaskolistny (Eryngium planum L.);
18	Ogórecznik lekarski (Borago officinalis L.);
19	Ostropest plamisty (Silybum marianum (L.) Gaertn.);
20	Ożanka nierównoząbkowa (Teucrium scorodonia L.);
21	Przegorzany (Echinops spp.);
22	Pszczelnik mołdawski (Dracocephalum moldavicum L.);
23	Rezedy (Reseda spp.);
24	Rukiew siewna (Eruca sativa DC.);
25	Serdecznik pospolity (Leonurus cardiaca L.);
26	Stulisz sztywny (Sisymbrium strictissimum L.);
27	Szałwie (Salvia spp.) z wyłączeniem szalwii błyszczącej
28	Szanta zwyczajna (Marrubium vulgare L.);
29	Śláz zygmarek (Malva alcea L.);
30	Ślázówka turyngska (Lavatera thuringiaca L.);
31	Świerzbnica polna (Knautia arvensis (L.) Coult.);
32	Trędownik bulwiasty (Scrophularia nodosa L.);
33	Werbena krzaczasta (Verbena hastata L.);
34	Wielosił błękitny (Polemonium coeruleum L.);
35	Wierzbówka kiprzyca (Chamaenerion angustifolium);
36	Żeleźniak pospolity (Phlomis tuberosa L.);
37	Żmijowiec grecki (Echium creticum S.S.);
38	Żywokost lekarski (Symphytum officinale L.);

Wykaz nr 2	
Lp.	Nazwa
1	Facelia błękitna (Phacelia tanacetifolia Benth.);
2	Gorczyca jasna (Sinapis alba L.);
3	Gryka zwyczajna (Fagopyrum esculentum Moench);
4	Komonica zwyczajna (Lotus corniculatus L.);
5	Koniczyny (Trifolium spp.) z wyłączeniem koniczyny odst.
6	Lucerny (Medicago spp.);
7	Nostrzyk biały (Melilotus albus Med.);
8	Rzodkiew oleista (Raphanus sativus var. oleiformis Pers.);
9	Słonecznik zwyczajny (Helianthus annuus L.);
10	Sparceta piaszkowa (Onobrychis arenaria (Kit.) DC.);
11	Sparceta siewna (Onobrychis viciifolia Scop.);
12	Wyka kosmata (Vicia villosa Roth.).

- działaniami rolnośrodowiskowo-klimatycznymi PROW 2014-2020 z wyjątkiem Pakietu 1. Rolnictwo zrównoważone,
- interwencjami rolnośrodowiskowo-klimatycznymi PS WPR 2023-2027.

Obszary miododajne w ramach ekoschematu nie mogą ponadto być zaliczone do obszarów nieprodukcyjnych w ramach normy GAEC 8 warunkowości, polegającej na wymogu pozostawianiu 4% lub 3% obszarów nieprodukcyjnych na gruntach ornych.

Na tak utworzonych obszarach zakazane jest stosowanie środków ochrony roślin, nawożenie oraz prowadzenie produkcji rolnej do 31 sierpnia.

Obszary miododajne można łączyć z następującymi ekoschematami:

- opracowanie planu nawozowego (jeżeli po roślinach miododajnych zasiewana będzie roślina ozima),
  - zróżnicowana struktura upraw,
  - uproszczone systemy upraw.
- Ekoschematu nie można łączyć z:
- ekstensywnym użytkowaniem TUZ z obsadą zwierząt,

- z międzyplonami ozimymi/wsiewkami śródplonowe,
- wymieszaniem obornika w terminie 12 godzin od aplikacji,
- stosowaniem nawozów naturalnych metodami innymi niż rozbrygowe,
- wymieszaniem słomy z glebą,
- retencjonowaniem wody na TUZ,
- integrowaną produkcją roślin,
- biologiczną ochroną upraw,
- rolnictwem ekologicznym w ramach PROW 2014-2020 oraz PS WPR 2023-2027,

Krwawnica pospolita (Lythrum salicaria L.)

Królik dobry na wszystko

Tadeusz Matyka
LODR Kalsk
t.matyka@lodr.pl

Króliki, w zależności od kierunku użytkowania, dzielimy na rasy mięsne, futerkowe i wełniste. Biorąc pod uwagę wielkość osiąganą przez osobniki dorosłe, wyróżniamy rasy duże o masie ciała powyżej 5,5 kg, rasy średnie od 3,5 do 5,5 kg i rasy małe do 3,5 kg, traktowane jako ozdobne, amatorskie. Obecnie największe znaczenie ma mięsny kierunek użytkowania królików. W chowie na mięso preferowane są rasy średnie: np. nowozelandzki, kalifornijski, termondzki, srebrzysty francuski, popieleński biały. Są to rasy wcześniej dojrzewające o szybkim tempie wzrostu, charakteryzujące się wysokimi wskaźnikami użytkowości rozplodowej oraz bardzo dobrymi parametrami cech tucznych i rzeźnych.

Króliki mogą być utrzymywane na wolnym powietrzu lub pod dodatkowym zadaniem oraz wewnątrz budynków inwentarskich. Można je trzymać w klatkach i kojcach, pojedynczo lub grupowo. Minimalne warunki utrzymywania królików zostały określone w Obwieszczeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 września 2019 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Rolnictwa

Króliki są zwierzętami o wielu kierunkach użytkowania. Mają niewielkie wymagania, a ich chów nie jest zbyt skomplikowany. Utrzymywane w warunkach przydomowych mogą być źródłem dodatkowego dochodu oraz dostarczać wartościowego mięsa.

i Rozwoju Wsi w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz.U. 2019 poz. 1966). Zwierzęta te są dość odporne na zimno, dlatego możliwe jest ich utrzymywanie na zewnątrz przez cały rok. Należy jednak pamiętać, że w przypadku utrzymania na wolnym powietrzu, konieczna jest ochrona zwierząt przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi - silnym słońcem, deszczem i wiatrem. Ponadto w okresie zimowym należy także zapewnić królikom dodatkową ilość ściółki, która poprawia komfort termiczny zwierząt podczas mrozów. Króliki są wrażliwe na wysokie temperatury i silne nasłonecznienie. Związane jest to z tym, że królik nie poci się, a nadmiar ciepła oddaje głównie poprzez zwiększoną liczbę oddechów. W pomieszczeniach dla stada podstawowego i samic z młodymi, temperatura powinna wynosić 16-20°C, natomiast w obiektach dla królików rosnących 14-18°C. Królikom utrzymywanym w budynkach należy zapewnić dostęp do światła

naturalnego lub sztucznego. W pomieszczeniach zamkniętych konieczna jest także wentylacja, umożliwiająca wymianę powietrza i usunięcie szkodliwych gazów. Stosując wentylację lub wietrząc pomieszczenia trzeba pamiętać, że króliki są wrażliwe na przeciągi.

W chowie przydomowym króliki najczęściej utrzymuje się w klatkach jedno- lub wielopoziomowych, zarówno w pomieszczeniach jak i na zewnątrz. Między piętrami często stosowane są specjalne wysuwane szufłady, uniemożliwiające przeciekanie odchodów oraz ułatwiające sprzątanie. W drzwiczkach wejściowych zwykle montowana jest siatka. Jako ściółka używana jest dobrej jakości pocięta słoma lub siano. Niezbędnym wyposażeniem klatki jest miseczka na karmę oraz poidelko na wodę. Odpowiednim pojemnikiem na pokarm dla królików są naczynia o szerszym lub obciążonym dnie. Dobrym rozwiązaniem są także miseczki mocowane do siatki na drzwiczkach klatki. Do pojenia królików używa się poidel smoczkowych lub kropelkowych z kranikiem do picia wchodzącym przez siatkę do

wnętrza klatki. Poidła takie są wygodne w czyszczeniu oraz ułatwiają kontrolę poziomu i stanu wody. Woda dla królików powinna być zawsze czysta, świeża i stale dostępna. Dodatkowym elementem wyposażenia klatek dla królików są drabinki lub koszyki na zielonkę i siano.

Zwierzęta stada podstawowego należy utrzymywać pojedynczo, w celu uniknięcia walk i niekontrolowanego rozrodu. Klatkę dla samic ciężarnych można wyposażać w budkę wykotową o minimalnych wymiarach: długość 45 cm, szerokość 35 cm i wysokość 30 cm, średnica otworu wejściowego około 20 cm.

Żywnienie królików zależy od sposobu ich utrzymania i skali produkcji. W intensywnym systemie rozrodu i tuczu, w żywieniu tych zwierząt stosowane są granulowane mieszanki pełnoporcjowe. W warunkach chowu przydomowego żywienie królików oparte jest głównie o pasze treściwe i objętościowe pochodzące z gospodarstwa. Do pasz treściwych należą ziarna zbóż (pszenica, owies, jęczmień i kukurydza), które można podawać w całości lub ześrutowane. Należy unikać żyta i otrąb żytnich. Dobrą paszę stanowią otręby pszenne oraz czerstwe, niespleśniałe pieczywo. Oprócz zbóż w żywieniu można stosować w ograniczonych ilościach (do 5% dawki) nasiona roślin strączkowych np. bobik, groch i łubin słodki.

Pasze objętościowe dzielimy na suche oraz mokre (soczyste). Do pierwszej grupy zalicza się siano i susze z roślin zielonych. Dzienna dawka siana dla królików może wynosić od 80 do 100 g/sztukę. Siano wraz z paszami treściwymi może być podawane królikom przez cały rok. Spośród pasz objętościowych soczystych w żywieniu królików stosuje się zielonki (trawy, lucerna, koniczyna, seradela) oraz okopowe (marchew, buraki, brukiew). Pasze gospodarskie muszą być dobrej jakości. Oprócz żywienia podstawowego, królikom należy podawać mieszanki mineralno-witaminowe. Ważnym uzupełnieniem diety królików są dodatki umożliwia-

jące ścieranie rosnących zębów np. suszone gałązki z drzew liściastych.

Króliki powinny być karmione dwa razy dziennie, rano i wieczorem, a samice kotne i karmiące oraz młodzię trzy razy dziennie. Ze względu na to, że króliki wykazują większą aktywność w porze nocnej, ich wieczorne karmienie powinno być bardziej obfite lub takimi paszami, które wymagają dłuższego wyjadania. W okresie zimowym na noc najczęściej zadaje się królikom siano lub susz oraz suche pędy z drzew.

Rozród królików może odbywać się w ciągu całego roku, jednak podwyższona aktywność rozplodowa u tych zwierząt występuje w miesiącach wiosenno-letnich. U samic królików ruja nie jest cykliczna i nie jest związana z owulacją. Do jej wystąpienia konieczne jest pobudzenie płciowe, które następuje np. poprzez kontakt z samcem. W przypadku królików owulacja jest prowokowana i zachodzi w 10-12 godzin po kopulacji. Po raz pierwszy samice ras średnich kryje się w wieku 5-6 miesięcy, a ras dużych, gdy ukończą 6-8 miesiąc życia. Na czas krycia samicę przenosi się do klatki samca. Zakończona samica powinna mieć spokój i pozostawać we własnej klatce przez całą ciążę, która trwa średnio 29-32 dni. Na dwa lub trzy dni przed wykotem samica przystępuje do budowy gniazda ścieląc słomę lub siano oraz wyskubane włosy z podbrzusza i boków. Poród odbywa się najczęściej w nocy i trwa ok. 20-30 minut. Króliki przychodzą na świat ślepe, głuche

i zupełnie łyse. Po 3 dniach życia młode króliki porastają włosiem, po 10-11 dniach zaczynają otwierać oczy, a po 3 tygodniach opuszczają gniazdo. Przez pierwsze 16-18 dni króliczeta żywią się wyłącznie mlekiem matki, potem zaczynają stopniowo pobierać pokarm samicy.

W chowie królików prowadzonym w systemie otwartym można uzyskać od samicy do 4 miotów rocznie. Przy tym systemie króliczeta odsadza się od matki w wieku 4-6 tygodni, a samice kryje się najczęściej w 42 dniu po porodzie. Samice wszystkich ras można użytkować przez 3 lata, a nawet dłużej, przy zapewnieniu im dobrych warunków żywienia i utrzymania.

Aby zapobiegać występowaniu i rozprzestrzenianiu się chorób wśród królików, niezbędne jest zachowanie higieny i stosowanie profilaktycznych szczepień ochronnych, szczególnie przeciwko myksomatozie i pomorowi. Do najważniejszych zabiegów higienicznych w chowie królików należy codzienna obserwacja zachowania zwierząt oraz okresowe czyszczenie i dezynfekowanie zarówno klatek jak i wyposażenia: misek, poidel, drabinek, budek wykotowych.

Literatura:

- „Rynek i perspektywy rozwoju produkcji żywca króliczego w woj. lubuskim” - ODR Lubniewice 2004,
- „Chów królików” - J. Gawlik, LODR Kalsk 2012,
- „Chów królików - podstawowe zasady i warunki utrzymywania” - Katarzyna Roman UP Wrocław 2021.

Uprawa ogórka w gruncie

Tomasz Sakowicz
LODR Kalsk
t.sakowicz@lodr.pl

Wymagania klimatyczne i glebowe

Ogórek, jak przystało na przedstawiciela rodziny dyniowatych, jest rośliną ciepłolubną, która lubi stanowiska nasłonecznione. Źle znosi niskie temperatury, szczególnie w okresie kiełkowania i początkowego wzrostu. Zbyt wczesny siew w nieogrzaną glebę może prowadzić do porażania siewek przez choroby i gnicia. Przy siewie bezpośrednio do gruntu nasiona zaleca się wysiewać około połowy maja, gdy temperatura gleby wynosi co najmniej 12°C. Również w kwestii wymagań glebowych ogórek należy do roślin wymagających. Pod uprawę powinno się przeznaczать gleby o dobrej strukturze, zasobne w materię organiczną i próchnicę. Gleba powinna mieć odczyn obojętny – pH 6,5-7,0, jeśli stanowisko wymaga wapnowania to zabieg ten należy wykonać przed siewem przedplonu, ponieważ ogórek źle znosi gleby świeżo zwapnowane. Dobre efekty przynosi uprawa w pierwszym roku po zastosowaniu obornika. Z powodów fitosanitarnych nie zaleca się uprawiać ogórka na tym samym stanowisku ani po innych roślinach dyniowatych lub psiankowatych częściej niż co 3-4 lata.

Ogórek należy do najpopularniejszych i najczęściej uprawianych warzyw w naszym kraju. Zawdzięcza to swoim walorom smakowym, możliwościami przygotowania na wiele sposobów, a także dość prostej uprawie.

Nawożenie

Ogórek z racji dużej plenności jest rośliną o wysokich wymaganiach pokarmowych. Jako podstawowe nawożenie można zastosować obornik albo kompost. Obornik należy stosować wczesną wiosną lub jesienią i natychmiast wymieszać z glebą. Zalecana dawka obornika to 30-40 t/ha, co w przypadku uprawy w ogródku daje 3-4 kg/m². Można również stosować obornik jedynie w rowki pod rzędami roślin. Ogórek lubi dużą ilość masy organicznej. Dlatego w przypadku braku obornika lub kompostu można, w roku poprzedzającym uprawę, zasiać poplon i przyorać go jesienią na zielony nawóz. Płytki system korzeniowy, krótki okres wegetacji oraz wysoka plenność sprawiają, że konieczne jest intensywne nawożenie. Nawożenie organiczne nie pokrywa w pełni zapotrzebowania ogórka na składniki pokarmowe, dlatego musi być uzupełniane nawozami mineralnymi. Wielkość dawki najlepiej ustalić na podstawie badań zasobności gleby. Z reguły zawiera się ona w przedziale: 150 kg/ha N, 80-100 kg/ha P₂O₅ i 250 kg/ha K₂O. Aby obliczyć dawkę

nawozu na m² te wartości należy podzielić przez 10 000 oraz wziąć pod uwagę procentową zawartość czystego składnika w nawozie. Niedobór fosforu prowadzi do zahamowania zawiązywania i dorastania owoców. Fosforu najlepiej dostarczyć w formie superfosfatu. Do zaopatrzenia roślin w potas należy stosować wyłącznie formy siarczanowe tego składnika, gdyż ogórek źle reaguje na obecność chlo-

ru. W przypadku niedoboru potasu dochodzi do deformacji owoców, ich zaginania i przewężania, szczególnie przy szypułce. Na końcach starszych liści pojawiają się żółte przebarwienia i nekrozy, a same liście stają się ciemnozielone. Ponadto niedobór potasu powoduje spadek przydatności owoców do kwaszenia, gdyż zmniejsza się zawartość cukru. Głównym pierwiastkiem plonotwórczym jest azot. Składnik ten należy jednak stosować bardzo ostrożnie, gdyż przenawożenie może obniżyć jakość plonu, a jego niedobór ograniczy wzrost roślin. Przy zastosowaniu pełnej dawki obornika nawożenie mineralne azotem powinno wynosić 100 kg/ha. Połowę dawki w postaci saletraku lub saletry amonowej należy zastosować 10-14 dni przed siewem nasion lub wysadzeniem rozsady i dokładnie wymieszać z glebą. Pozostałą część nawozu stosujemy w 2-3 dawkach pogłównie. Pierwszą z nich aplikujemy w momencie kiedy rośliny są w fazie 3-4 liści, a ostatnią na początku kwitnienia. Zbyt późne zastosowanie azotu powoduje obniżenie jakości owoców, co powoduje, że nie nadają się one do przetwarzania.

Z siewu czy rozsady?

Ogórkę można uprawiać zarówno poprzez bezpośredni wysiew nasion do gleby, jak i z rozsady. Zdecydowanie mniej pracochłonny będzie siew do gruntu, jednak w wypadku uprawy

z rozsady można przyspieszyć zbiór o około dwa tygodnie. Nasiona należy wysiewać w momencie, gdy warstwa gleby ogrzeje się do co najmniej 12°C. Najczęściej termin ten przypada na okres od 10 maja do pierwszej dekady czerwca. Nasiona wysiewamy gniazdowo po 2-3 sztuki w odstępach 25-30 cm w rzędzie, w rozstawie międzyrzędzi 80-120 cm. Zasiane rzędy lub wysadzoną rozsadę można przykryć włókniną. Przy produkcji rozsady należy pamiętać, że ogórek nie znosi przesadzania, więc można go uprawiać tylko z rozsady doniczkowej. Do przygotowania rozsady przystępujemy na koniec kwietnia lub na początku maja, w zależności od planowanego terminu wysadzenia do gruntu. Najlepiej sprawdzą się nieco większe doniczki 6-7 cm, w które wysiewamy po 3 nasiona na głębokość 1,5 cm (do 3 osobnych dołków). Aby przyspieszyć kiełkowanie nasion można je namoczyć na dzień przed siewem.

Najważniejsze choroby ogórka

Do najważniejszych chorób porażających plantacje ogórka zaliczamy mączniaka prawdziwego (*Podospheera fusca*), mączniaka rzekomego dyniowatych (*Pseudoperonospora cubensis*) oraz bakteryjną kanciastą plamistość ogórka (*Pseudomonas syringae*). Objawami wystąpienia mączniaka prawdziwego jest biały, mączysty nalot po obu stronach liści oraz na zakończeniach pędów. Choroba rozwija się w wysokich temperaturach i przy niskiej wilgotności powietrza. Do zwalczania przystępujemy z chwilą pojawienia się pierwszych plam stosując zarejestrowane do tego celu środki. Za najgroźniejszą chorobę ogórka uznaje się mączniaka rzekomego. Pierwszymi objawami porażenia są oliwkowożółte, a następnie brązowiejące plamy, ograniczone nerwami. W momencie gdy pokryją całą powierzchnię blaszki liściowej, liście brązowieją, marszczą się i podwijają do góry. Rozwojowi choroby sprzyjają chłodne i wilgotne noce (10-16°C), długo zalegająca mgła i słoneczne dni. Do ochrony plantacji należy przystąpić jeszcze

przed wystąpieniem pierwszych objawów, gdyż w warunkach sprzyjających rozwojowi choroby rośliny mogą nie przetrwać 7-10 dni. Ostatnia z chorób powodowana jest przez bakterie, które rozprzestrzeniane są przez deszcz, wiatr, owady oraz w trakcie prac pielęgnacyjnych. Objawami choroby są ok. 0,5 cm wodniste plamy, które początkowo mogą przypominać mączniaka rzekomego. Z czasem jednak wykruszają się, a po spodniej stronie liścia powstają śluzowate krople. Ochronę plantacji prowadzi się podobnie jak w przypadku mączniaka rzekomego.

Zbiór

Przy uprawie gruntowej zbiór ogórka zaczyna się około połowy lipca i trwa do końca września. Owoce zrywa się zwykle co 2 dni, a w pełni owocowania codziennie. Częstotliwość zbioru zależy przede wszystkim od przeznaczenia owoców. Na konserwony zbieramy ogórki o długości 3-5 cm, a na konserwowe 6-10 cm. Najlepszą porą na zbiór są godziny poranne po obeschnięciu rosy. Podczas zbioru należy uważać aby nie uszkodzić owoców. Po zbiorze ogórki należy przechowywać w zacienionym i chłodnym miejscu. W chłodnym miejscu mogą być przechowywane nawet kilka dni, jednak jeśli mają być przeznaczone na przetwory najlepiej zrobić je zaraz po zbiorze.

Rok w pasiece – maj

Rolnictwo w Polsce opiera się głównie na uprawie zbóż, w tym intensywnej uprawie kukurydzy oraz rzepaku. W przypadku tych pierwszych zapylacze są praktycznie niepotrzebne, natomiast w przypadku rzepaku pszczoły są jak najbardziej pożądane. Nie wiem, czy wiecie, ale obecność zapylaczy na polu rzepaku potrafi podnieść plon nawet o 20%. Dlatego też rolnicy chętnie przyjmują pszczelarzy na swoje pola podczas kwitnienia rzepaku. Oczywiście jest to obustronna korzyść, ponieważ my mamy miód i pyłek, a rolnik wyższy plon i morale, że jego rzepak zapylany jest przez pszczoły.

Na rzepakowym polu pszczoły pracują ok 3-4 tygodni (wszystko zależy od pogody i kwitnienia rośliny). Z reguły staramy się nasze ule wywozić na duże areały 50-100 ha, tak aby zapewnić robotnicom odpowiednią ilość pracy, pożytku na rozwój rodziny oraz przypuszczalnie duży zbiór miodu.

Zanim jednak dojdziemy do meritum tego artykułu, czyli miodobrania majowego, przybliżymy jeszcze kilka innych bardzo ważnych czynności, które możemy wykonać przy okazji pożytku z rzepaku. Pierwszą bardzo

ważną sprawą jest zbieranie pyłku. Nasze pszczoły są już kilka dni wśród tych pięknych żółtych kwiatów i zdążyły się zaopatrzyć w pożywienie białkowe, mianowicie pyłek z rzepaku. Teraz możemy już trochę wykorzystać pszczoły, a zarazem „okraść” z tego białka. Na nasze dennice zakładamy poławiaczki pyłku, czyli specjalne siateczki, które będą wyłapywać obnóża pyłkowe do szuflady. Pyłek zbieramy co 2-3 dni, dlatego też staramy się nie jeździć z rodzinami nigdzie daleko, tak aby w każdej chwili móc podjechać i zebrać plon. Pyłek znajdujący się w szufladzie dna ula jest zawsze

wilgotny, po odebraniu należy go umieścić w suszarce do pyłku. Po wysuszeniu należy pyłek przesiać, owiać - do tego służy wialnia do pyłku, która usuwa nam zanieczyszczenia w postaci np. nóżek pszczoł, resztek roślin czy zwyczajnie piasku, który nadmuchuje wiatr. Po wykonaniu całego procesu możemy pyłek przesypać, najlepiej do szklanych opakowań. W takiej postaci pyłek jest gotowy do spożycia.

Po drugie odkłady. Nasze rodziny na rzepaku dochodzą do siły. Obrazując, rodzina zimowa posiada od 30-40 tys. pszczoł, natomiast w sezon może to już być ok 80-100 tys. pszczoł

w jednym ulu. Warto właśnie teraz pokusić się o rozmnażanie. Duże rodziny możemy troszkę uszczuplić. Mianowicie wyjmujemy ramkę z czerwiem zakrytym, ramkę z czerwiem odkrytym oraz ramkę z pokarmem, dodajemy ramkę z węzą oraz strzeżujemy pszczoły i już mamy małą rodzinę. Uważajmy, aby przy przekładaniu ramek nie zabrać matki do naszego odkładu. Jeśli mamy czerw odkryty w postaci małych jajeczek pszczoły same wychodzą matkę, natomiast jeśli tego nie chcemy możemy podać matkę w klateczce. Ul, z którego odbieraliśmy odkład, możemy uzupełnić o ramkę pracy, która będzie również ograniczać rozwój warozy (pajęczaki bytujące na pszczołach *Varroa destructor*) wśród pszczoł, a także o dodatkową ramkę z węzą. Odbieranie ramek z czerwiem oraz

zasklepienie to znaczy, że pszczoły odparowały wodę i miód jest dojrzały.

Do miodobrania konieczne jest dobre przygotowanie logistyczne. My mamy zasadę, że pszczoły zwozimy do domu na czas miodobrania. Cenimy sobie dostęp do prądu (miodarka elektryczna) oraz do bieżącej wody, dlatego też dzień przed planowanym miodobranem wstawiamy jeszcze przed świtem, aby pojechać po nasze pszczoły. Ważne, żeby wszystkie były w ulach, dlatego przewozimy je jeszcze przed pierwszymi promieniami słońca. Przywiezionym pszczołom pozwalamy się oblecieć po terenie. Dzięki temu są spokojniejsze kolejnego dnia, kiedy chcemy wykonać miodobranie. Możemy również założyć przegonki, dzięki którym pszczoły z miodni zejdą do rodni. Ułatwi to wyjmowanie ramek z miodem z ula. Znamy też pszczelarzy, którzy wirują miód na polu i nie ma w tym nic złego. Wymaga to jednak posiadania agregatu oraz dużej ilości wody niezbędnej do płukania sit. W pracowni oprócz wirówki do miodu posiadamy również dwustanowiskowy stół do odsklepiania. Warto również zaopatrzyć się w sita do filtrowania miodu z drobinek wosku oraz wiadra, odstojniki, a nawet beczki. Kupując sprzęt wybierajcie ten ze stali nierdzewnej, kwasoodporny, posłuży wiele lat. Lecz najważniejszy jest widelec. Pozwoli on odsklepić ramki z wosku, w ten sposób miód w miodarce będzie ładnie spływał po bębnie i nie grozi nam wyłamanie ramki. Miód, który spłynie z miodarki, trafia na sito filtrujące, a potem do wiadra. Z wiadra na kolejne sito filtrujące i do beczki. Po kilku wirowaniach może się okazać, że mamy bardzo dobry zbiór płynnego złota jakim jest miód. Jeszcze tylko kilka dni odstania i możemy przelewać w słoiki. Miód rzepakowy przelany do słoików skryształizuje już po kilku dniach. Zrobi się twardy i biały, typowy krupiec, konsystencja tak twarda, że ciężko wbić łyżkę. Taki miód robił mój dziadek. Miód rzepakowy leczy nadciśnienie oraz choroby serca, ale przez swoją konsystencję nie u wszystkich znaj-

pszczoł w silnych rodzinach również zapobiega rójce, o której więcej w kolejnym numerze.

Po trzecie miód. Po ok. 3-4 tygodniach postoju na rzepaku powinniśmy mieć już w nadstawkach (miodniach) miód. Pamiętajmy, że wirować w miodarce możemy tylko te ramki, które są odparowane przez pszczoły. Odparowany miód rozpoznajemy na dwa sposoby albo za pomocą refraktometru, który bada procentowy poziom zawartości wody w miodzie lub na drugi sposób – potrząsając ramką. Jeśli miód z ramki nie kapie, tylko trzyma się dobrze w komórkach, jest

duże uznanie. Niektórzy mówią, że scukrzony, choć z cukrem z buraków czy trzciny cukrowej nie ma nic wspólnego. To scukrzanie to nic innego jak krystalizacja.

Krystalizacja miodu zależy od przewagi glukozy nad fruktozą – cukrów prostych powstających w roślinach podczas fotosyntezy. Nektar roślin krzyżowych którą jest rzepak, cechuje się przewagą glukozy, stąd tak szybka jego krystalizacja. Dla porównania miód akacjowy pozostaje patoką (konsystencja płynna) prawie przez rok z powodu przewagi fruktozy. Badanie procesów krystalizacji, prowadzone przez naukowców, pozwoliły częściowo ograniczyć ten proces stosując prosty zabieg polegający na mieszaniu krystalizującego się miodu. Możemy to robić wyspecjalizowanym sprzętem, mieszadłami albo prostym domowym sposobem. Posłużyć może do tego zwykła domowa chochla. Trzeba wybrać odpowiedni moment. To zazwyczaj początek krystalizacji, chwila, kiedy patoka zaczyna przechodzić w stan krupca. Wtedy patokę należy przemieszać kilka razy i mamy miód rzepakowy kremowany. Kremowanie nie jest niczym szkodliwym dla miodu. Miod nie traci żadnych wartości, ale staje się plastyczny, daje się łatwo nabierać ze słoika i rozsmarowywać na pieczywie przed spożyciem. Ot i cała tajemnica kremowania miodu.

Kończy się maj, mamy silne rodziny pszczele, pierwszy miód w pojemnikach czy beczkach. Mamy kilka lub kilkanaście odkładów, które posłużą do wzmocnienia rodzin, którym się nie powiodło jesienią albo podczas zimowli. Odkłady to również doskonały materiał do powiększania pasieki. Maj to czas, w którym należy pomyśleć o hodowli matek pszczelich – królowych, ale o tym już w czerwcu.

Autor: Marta Słodnik, Czesław Słodnik – Pszczelarnia Słodnik
<https://www.facebook.com/pszczelarnia.slodnik>

PREZENTACJE
ZWIERZĄT

ŻYWNOSĆ
TRADYCYJNA
I REGIONALNA

WYSTAWY
KIERMASZE
WYSTĘPY

DORADZTWO
MECHANIZACJA
OGRODNICTWO

XXX Targi Rolnicze GLISNO 2023

GLISNO *na 100 lat*
20-21 maja 2023 r.
godz. 9⁰⁰-16⁰⁰

SZCZEGÓLNE INFORMACJE:
Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego Oddział w Głisnie • Głisno 129 • 69-210 Lubniewice • tel./fax 95 755 27 88 • e-mail: p.wiacek@lodr.pl • www.lodr.pl

PERMAKULTURA – jak zacząć?

■ **Marcin Cyganiak**
Wojewódzki Inspektor
Ochrony Roślin i Nasiennictwa
Gorzów Wlkp.

Co to jest permakultura? Jeśli określimy to jako powrót do natury, dbałość o glebę i rozwijające się w niej życie, ogród bez podlewania, kopania, sztucznych nawozów i środków ochrony roślin – czy to nie zabrzmiałoby jak idylliczna wizja wsi spokojnej i wesołej? Czy jest to możliwe? Czy tego miłośnicy ogrodów nie pragną? Otóż można tego dokonać. Naszym zadaniem jest stać się dobrym słuchaczem i obserwatorem naszej ziemi i organizmów w niej żyjących, nie ingerować w naturalne środowisko i procesy w nim zachodzące. Za to rośliny odwdzięczą się nam obfitym i zdrowym plonem.

Pierwszą główną zasadą jest nieprzewracanie ziemi. Odkładamy łopaty i haczki. Dlaczego? Ponieważ pod powierzchnią ziemi żyją bakterie beztlenowe, a na jej powierzchni tlenowe, które wymagają tlenu do życia. Przekopując ziemię niszczymy

je i gleba znów potrzebuje czasu na odtworzenie właściwego życia.

Kolejną zasadą jest ściółkowanie ziemi. Czym? Może to być skoszona trawa, ścięty żywopłot, gałęzie, liście, siano czy słoma. Ważne, aby warstwa ta miała około 10 cm i szczelnie przykrywała ziemię. Chwasty będą pojawiać się w mniejszej ilości i łatwiej będzie je usunąć, a po przerobieniu stworzą wartościowy kompost, który wzbogaci glebę o składniki pokarmowe. Nie ma potrzeby dodatkowego nawożenia ziemi.

Kolejną ważną zasadą, to bioróżnorodność. W ogrodzie tak jak w naturze powinny pojawić się kwiaty i zioła. Tu warto wybierać sąsiedztwo roślin, które dobrze wpływają na inne: odstraszają szkodniki, stymulują wzrost i rozwój, przyciągają owady pożyteczne, jak na przykład zapylacze. Unikamy sadzenia w grządkach.

W takim ogrodzie prace pielęgnacyjne są bardzo ograniczone. Ważna

jest też cierpliwość. Z roku na rok ogród będzie się odbudowywał. Warto poświęcić mu na początku trochę uwagi, aby dobrze zacząć.

Ograniczamy też prace jesienne. Przygotowanie do zimy jest dość proste i nie wymaga wysiłku fizycznego. Jesienią nie przekopujemy ogrodu i nie porządkujemy grządek, wszystko zostawiamy, aby przerobiło się w cenną próchnicę. Możemy rozrzucić zgrabione liście i czekamy do wiosny.

Wiosną także nie zbieramy resztek i nie przekopujemy ogrodu. Jeżeli wysiewamy nasiona to odgarniamy ściółkę z grządek, jeżeli pikujemy do gleby to tylko lekko rozgarniamy i sadzimy roślinę w ziemi. W trakcie sezonu ściółkujemy tym, co mamy albo co uda się nam pozyskać.

Jak przygotować grządkę podwyższoną?

Układamy najpierw szare kartony, układamy gałęziami, liśćmi, trzcina, kompostem, można użyć ziemi z kretowisk, a na końcu ściółkujemy słomą, sianem czy trawą.

Ogólna zasada budowania permakulturowej grządki polega na zachowaniu właściwej proporcji węgla (drewnianych ścierek, słomy, liści, trawy) do azotu (odpadki kuchenne, obornik, rośliny, mulcz), która powinna wynosić 25-30:1.

Tekst: Agnieszka Jaszczur
WIORiN O/Wschowa

Zasady ekologicznej uprawy roślin okopowych

Emilia Żok
LODR Kalsk
e.zok@lodr.pl

Roślinami okopowymi nazywamy wszystkie rośliny, które uprawiane są dla bulw i korzeni. Najpopularniejsze z nich to ziemniaki, buraki, marchew, rzepa i brukiew. Najbardziej popularną rośliną okopową jest ziemniak. Najlepsze plony tej rośliny osiąga się w optymalnych warunkach pogodowych. Najmniej korzystna jest oczywiście susza oraz upały, ale z drugiej strony duża ilość opadów sprzyja rozwojowi zarazy ziemniaczanej. W tej sytuacji znaczenia nabiera odpowiedni dobór odmian do uprawy, należy wybierać te odporne na zarazę.

Znaczący wpływ na fazę rozwojową ziemniaka mają warunki termiczne. Najlepiej rozwija się podczas ciepłej pogody. Odpowiednia temperatura jest kluczowa w fazie sadzenia, wscho-

dów i kwitnienia. Ziemniak jest rośliną wrażliwą na przymrozki i kiedy temperatura spadnie poniżej zera stopni, następuje obumieranie rośliny. Aby temu zapobiec zaleca się zastosowanie okryw z agrowłókniny lub folii perforowanej.

Burak jest szczególnie wymagający w miesiącach letnich, w lipcu i w sierpniu. Latem ma największe zapotrzebowanie na wodę, dlatego ważny jest w tych miesiącach regularny rozkład opadów atmosferycznych lub nawadnianie dostosowane do panujących warunków atmosferycznych.

Wymagania glebowe roślin okopowych

Ziemniak toleruje gleby słabo gliniaste, gliniasto-piaszczyste, bogate w składniki pokarmowe. Przed zasadzeniem rośliny, ważne jest, aby dobrze spulchnić i odkamienić glebę. Wysoki plon generuje odpowiedni rozkład opadów atmosferycznych. Najbardziej sprzyjającym uprawie ziemniaka odczynem gleby jest pH 4,5-6,5. Kiedy odczyn jest alkaiczny może doprowadzić do porażenia rośliny parchem zwykłym.

Burak najlepiej rośnie na glebach żyznych i urodzajnych, które sprzyjają będą wzrostowi systemu korzeniowego rośliny. Odczyn pH gleby najbardziej odpowiedni dla rozwoju buraka to 6,6-7,2 oraz profil glebowy z głęboką warstwą próchniczą i orną.

Siew nasion okopowych

W zależności od czasu sadzenia i zbioru, rośliny te dzieli się na trzy grupy: bardzo wczesne, wczesne i późne. Ziemniaki bardzo wczesne sadi się w pod koniec marca i zbiera od czerwca do lipca. Są tzw. ziemniaki

młode, które należy spożyć praktycznie od razu, ponieważ nie nadają się do przechowywania.

Ziemniaki wczesne sadi się w na początku kwietnia, a zbiera od lipca do sierpnia, natomiast odmiany późne sadi się w drugiej połowie kwietnia i zbiera od lipca do sierpnia. Ich zaletą jest to, że można je długo przechowywać.

Do siewu nasion buraka stosuje się nasiona, które wykazują 90% zdolność kiełkowania. W celu wysiania nasion używa się siewników precyzyjnych, mechanicznych lub pneumatycznych. Termin siewu buraka uzależniony jest od wilgotności gleby, warunków klimatycznych oraz możliwości wjechania na pole uprawne.

Znaczenie gospodarcze roślin okopowych

Ziemniaki zaliczają się do żywności niskokalorycznej, zawierającej wartościowe białko, jod, potas oraz witaminę C. W przemyśle stanowią ważny surowiec w produkcji alkoholu i mąki ziemniaczanej oraz pasz dla zwierząt.

Burak cukrowy jest surowcem wykorzystywanym w przemyśle cukrowniczym. Odpady, takie jak melasa i wysłodki buraczane, stanowią paszę dla zwierząt. Cukier z tych roślin, znajduje wykorzystanie w przemyśle spożywczym, farmaceutycznym i paliwowym.

Rośliny okopowe pełnią ważną rolę w płodozmianie. Doskonale sprawdzają się jako forma przedplonu, przyczyniając się do podniesienia zdrowotności i odporności uprawianych po nich roślin.

Ekologiczne środki ochrony roślin

Kinga Jakiel
LODR Kalsk
k.jakiel@lodr.pl

Na całym świecie co roku zużywa się ponad 2,5 miliona ton różnego rodzaju pestycydów owadobójczych oraz grzybobójczych, które niestety na długo pozostawiają swój ślad w środowisku naturalnym, co nie sprzyja prawidłowemu rozwojowi roślin. Alternatywą jest ekologiczna uprawa, która jest korzystna zarówno dla Ziemi jak i rolników.

Pestycydy w środowisku naturalnym

Ludzie często nie zdają sobie sprawy, jak dramatyczne dla środowiska naturalnego są skutki stosowania pestycydów. Wydaje się, że użyty na polu pestycyd ma wpływ jedynie na to pole oraz uprawy, gdzie został zastosowany i na tym koniec jego działania. Niestety, prawda jest bardziej mroczna. Nieprawidłowo stosowane środki chemiczne mogą częściowo dostawać się do wód gruntowych, a następnie przenikać do rzek, jezior, a w końcu do mórz. Cierpią na tym nie tylko rośliny i zwierzęta, cały ekosystem jest zagrożony. Pestycydy wnikają nie tylko do gleby, ale również ulatniają się do atmosfery. Szkodzą nie tylko roślinom i zwierzętom, ale również ludziom, obciążając nasz układ oddechowy znacząco utrudniając mu pracę.

Czy jest jakieś wyjście z tej sytuacji?

Każde ograniczenie zużycia pestycydów o owadobójczym działaniu zmniejsza ryzyka występowanie powyższych skutków oraz pomaga ochronie środowiska naturalnego. Środków ochrony roślin należy uży-

wać rozważnie, a sięganie po ciężką chemię w rolnictwie powinno się odbywać wyłącznie w ostateczności. Nie należy skupiać się wyłącznie na samym roślinach, uwagę należy poświęcić również odpowiedniemu przygotowaniu gleby po uprawy. Dobrze przepuszczalna gleba lub fachowo wykonane zabiegi mające na celu jej dobrostan, zapobiegają gniciu oraz wzmacniają odporność roślin, co zwiększa ich szanse na samoobronę przed szkodnikami. W przypadku chorób grzybowych bądź ataku szkodników, warto zapoznać się również z naturalnymi środkami ochrony roślin. Są one nie tylko ekologiczne, ale również można je łatwo sporządzić samodzielnie na bazie wyciągów ziołowych oraz warzywnych.

Naturalne środki ochrony roślin

Do naturalnych środków ochrony roślin, przygotowanych samodzielnie, można zaliczyć następujące grupy:

- **Wyciągi** – uzyskuje się je głównie poprzez zalanie roślin gorącą wodą i moczenie ich przez co najmniej 24h, nie można ich przechowywać dłużej niż 1 dzień, gdyż zajdzie fermentacja.
- **Wywary** – powstają poprzez zalanie roślin wodą i moczenie ich przez jeden dzień, a następnie podgrzanie do wrzenia.
- **Napary** – wybrane rośliny zalewamy wrzątkiem i pozostawiamy pod przykryciem na co najmniej 30 minut.
- **Gnojówki** – rośliny zalewa się wodą i pozostawia na kilka tygodni (od 2 do 6 tyg.), aż zaczną fermentować, pamiętając by codziennie mieszać roztwór aby zapewnić dostęp tlenu. Gnojówka nadaje się do użytku gdy

jest klarowna, a na powierzchni uzbiera się piana.

Ekologiczne środki ochrony roślin są łatwe do przygotowania i w pełni naturalne oraz bezpieczne dla środowiska. Poniżej podane przepisy są idealną alternatywą dla chemicznych środków ochrony roślin.

Wyciąg z mniszka lekarskiego

Sprawdza się idealnie do zwalczania miodówek, mszyc oraz przędziorków.

Przygotowanie: 300 g świeżych liści zalewamy 10 l gorącej wody i pozostawiamy na 24 godziny (nie rozcieńczamy).

Wywar z czosnku

Preparat z czosnku sprawdza się idealnie na mszyce, przędziorki, polyśnice marchwianki, choroby bakteryjne oraz grzybowe.

Przygotowanie: Rozetrzeć 200g ząbków czosnku, następnie zalać 10 litrami wody i odstawić na 4 dni. Preparat można również odstawić tylko na dobę, następnego dnia gotować przez 30 minut i gotowe.

Gnojówka z pokrzywy

Nadaje się na mszyce, miseczniki oraz tarczniki.

Przygotowanie: 1 kg świeżych bądź suszonych pokrzyw zalać 10 litrami wody i odstawić na co najmniej dwa tygodnie. Przed zastosowaniem preparatu najlepiej rozcieńczyć 1:10, działa wtedy również wzmacniająco na rośliny.

Warto wiedzieć

Do naszych wywarów oraz wyciągów warto dodawać płynne **mydło potasowe ogrodnicze**, w ilości 10-20 g/l w lekko podgrzanej wodzie. Utworzy ono błonkę ochronną na powierzchni roślin opryskiwanych, wydłużając działanie ochronne.

Odpowiedzialność w zakresie spełnienia warunków bezpieczeństwa żywności na poziomie gospodarstwa rolnego

Greta Boguszewska-Drapa
PZDR Krosno Odrzańskie
g.boguszewska-drapa@lodr.pl

Na każdym, kto produkuje i wprowadza żywność na rynek, spoczywa odpowiedzialność za bezpieczeństwo zdrowotne żywności. Również na rolniku, który zdecyduje się produkować żywność w warunkach domowych. I choć przepisy nie są tu aż tak restrykcyjne jak w zakładach przetwórczych, to i tak jest szereg wymagań, które należy spełnić nim gotowy produkt trafi do konsumenta.

Bez względu na jaką formę sprzedaży zdecydujemy się, czy to na dostawę bezpośrednią, gdzie produktem finalnym są nieprzetworzone min. owoce, warzywa, zioła, grzyby uprawne czy na rolniczy handel detaliczny

– przetworzona żywność, to my jako producenci jesteśmy odpowiedzialni za przestrzeganie wymagań higienicznych. Pamiętać należy, że nie tylko istotny jest sam proces wyhodowania, wyprodukowania czy przetworzenia, ale nawet miejsce, w którym odbywa się sprzedaż musi spełniać określone standardy. Przy czym należy pamiętać, że nawet obiekty, urzędzenia ruchome i środki transportu należy wymienić we wniosku o rejestrację działalności.

Należy również pamiętać o tym, że jednym z podstawowych warunków spełnienia warunków bezpieczeństwa żywności na poziomie gospodarstwa rolnego jest szeroko pojęta dokumentacja. To na jej podstawie można sprawdzić pochodzenie wyprodukowanej żywności, pochodzenie składników produktów, miejsce wytworzenia produktu i jego transportu. Wszystkie podmioty pro-

wadzące sprzedaż są zobowiązane do prowadzenia i przechowywania dokumentacji zawierającej ilość sprzedanych produktów. A dokumentacja ta powinna być każdorazowo udostępniona organom kontroli:

– **Państwowa Inspekcja Sanitarna:** pełni nadzór nad żywnością pochodzenia niezwierzęcego – wyprodukowaną w ramach rolniczego handlu detalicznego.

– **Powiatowy Inspektorat Weterynarii:** pełni nadzór nad żywnością pochodzenia zwierzęcego jak i nad żywnością, która częściowo zawiera składniki pochodzenia zwierzęcego.

– **Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno – Spożywczych:** prowadzi nadzór nad jakością handlową, obejmującą cechy organoleptyczne, parametry fizykochemiczne, spełnienie wymagań zadeklarowanych na etykiecie przez producenta oraz

warunki składowania i transportu. W tym przypadku rolnik nie zgłasza się do tej inspekcji, natomiast ta korzysta w trakcie kontroli z rejestrów prowadzonych przez organy Inspekcji Weterynaryjnej lub Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Możliwość weryfikacji zapisów w dokumentacji, a także zgromadzonych faktur, rachunków lub innych dokumentów dostawy może być pomocna, gdy okaże się, że są podejrzenia co do jakości wyprodukowanej

żywności. W tym momencie mówimy o zasadzie „krok w przód” i „krok w tył”. Czyli co mogło się przydarzyć na etapie dostarczenia półproduktów, wytworzenia, miejsca sprzedaży czy dystrybucji żywności, że ta jednak nie spełnia wymogu przydatności do spożycia. Ważne jest aby pamiętać również o tym, że opakowania do żywności powinny spełniać określone normy. No i oczywiście producent ma również obowiązek posiadania aktualnych badań laboratoryjnych żywności.

Aby móc wprowadzić żywność do obrotu musimy spełnić szereg wymagań. Dlatego przed przystąpieniem do produkcji i jej rejestracji powinni-

śmy przeanalizować dokładnie każdy aspekt naszej produkcji. Dokumentacja to tylko jeden z wymogów – ale bardzo istotny i nie powinien być lekceważony.

Natomiast w celu przeanalizowania samego przedsięwzięcia, to już na etapie samego planowania każdy indywidualnie powinien za pomocą dostępnych poradników przejść każdy etap produkcji. W tym celu należy stosować zasady dobrej praktyki higienicznej (GHP) i dobrej praktyki

rozrządzenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Natomiast należy wiedzieć że bezpieczeństwo żywnościowe to działania, które podejmują państwa, aby zapewnić społeczeństwu dostęp do żywności: odpowiedniej jakości (bezpiecznej, odżywczej i różnorodnej) w odpowiedniej ilości. A to zawiera Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia. Określa ona wymagania i procedury niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa żyw-

produkcyjnej GMP) oraz uproszczoną procedurę opartą na zasadach HACCP.

Obecnie rolnik może sprzedawać żywność w takiej formie sprzedaży jak:

– dostawy bezpośrednie,

– sprzedaż bezpośrednia,

– działalność marginalna, lokalna i ograniczona,

– rolniczy handel detaliczny,

– handel detaliczny,

– działalność rejestrowana produkcji żywności kuchni domowej.

Zasady prowadzenia każdej z tych form określa odpowiednie rozpo-

ności i żywienia zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r.

Opracowano na podstawie materiałów: Przetwórstwo na poziomie gospodarstwa rolnego i rolniczy handel detaliczny, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Radomiu/ 2022 r.

Agroturystyka Wsparcie budżetu, czy pomysł na życie?

Wojciech Dolata
LODR Kalsk
w.dolata@lodr.pl

W czasie rozrastania się aglomeracji miejskich oraz wzrostu zanieczyszczenia powietrza i wody, mieszkańcy miast poszukują miejsc odpoczynku lub rozrywki o innym charakterze niż ten oferowany w mieście. Oczekują kontaktu z naturą, a ten mogą im zapewnić rejony atrakcyjne turystycznie i tereny wiejskie. Wyjazd na wieś to idealna okazja skorzystania z możliwości przebywania na świeżym powietrzu, spróbowania lokalnych potraw i ucieczki od problemów dnia codziennego. Dla rolnika jest to szansa na uzyskanie dodatkowego dochodu. Rolnik, który zastanawia się nad otwarciem tego typu działalności, zobligowany jest do zapoznania się z podstawowymi informacjami, tj. jak zgodnie z przepisami rozpocząć taką działalność, jaki rodzaj usług można prowadzić w ramach agroturystyki, kiedy może utracić preferencyjne opodatkowanie czy jakie wymagania powinno spełniać gospodarstwo agroturystyczne. Są trzy podobne terminy charakteryzujące wypoczynek na wsi - agroturystyka, turystyka wiejska, ekoturystyka i często stosuje

się zamiennie. Różnica jednak tkwi w szczegółach. Agroturystyka, to wypoczynek na terenach wiejskich, który realizowany jest w gospodarstwach rolnych, turystyka wiejska to świadczenie usług turystycznych przez gospodarstwa domowe na obszarach wiejskich, które nie prowadzą działalności rolniczej. Natomiast ekoturystyka to forma turystyki ukierunkowana na poznawanie osobliwości przyrody i kultury uprawiana przez osoby o zainteresowaniach ekologicznych. Grupy zazwyczaj są małe i towarzyszy im wykwalifikowany przewodnik. Rozpoczęcie prowadzenia agroturystyki nie jest skomplikowane, nie trzeba także spełniać wymagań, którym podlegają przedsiębiorcy z branży turystycznej, ani używać kasy fiskalnej. Taka działalność nie wymaga bowiem zakładania firmy, przed rozpoczęciem działalności rolnik musi jedynie zgłosić się do swojego urzędu gminy i dokonać wpisu do ewidencji innych obiektów świadczących usługi hotelarskie. Zgłoszenie jest bezpłatne i można go dokonać elektronicznie (<https://www.biznes.gov.pl/pl/opisy-procedur/-/proc/1130>), listownie lub podczas osobistej wizyty w urzędzie. Jeżeli rolnik chce dodatkowo wzbogacić ofertę o możliwość wyżywienia gości, to w takim przypadku na 14 dni przed

rozpoczęciem świadczenia usługi, należy zgłosić gospodarstwo w Powiatowym Inspektoracie Sanitarnym. Minimalne wymogi wyposażenia dla obiektów świadczących między innymi usługi agroturystyczne określa załącznik nr 7 do rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie: (Dz.U. z 2017, poz. 2166). Wymagania te dotyczą miejsc noclegowych w budynkach, w namiotach oraz miejsc przeznaczonych na rozstawienie namiotu. Można tam znaleźć zapisy odnośnie m.in. ogrzewania, umeblowania, pościeli, dostępu do wody, powierzchni pokoi. Oczywiście każde gospodarstwo agroturystyczne musi spełniać: podstawowe warunki budowlane, sanitarne i przeciwpo-

zarowe. Prawidłowość dostosowania do przepisów budowlanych powinna być udokumentowana książką obiektu budowlanego, a jeżeli jej nie ma, to protokołem kontroli budynku. Nad spełnieniem wymagań sanitarnych czuwa Państwowa Inspekcja Sanitarna, która okresowo nadzoruje obiektu i to ona wydaje opinię o dopuszczeniu obiektu do użytkowania. Podczas kontroli sprawdzane jest, np.: posiadanie oraz zawartość apteczki pierwszej pomocy, sprawność wentylacji, jakość pitnej wody, węzły sanitarne, gospodarowanie odpadami, rodzaj stosowanych środków czystości, sposób przechowywania czystej i brudnej pościeli oraz sposób jej prania. Komenda Główna Straży Pożarnej zaliczyła budynki agroturystyczne (max. 6 pokoi) do tzw. „niskiej kategorii zagrożenia ludzi”. Jednymi z najważniejszych kryteriów, które trzeba spełnić by uzyskać pozytywną opinię jest dostęp i oznaczenie urządzeń przeciwpożarowych, oznakowanie wyjść ewakuacyjnych, umieszczenie w widocznym miejscu wykazu telefonów alarmowych oraz instrukcji postępowania podczas pożaru. Opinię wydaje lokalny komendant Państwowej Straży Pożarnej lub osoba wykonująca czynności z zakresu ochrony przeciwpożarowej. Podatki to jeden z elementów, który budzi groźbę i przerażenie osób rozpoczynających świadczenie usług agroturystycznych. Zupełnie niepotrzebnie, ponieważ dochody uzyskane z tytułu wynajmu przez rolnika pokoi gościnnych, w budynkach mieszkalnych położonych na terenach wiejskich w gospodarstwie rolnym osobom przebywającym na

wypoczynku oraz dochody uzyskane z tytułu wyżywienia tych osób, jeżeli liczba wynajmowanych pokoi nie prze-

zapewniению obsługi turystycznej czy też organizacji szkół językowych na wsiach, podlega już powszechnemu obowiązkowi podatkowemu i wymaga rozliczeniu w rocznym zeznaniu podatkowym. Niezależnie od zwolnienia z VAT, rolnik ma obowiązek ewidencjonowania przychodów. Do tego celu wystarczy zwykły zeszyt z ponumerowanymi i podpisanymi stronami oraz zapis, który obejmuje: liczbę porządkową, datę sprzedaży, wartość sprzedaży. Nie zapominajmy również o opłacie klimatycznej, którą trzeba doliczyć do pobytu na terenach o szczególnych walorach klimatycznych czy krajobrazowych trwającego ponad dobę. Pobierana jest w imieniu gminy poprzez firmy i osoby, które świadczą usługi noclegowe. Terminy i wysokość tych płatności ustala rada gminy. Jak widać opodatkowanie usług agroturystyki jest obszerną tematyką, w ramach

kracza 5, przy czym wynajmowane będą tylko takie pokoje, które znajdują się w budynkach mieszkalnych (nie mogą być to domki turystyczne ani np. pomieszczenia w stodole) są zwolnione z podatku dochodowego i nie ma obowiązku wykazywania ich w deklaracji podatkowej. Natomiast uzyskiwanie przychodów z tytułu aktywności polegającej na wynajmie sprzętu turystycznego, sali na imprezy,

której możliwe są zarówno zwolnienia podatkowe, jak również stosowanie różnych stawek podatku. Ostatecznie przed rozpoczęciem świadczenia usług agroturystycznych warto skonsultować się ze specjalistą w zakresie podatków i określić właściwą ścieżkę opodatkowania.

Janusz Kupiński
LODR Kalsk
j.kupinski@lodr.pl

Możemy mniej lub bardziej kochać swoją pracę. Nawet jeśli jest ona dla nas przyjemnością czy też źródłem osobistej satysfakcji, to nie możemy zaprzeczyć, że chodzimy do niej głównie dla pieniędzy, ponieważ musimy z czegoś żyć. Podobnie jest z osobami pracującymi w rolnictwie. Na pewno mają one poczucie, że ich rola jest szczególna -

jednak przejdziemy do wymienienia instrumentów, przy pomocy których dochody rolników będą wspierane tak, aby ich praca mogła przełożyć się na nasze bezpieczeństwo żywnościowe, poznajmy najważniejsze słabe i mocne strony naszego rolnictwa, które przyczyniły się do wyboru instrumentów wsparcia. W kwestii dochodów na pewno wielkie znaczenie ma fakt, że zmniejsza się różnica pomiędzy dochodem w gospodarstwie rolnym a przeciętnym wynagrodzeniem w gospodarce narodowej, co przekłada się na wyższy dochód roz-

wzrostu średniej wielkości gospodarstwa, nadal jest bardzo duży procent gospodarstw małych – do 5 ha, wynosi on 52,5% (dane za 2020 rok). A są to gospodarstwa nieprodukujące na rynek. Duża część gospodarstw w Polsce uzyskuje dochody tylko dzięki dopłatom, innymi słowy nie są w stanie utrzymać się z produkcji przeznaczony na rynek, zazwyczaj przyczyna takiej sytuacji to zbyt mały obszar oraz brak specjalizacji. Gospodarstwa zmiernają w kierunku produkcji opartej na monokulturach, bo jest to po prostu najbardziej opłacalne,

wytwarzanie żywności, ale jak zresztą wszyscy oprócz satysfakcji z pracy, chcieliby uzyskiwać z niej także godziwe dochody. W marcowym numerze LAR przedstawiłem ogólny zarys treści Planu Strategicznego dla WPR 2023-2027. W kolejnych wydaniach naszego miesięcznika będę Państwu przybliżał poszczególne cele szczegółowe Planu. Dziś zajmiemy się celem pierwszym, bardzo mocno związanym z pieniędzmi.

Nasza siła, nasze słabości

Zapewnienie rolnikom odpowiednich dochodów to jeden z elementów pierwszego celu Planu Strategicznego dla WPR 2023-2027. Jego pełna nazwa brzmi „Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw i odporności sektora rolnictwa w całej Unii w celu zwiększenia długoterminowego bezpieczeństwa żywnościowego oraz różnorodności w rolnictwie, a także zapewnienia stabilności ekonomicznej produkcji rolnej w Unii”. Zanim

porządkaliby rolników. Jest to efektem wzrostu wartości produkcji w gospodarstwach, szczególnie w tych wyspecjalizowanych. Atutem polskich gospodarstw jest stosunkowo duży udział gospodarstw rolnych z kierownikami z wykształceniem rolniczym oraz w wieku do 40 lat – wskaźnik ten w Polsce wynosi 20%, a w całej UE 12%. Niestety w obu przypadkach nie jest on zadowalający. Mocne strony polskiego rolnictwa to także wrastająca średnia powierzchnia gospodarstwa, wzrost dochodowości gospodarstw i duża ilość inwestycji, widoczne szczególnie po wstąpieniu do UE. Nasze gospodarstwa rodzinne są coraz silniejsze ekonomicznie, a dzięki różnicowaniu produkcji dosyć odporne na wahania koniunktury. Żebyśmy jednak nie popadli w zbyt ni zachwyty i optymizm to teraz słabe strony naszego rolnictwa. Zresztą pracując w doradztwie i rozmawiając z rolnikami sami wiemy, że nie zawsze jest optymistycznie. Pomimo

skutkuje to jednak konsekwencjami środowiskowymi – wzrostem liczby patogenów i degradacją gleby. Z problemem prawie corocznej suszy też nie za bardzo umiemy sobie poradzić. Z przykrością muszę przyznać, że jako słaba strona polskich gospodarstw jest wymieniana niechęć do zapisywania zdarzeń gospodarczych, czytaj rachunkowość, nie mówiąc już o wykorzystaniu zgromadzonych danych do zarządzania gospodarstwem. Działanie grupowe też u nas kuleje. Spółdzielczość wiejska istnieje w bardzo ograniczonym zakresie, a grupy producenckie nie zdołały jej zastąpić, co skutkuje słabymi kontaktami biznesowymi i marketingowymi w sektorze rolnictwa. Problemem, który zauważamy już chyba w każdej dziedzinie gospodarki, nie tylko w rolnictwie, jest starzenie się kadr. Diagnoza postawiona, czas więc na analizę i wyciągnięcie wniosków.

Jak ratować sytuację?

Z analizy mocnych i słabych punktów naszego rolnictwa, a także szans i zagrożeń, wynikają potrzeby, które powinny być zaspokojone poprzez realizację działania pierwszego zawartego w Planie Strategicznym. Są to:

- zwiększenie indywidualnego dochodu w celu zapewnienie godnego poziomu życia i wyrównywania szans,
- zmniejszanie różnic w dochodach między gospodarstwami rolniczymi,
- utrzymanie produkcji w szczególnie istotnych sektorach produkcji rolnej,

liśmy już jako działania inwestycyjne pod innymi nazwami korzystając z PROW 2007-2014. Niby podobnie, a jednak inaczej. Jak zwykle diabeł tkwi w szczegółach jak przekonali się już ci, którzy jako pierwsi składali wnioski o dopłaty. W każdym razie planowanych form pomocy jest sporo, ale skorzystanie z nich będzie w wielu przypadkach wymagało więcej wysiłku niż dotychczas, zarówno ze strony doradców (nowe i szybko zmieniające się przepisy) oraz rolników (więcej warunków do spełnienia i bardziej skomplikowany sposób dokumen-

- inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF,
- rozwój małych gospodarstw,
- rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości w gospodarstwie,
- premie dla młodych rolników,
- dopłaty do składek ubezpieczenia zwierząt gospodarskich,
- dofinansowanie Funduszy Wzajemnościowych,
- promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności.

- rozwój produkcji rolnej metodami przyjaznymi dla środowiska naturalnego,
- poprawa pozycji ekonomicznej rolnictwa unijnego względem rolnictwa światowego,
- łagodzenie skutków ryzyka cenowego i produkcyjnego – pogoda, kłęski żywiołowe, szkodniki, choroby,
- utrzymanie potencjału produkcyjnego przeciwdziałanie zaniechaniu prowadzenia działalności rolniczej,
- przeciwdziałanie spadkowi opłacalności produkcji rolnej w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta,
- upowszechnienie stosowania instrumentów zarządzania ryzykiem.

Potrzeby zdefiniowane, a więc czas na konkretne działania.

Jakie formy wsparcia będą dostępne?

Działania, które za chwilę wymienię są nam już znane, bo będą to płatności oraz różnego rodzaju interwencje sektorowe, które pozna-

rowania ich realizacji). W ramach pierwszego celu PS dla WPR 2023-2027 wymieniono następujące formy wsparcia dochodów w rolnictwie:

- podstawowe wsparcie dochodów,
- uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodów,
- uzupełniające wsparcie dochodów dla młodych rolników,
- wsparcie dochodów związane z produkcją do krów, młodego bydła, owiec, kóz,
- wsparcie dochodów związane z produkcją do truskawek, ziemniaków skrobiowych, roślin pastewnych, roślin strączkowych na ziarno, buraków cukrowych, chmielu, lnu, konopi włóknistych, pomidorów,
- wycofanie z rynku owoców i warzyw,
- płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW),
- inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje oraz instrumenty finansowe),

Jak wynika z powyższego zestawienia bardzo duży nacisk położono na dopłaty związane ze ściśle określonymi rodzajami produkcji, mniej natomiast jest płatności związanych z samym faktem gospodarowania, co ma zachęcać do korzystania z ekoschematów (nie ma ich tu, bo są wymienione w innym celu szczegółowym). Z drugiej strony duże znaczenie przypisuje się działaniom inwestycyjnym, ale przesuwa się nieco punkt ciężkości – rolnicy powinni położyć nacisk na wytwarzanie żywności w gospodarstwie i budować sieci wzajemnych powiązań. Tak przynajmniej wydaje się na pierwszy rzut oka, ponieważ zasady, na których będą odbywały się zasady naboru do działań inwestycyjnych są w trakcie konsultacji albo opracowania. Jedno jest pewne, łatwo nie będzie, bo wszyscy musimy nauczyć się nowych zasad i dopracować przepisy, aby ich interpretacja nie rodziła więcej pytań niż odpowiedzi.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestując w obszary wiejskie”

Hodowla i chów bydła nie mają przed nami tajemnic!

Spotkanie Hodowców w ramach Zespołu Tematycznego SIR!

Agata Zajda-Sipa
LODR Kalsk
a.zajda-sipa@lodr.pl

Marcowe Spotkanie środowiska hodowców w siedzibie LODR w Kalsku było odpowiedzią na bieżące problemy, dylematy i wyzwania przed jakimi stoją hodowcy bydła w perspektywie Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Podczas Spotkania zaprezentowana została tematyka innowacyjnych technologii wspierających efektywność rozrodu bydła. Ekspertski wykład połączony z przekazem praktycznej wiedzy i doświadczeń w ramach wieloletniej pracy w zakresie biotechnologii rozrodu zwierząt przedstawił Szymon Bugaj – przedstawiciel Wielkopolskiego Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt Sp. z o.o. Poznań (WCHiRZ). Spółka prowadzi własne nowatorskie programy hodowlane, które są źródłem wiedzy dla rozwoju innowacyjnych rozwiązań w gospodarstwach. Najważniejszym z nich jest program oceny i selekcji buhajów rasy holsztyńsko-fryzyskiej. Celem programu realizowanego przez WCHiRZ

jest doskonalenie genotypu pogłowa bydła w kierunku jednostronnie mlecznym. Program propaguje polską hodowlę, która osiągnęła światowy poziom pod względem wydajności mlecznej, parametrów eksterieru, cech funkcjonalnych. Ponad 60-letnie doświadczenie WCHiRZ w hodowli bydła, zajmującego się rozrodem tych zwierząt, selekcjonując reproduktory, pozyskując, konfekcjonując oraz dostarczając ich nasienie było źródłem cennych i aktualnych informacji dla uczestników spotkania. WCHiRZ utrzymuje bezpośredni i transparentny kontakt z rolnikami, hodowcami, jednostkami naukowymi i przedsiębiorcami rolnymi obejmujący zakres hodowli bydła co uczyniło wydarzenie bogate w bardzo przydatne i merytoryczne treści.

W przejrzysty i ciekawy sposób przedstawiono informacje w zakresie ekonomii produkcji mleka w Polsce i na świecie oraz zagadnień dotyczących selekcji odpowiedniego buhaja, standaryzacji czy indeksów (selekcyjny PF, Produkcyjny, Pokroju, Płodności). Ważną kwestią była ocena genomowa i biotechniki rozrodu w programach

hodowlanych (produkcja zarodków in vitro w Europie i na świecie) oraz innowacyjne technologie wspierające rozród i wzrost potencjału genetycznego bydła mlecznego.

Kolejna część spotkania przebiegała pod znakiem żywienia bydła a dokładnie charakterystyki innowacyjnych produktów wpływających na mobilizację mikroflory żwacza. Wiedzę specjalistyczną z zakresu poprawności zdrowotności i wydajności krów oraz bydła mięsnego zaprezentował lekarz weterynarii, Krzysztof Kassner. Wraz ze współpracownikiem Romanem Potarzyckim jako przedstawiciele projektu DOLBIOTECH zaprezentowali efektywność produktów nowej generacji w żywieniu opasów. Prelegenci w bardzo ciekawy sposób przybliżyli uczestnikom innowacyjne rozwiązania wdrażane w swoich projektach. Interesujące i specjalistyczne wiadomości, oparte na przykładach w hodowli bydła w Polsce jak i na świecie były inspiracją dla uczestników spotkania.

Spotkanie z hodowcami bydła było źródłem aktualnych i merytorycznych informacji potwierdzonych wieloletnim doświadczeniem i praktyką naukową w dziedzinie chowu i hodowli bydła. Przekazana wiedza i otwarta dyskusja z uczestnikami podczas spotkania wykazała jak obszernym i skomplikowanym tematem jest chów i hodowla bydła.

Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej, w ramach schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 Instytucja zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

ZESPÓŁ PARKÓW KRAJOBRAZOWYCH WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

66-400 Gorzów Wlkp. • ul. Franciszka Walczaka 25 • tel. 95 782 20 12 • fax 95 782 20 15

Przydrożne skarby w Pszczewskim Parku Krajobrazowym

Kapliczka św. Józefa w Pszczewie

W krajobrazie Pszczewskiego Parku Krajobrazowego dominują lasy i jeziora. Wśród łąk i pól położone są niewielkie miejscowości, w których spotkać można wiele zabytków. Jednym z bardziej charakterystycznych elementów małej architektury są przydrożne kapliczki i figury. Mniej lub bardziej okazałe, z bogatą historią lub takie, o których niewiele wiemy - jednak wszystkie stanowią nieodłączny element wiejskiego krajobrazu Parku.

Na terenie Pszczewskiego Parku Krajobrazowego i w jego okolicach znajduje się 38 małych obiektów architektury sakralnej, z czego 29 to kapliczki, a 10 to figury. Powstawały

one z inicjatywy okolicznych mieszkańców. Ich budowa podyktowana była potrzebami duchowymi. Są stałym elementem krajobrazu Pszczewskiego Parku Krajobrazowego – stoją na rozwidleniach dróg, granicach dawnej zabudowy i między domostwami a przestrzenią pól i lasów, w pobliżu kościołów, a także rzek i stawów.

Mieszkańcy wsi stawiali kapliczki i figury w różnych miejscach, kierując się przeróżnymi przesłankami. Te zlokalizowane przy drogach i na ich rozstajach, stawały się drogowskazami ułatwiającymi orientację w terenie. Obiekty o charakterze błagalnym miały uchronić mieszkańców przed nieszczęściami, takimi jak pożar, czy powódź, błogosławić im w codziennej pracy i zagwarantować szczęśliwą drogę podróżnym. Na początku wsi stawiano je w intencji zachowania zdrowia i życia miejscowej ludności.

Niegdyś kapliczki były miejscem, gdzie mieszkańcy wspólnie modlili się i odprawiali nabożeństwa. Zgodnie ze starą tradycją, nabożeństwo majowe odprawiało się pod kapliczką z wizerunkiem Matki Boskiej. Stojące na terenach wsi kapliczki, zastępowały kościoły i kaplice, które położone były w oddalonych, większych miejscowościach.

Święci, których wizerunki przedstawiały kapliczki, byli zazwyczaj patronami danej miejscowości i mieli ją strzec od zła. Do dziś zachowała się tradycja, aby podczas świąt kościelnych i odpustów, kapliczki i figury były przystrajane kwiatami. Przydrożne kapliczki dla mieszkańców wsi są cennym zabytkiem, ale przede wszystkim miejscem kultu.

Większość zachowanych kapliczek posiada formę architektoniczną, której pochodzenie datowane jest na koniec XIX w. Najczęściej są to kapliczki ceglane, o wysokości ok. dwóch metrów. We wnętrzu półkolistej wnęki, ustawione są figury świętych. Najczęściej na terenie parku spotkać można kapliczki z figurką Marii i Jezusa, a wśród świętych wymienić można m.in. Św. Józefa, Wojciecha, Piotra, Franciszka, czy Huberta.

*Anna Krajewska
Specjalista w Pszczewskim
Parku Krajobrazowym*

Kapliczka w Stoulniu

Krzysztof Roślik
LODR Kalsk
k.roslik@lodr.pl

Panie Wójcie czy nie obawia się pan, że do Lubiszyna może zostać przypięta łatka „sypialni Gorzowa”?

Do samego Lubiszyna to na tą chwilę – raczej nie, ale np. dla Baczyny czy Wysokiej, już tak. Bliskie sąsiedztwo aglomeracji gorzowskiej ma istotny wpływ na rozwój naszej Gminy. Spora część mieszkańców Gminy Lubiszyn znajduje zatrudnienie w firmach i in-

Gmina Lubiszyn położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie Gorzowa Wielkopolskiego. Ma to swoje wady i zalety. Jak na rozwój Gminy wpływa bliskie sąsiedztwo aglomeracji gorzowskiej, postrzeganej jako jeden z prężnie rozwijających się ośrodków przemysłowych i administracyjnych w naszym województwie? O odpowiedź poprosiliśmy gospodarza Gminy pana **Artura Terleckiego**.

stytucjach zlokalizowanych na terenie Gorzowa Wlkp. Natomiast mieszkańcy miasta, wskutek wyczerpania się atrakcyjnie położonych nieruchomości wyprowadzają się na wieś, w tym do naszej wiejskiej Gminy Lubiszyn. W tym miejscu warto podkreślić, że dojazd z Lubiszyna do centrum Gorzowa Wlkp. zajmuje ok. 15 minut, co nie jest bez znaczenia w dzisiejszych czasach.

Jestem pierwszy raz w Lubiszynie i wjeżdżając do wsi, zauważyłem wyremontowaną drogę, a w samym Lubiszynie zadbane chodniki i nowe

ronda. Można zatem odnieść wrażenie, że drogi, a zwłaszcza ich stan są priorytetem w pana Gminie?

Jak w każdej innej gminie w Polsce. Przy czym my, tu na miejscu ciągle musimy gonić za innymi. Wspomniał pan o mankamentach związanych z naszym położeniem, osobiście dostrzegam jeden, ale w mojej ocenie dość istotny. Chodzi o wyłączeniu Gminy Lubiszyn z „Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzów” w ostatniej perspektywie finansowej Unii Europejskiej, a w związku z tym, brakiem możliwości korzystania ze środków dedykowanych do obszaru aglomeracji gorzowskiej. Musimy zatem sami, ze zdwojoną siłą ubiegać się o wszelkie możliwe dofinansowania, czego pozytywny skutek sam pan już zauważył. Gmina charakteryzuje się dobrą infrastrukturą drogową, o którą

należy dbać i tak też czynimy. Mamy blisko 100 kilometrów dróg gminnych. Przez Gminę przebiega 87 kilometrów dróg powiatowych. Do naszych

się współpraca rolników z miejscowymi kołami łowieckimi?

Na naszym terenie działała aż sześć Kół Łowieckich: „Ostoja” w Wyso-

Mała powierzchnia gospodarstw rolnych przekłada się na ich pozycję ekonomiczną, czy ma to też odzwierciedlenie w podejmowaniu przez rolników pozarolniczej działalności gospodarczej w kierowanej przez pana Gminie?

Raczej w minimalnym stopniu. Należałoby każdorazowo uwzględnić naturalną predyspozycję danego gospodarstwa, jego położenie, które nie zawsze jest korzystne do rozwoju turystyki i rekreacji. Skoro o wypoczynku mowa, to najważniejszym dla

Gminy wiejskie województwa lubuskiego – Gmina Lubiszyn

głównych ciągów komunikacyjnych należy droga S3 oraz droga wojewódzka nr 130.

Czy zatem można postawić tezę, że w Gminie Lubiszyn zmniejsza się ekonomiczne znaczenie rolnictwa na rzecz innej działalności gospodarczej?

Faktem jest, że w ostatnich czasach systematycznie zmniejsza się ekonomiczne znaczenie rolnictwa, ale również i leśnictwa w rozwoju Gminy. Wpłynęła na to m.in. likwidacja PGR-ów, które na ziemiach zachodniej i północnej Polski były istotnym wytwórcą produkcji rolnej. Z roku na rok spada odsetek mieszkańców, których źródłem dochodu jest działalność rolnicza. Na terenie Gminy mamy 795 gospodarstw rolnych. Ich powierzchnia wynosi dokładnie 7 129,22 ha. Uprawiane są głównie zboża, kukurydza oraz użytki zielone. Dużą część Gminy – około 46 % pokrywają lasy. Ostatnimi laty dość prężnie rozwija się u nas pszczelarstwo.

Duża lesistość to z reguły także problemy ze zwierzyną łowną, która w naturalny sposób powoduje szkody łowieckie. Jak pana zdaniem układu

kiej, „Szarak” w Lubiszynie, „Jeleń” w Bogdańcu, „Darz Bór” w Szczecinie, „Orzeł” w Gorzowie Wlkp. oraz „Dzik” w Myśliborzu. Nie dotarły do mnie żadne sygnały o problemach w dziedzinie szacowania szkód łowieckich. Mam okazję do licznych spotkań z rolnikami oraz myśliwymi i nie przypominam sobie, aby przy tej okazji był poruszany temat niewłaściwego szacowania szkód łowieckich przez koła. Współpracę pomiędzy rolnikami a myśliwymi i leśnikami w tym kontekście oceniam pozytywnie.

nas miejscem wypoczynku, którym możemy się pochwalić jest jezioro Marwicko, które w okresie letnim wykorzystywane jest przez mieszkańców i turystów jako miejsce wypoczynku. Duża, szeroka, piaszczysta plaża przy jeziorze w okresie letnim cieszy się powodzeniem. Dzięki pozyskanemu dofinansowaniu na plaży powstały punktowe zadaszenia, toalety, przebieralnia, zbudowano pomost, posadowiono ławki i kosze na śmieci. Teren został oświetlony i oznakowany tablicami informacyjnymi. Zainstalowaliśmy również monitoring wizyjny.

W Gminie działa pięć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Dwie z nich włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Możemy pochwalić się również dużą aktywnością działających na naszym terenie Stowarzyszeń i Klubów Sportowych.

Niezwykłym atutem Gminy Lubiszyn jest posiadanie aktywnych Klubów „Senior +”, co chyba niewątpliwie świadczy o wysokiej wrażliwości społecznej mieszkańców?

Jak najbardziej. I powiem więcej: świadczy o odpowiedzialnym traktowaniu przez nas wskaźników świadczących o starzeniu się społeczeństwa. W Gminie Lubiszyn funkcjonują dwa Kluby „Senior +”, Klub Seniora „Pogodna Jesień” w Lubiszynie oraz Klub Seniora „Carpe Diem” w Baczyńcu. Jako pierwszy powstał Klub w Baczyńcu. Utworzenie Klubów było możliwe dzięki przystąpieniu przez Gminę do Rządowego Wieloletniego Programu pn. „Senior +” na lata 2015-2020. Dzięki uczestnictwu w Klubach, seniorzy korzystają z szerokiej oferty zajęć kulturalnych, edukacyjnych i rekreacyjnych. Codzienne zajęcia służą rozwojowi zainteresowań i wzbudzaniu nowych pasji. Prowadzone są warsztaty kulinarne, plastyczne, muzyczne i florystyczne. Organizowane są wspólne wyjazdy integracyjne. Seniorzy mają też możliwość korzystania z porad prawnych, psychologicznych oraz zajęć z rehabilitacji ruchowej.

Swoistym miernikiem działań społeczności lokalnej jest ilość organizacji pozarządowych oraz podejmowane przez nie inicjatywy. Czym wyróżnia się Gmina Lubiszyn na tle innych gmin w tym zakresie?

Na naszym terenie funkcjonują cztery aktywnie działające Koła Gospodyń Wiejskich oraz Lokalna Grupa Rekonstrukcyjna, które często wspierają Gminę w organizacji różnorodnych wydarzeń kulturalnych i patriotycznych. Możemy pochwalić się również trzema prężnie działającymi Zespołami Śpiewaczymi „Tarnowianki” z Tarnowa, „Baczyńskie Szarotki” z Baczyńcu oraz „Zespół Kalina”. Od kilkunastu lat Zespół „Tarnowianki” jest pomysłodawcą i głównym organizatorem Festiwalu „Śpiewamy na Ludowo”, w którym corocznie bierze udział ponad 200 uczestników i którzy cieszą się szczególnym uznaniem mieszkańców.

Na koniec chciałbym zapytać o inwestycje. Co udało się w ostatnim czasie zrealizować, co jest już realizowane, a co niestety musi jeszcze na realizację poczekać?

Wszystko na temat naszych inwestycji jest dostępne na naszej stronie internetowej Urzędu Gminy. Tam znajdziecie Państwo szczegółową informację na ten temat. Tylko w telegraficznym skrócie wymienię takie zrealizowane zadania, bez wymieniania miejscowości, jak: modernizacja stacji uzdatniania wody, zakup agregatów mobilnych dla stacji uzdatniania wody, e-usługi w Gminie (wg analizy dokonanej przez Urząd Komunikacji

Elektronicznej w 2021 roku, nasza Gmina uplasowała się na pierwszym miejscu w Polsce w sferze aktywności telekomunikacyjnej), przebudowę dróg gminnych, modernizację dróg powiatowych, budowę remizy OSP, zakup nowych wozów pożarniczych, budowę nowych wiat przystankowych, placów zabaw i siłowni plenerowych, remonty i modernizację szkół, budowę sali gimnastycznej, uruchomienie komunikacji publicznej, wyremontowanie ośrodka zdrowia, modernizację sal wiejskich czy wykonanie infrastruktury turystycznej nad jeziorem Marwicko.

Aktualnie trwają prace związane z rozbudową szkoły oraz sali gimnastycznej w Baczyńcu. Realizowane są remonty sal wiejskich w Marwicach i Lubnie. Trwa budowa sieci kanalizacyjnej w Wysokiej. Przymierzamy się m.in. do budowy żłobka dla ok. 50 dzieci oraz remontu starej szkoły w Lubiszynie.

Moim wielkim marzeniem jest doprowadzenie do budowy ścieżki rowerowej po nieczynnej linii kolejowej relacji Gorzów Wlkp. – Myślibórz, bo jak brzmi nasze motto: „ZMIENIAMY SIĘ DLA WAS”.

Dziękuję za rozmowę.

Ps. Obsługą rolników z terenu Gminy Lubiszyn zajmuje się nasz doradca pani **Małgorzata Lipińska**, tel. 513 980 167, e-mail: m.lipinska@lodr.pl

Jacek Stefanowicz
LODR Kalsk.
j.stefanowicz@lodr.pl

To, co pozostawili po sobie niemieccy gospodarze na obecnych ziemiach zachodnich naszego kraju, w dużym stopniu miało wpływ na kształt i charakter produkcji rolnej w okresie powojennym. Z niektórymi rolnikami przesiedlonymi na „ziemie odzyskane” nigdy nie mieli do czynienia, stąd szybka degradacja i w efekcie zanik np. produkcji winiarskiej. Tę, po wielu latach odbudowuje się z trudem. Są jednak dziedziny, którym w wielu przypadkach sama natura nie dała zniknąć z mapy naszego regionu. Może nie były to wielkie sady owocowe – bo o nich mowa, ale dość często w gospodarstwach prowadzonych przez niemieckich właścicieli nie brakowało kilku, kilkunastu drzew owocowych. Nie zniszczyły ich działania wojenne, co pozwoliło przesiedleńcom z Kresów Wschodnich już od pierwszych zbiorów przerabiać owoce na wszelkiego rodzaju przetwory – dżemy, konfitury, susze owocowe i oczywiście naturalne mętne soki. Receptury na owe w pełni naturalne soki przetrwały i do dziś w Solnikach, pomiędzy Kożuchowem i Nowym Miasteczkiem, według tych receptur są produkowane.

Do wytwarzania soków w Solnikach używane były (i są do dziś) tylko wyselekcjonowane, zdrowe, nieszkodzone owoce. Ich gama jest szeroka – jabłka, gruszki, wiśnie, czereśnie, śliwki. Każda praktycznie produkcja zaczyna się od dokładnego oczyszczenia i wymycia owoców. Kolejny etap to ich rozdrobnienie przy pomocy specjalnych urządzeń do tego prze-

znaczonych. Uzyskana w ten sposób miazga w zamierzonych czasach była przekładana do lnianych worków i wyciskana, początkowo tylko siłą mięśni gospodarza. Z biegiem czasu jednak zaczęto również i do tej czynności używać specjalnych urządzeń, co przełożyło się jednocześnie na uzyskiwanie większej ilości soku z owoców. Tak uzyskany sok – w 100% naturalny

temu, że są tłoczone na zimno, a ich pasteryzacja jest powolna i łagodna, zachowują swoje właściwości zdrowotne i odżywcze. Naturalny i wręcz pożądany jest osad z owoców osadzający się na dnie szklanych naczyń, w których przechowywane są soki oraz ich naturalny, mętny kolor. To oczywiście efekt technologii produkcji, która nie przewiduje filtrowania

Naturalne mętne soki z Solnik

– był następnie przelewany do dokładnie umytych, szklanych butelek lub słoików. Kolejny etap to pasteryzacja. Tę przeprowadzano w temperaturze około 80 stopni przez 20 minut. Po tym czasie butelki były przenoszone do chłodnych i ciemnych piwnic.

Ta tradycyjna, prosta receptura, wykorzystywana jest do produkcji soków w Sadzie Solniki do dziś. Obecnie owoce wykorzystywane do ich produkcji pochodzą z założonego tam w latach 60-tych sadu. Początkowo soki wytwarzane były tylko z owoców. Obecnie w Słonecznym Sadzie produkuje się również soki z warzyw, soki mieszane, zakwasy z buraków, ocet jabłkowy i jabłkowy z czarną porzeczką, czy olej rzepakowy. Nadal jednak z wykorzystaniem tradycyjnych receptur i tradycyjnej technologii wykonania. Soki produkowane w Solnikach mogą poszczycić się stuprocentową naturalnością. Dzięki

soków ze Słonecznego Sadu. Taka filtracja pozbawia je bowiem wielu składników mineralnych i właściwości zdrowotnych.

Sad Solniki Słoneczny Sad to firma rodzinna produkująca swoje soki już od lat 50-tych XX wieku. Zostały one wpisane na listę produktów tradycyjnych w grudniu 2013 roku.

KGW „Na Obcasach”

Joanna Kasprzak-Dąbrowska
LODR Kalsk
j.kasprzak@lodr.pl

Koło Gospodyń Wiejskich „Na Obcasach” w Studzieńcu powstało w drugiej połowie 2019 roku. Dlaczego Na Obcasach? Wszystkie Członkinie jednogłośnie stwierdziły, iż „szpilki” to nieodzowny atrybut każdej kobiety. Wszystkie Panie są miłośniczkami butów, więc wybranie nazwy nie stanowiło dla nich problemu.

Obecnie do koła należy 17 osób i są to wyłącznie kobiety. Jego założycielką i przewodniczącą od momentu powstania jest pani Marlena Janicka, która pełni również funkcję sołtysa.

Rok 2019 dla Koła był bardzo obfity we wszelkiego rodzaju działania. W przeciągu 2 miesięcy panie stworzyły swój pierwszy w życiu Wieniec, który prezentowały podczas Dożynek Gminnych w Lasocinie. Pomimo, że nie zdobyły żadnej nagrody, były dumne ze swojej ciężkiej i efektywnej pracy. Dużym sukcesem dla KGW było zajęcie 3 miejsca w drużynowej

KGW „Na Obcasach” to niedawno powstałe Koło z ambitnymi planami na przyszłość. Gospodynie chcą działać dla dobra swojej wsi, integrować się z mieszkańcami, a przede wszystkim rozwijać swoje umiejętności.

Bitwie Sołectw. We wrześniu Koło wzięło udział w Święcie Jabłka na kożuchowskim rynku, gdzie zaprezentowały się od słodkiej strony oferując pyszne domowe ciasta oraz ciepłe racuchy z jabłkiem. KGW nie zapomina o również o najmłodszych mieszkańcach Studzieńca jak i okolicznych miejscowości i zorganizowało Dzień Dziecka, który od 2019 roku stał się imprezą cykliczną. Kolejną akcją była zabawa Andrzejkowa, na której mogli bawić się zarówno dorośli jak i dzieci. Dodatkowo Członkinie Koła z ochotą wzięły udział w Kiermaszu Bożonarodzeniowym w Kożuchowskim Zamku, gdzie serwowały domowe wypieki oraz prezentowały własnoręcznie wykonane rękodzieło.

Niestety, w 2020 roku pandemia koronawirusa pokrzyżowała wiele planów. Jednakże pomimo przeciwności nie poddały się i zrealizowały wiele

W czasie, gdy babka stygnie, przygotowujemy **gulasz z dzika**.

Składniki na gulasz:

- szynka lub łopatka z dzika
- smalec do smażenia
- 2 cebule
- 2 łyżki mąki pszennej
- ziele angielskie 12 ziarenek
- liść laurowy 6 sztuk
- sól, pieprz po łyżeczce
- pół szklanki bulionu
- opcjonalnie kilka suszonych grzybków.

Mięso pokroić w kostkę, obsmażyć dobrze ze wszystkich stron na smalcu. Przełożyć do rondla. Na pozostałym tłuszczu podsmażyć cebulę. Przełożyć do mięsa. Mięso wymieszać z przyprawami, zalać bulionem, dodać ziele angielskie i liść laurowy. Dusić na małym ogniu od 1,5 do 2 godzin. Mieszać od czasu do czasu. Pod koniec zaprawić mąką dla zagęszczenia sosu. Sztudzoną babkę kroimy w kwadraty i podsmażamy na patelni. Podajemy z gulaszem i surówką.

Dzika Babka w leśnych smakach

Składniki na babkę:

- 3 kg ziemniaków,
- 3 średniej wielkości kielbaski,
- 200 gram boczku,
- 2 jaja,
- 3 łyżki mąki,
- po łyżeczce soli, pieprzu i czerwonej suszonej papryki.

Ziemniaki obrać i zetrzeć na tarce. Do startych ziemniaków wbić jajka, dodać trzy łyżki mąki pszennej oraz przyprawy. Masę wymieszać dokładnie. Na jednej patelni podsmażyć boczek, a na drugiej pokrojoną w kostkę kielbasę. Dodać do masy ziemniaczanej i wymieszać. Posmarować tłuszczem i obsypać bułką tartą formę o wymiarach 22/28 cm. Następnie umieścić formę w uprzednio nagrzanym do 200°C piekarniku. Wybrać opcję pieczenia góra/dół. Babkę pieczemy do około 1,5 godziny. Można ją jeść na ciepło lub odstawić do ostygnięcia, a następnie do lodówki do całkowitego schłodzenia. Po schłodzeniu babkę lepiej się kroi.

inicjatyw, m.in.: w lutym podczas ferii zorganizowały zajęcia plastyczne dla mieszkańców, podczas których całe rodziny wspólnie uczyły się malowania na drewnie oraz płótnie. Ponadto członkinie KGW wraz z mieszkańcami bawiły się na balu Walentynkowo-Karnawałowym, zorganizowanym w klimacie lat 20. Oprócz wspólnych zabaw podejmują akcje edukacyjne dla mieszkańców i wzięły udział w szkoleniu „E-Aktywni Mieszkańcy Województwa Lubuskiego i Dolnośląskiego”.

KGW „Na Obcasach” bardzo chętnie angażuje się również w działalność charytatywną. Panie upiekły i przekazały pyszne ciasta na Aukcję dobroczynną zorganizowaną na rzecz chorego chłopca Jakuba, wsparły zrzutkę, której celem był zakup i uszycie maseczek dla szpitala w Nowej Soli. OSP w Studzieńcu nominowała Koło do #Gaszyn Challenge dla Mii. Oprócz tego intensywnie zaangażowały się w pomoc na rzecz Tomka, przekazując wiele fantów na licytację prowadzoną przez Nowosolską Paczkę oraz przygotowały kiermasz ciast z którego całkowity dochód również przekazały na zbiórkę. Koniec roku zamknęły akcją pt. „Zamień śmieci na karmę dla stypułowskiego psiaka”.

W 2021 roku KGW nie zwolniło tempa. W marcu pomogły rodzimej Parafii w przygotowaniu palm wielkanocnych. Wzięły udział w dwóch konkursach: kulinarnym pn. „Bitwa Regionów”, w którym popisowym daniem był paszтет z dzika. W konkursie pn. „Kubek, dzbanek czy makatka.... Rękodzieło to jest gratka” otrzymały

wyróżnienie za zegar wykonany przez członkinię Joannę.

W sierpniu podjęły walkę z COVID-19 i zorganizowały Festyn w ramach Narodowego Programu Szczepień #SzczepimySię z KGW. Oprócz tego zaangażowały się w organizację i obchody Dnia Seniora w Centrum Kultury Zamek.

W listopadzie członkinie Koła wzięły udział w Konferencji Aktywna Kobieta Wiejska, podczas której wysłuchały wystąpienia aktorki i założycielki Fundacji „Opiekun Serca” – Joanny Brodzik. Oprócz tego atrakcją był pokaz kulinarny restauratora, jurora programu Master Chef Junior i kucharza – Mateusza Gesslerera.

W rok 2022 KGW „Na obcasach” wkroczyło energicznym krokiem. Członkinie wzięły udział w Zlocie Kół Gospodyń Wiejskich z terenu Wzgórz Dalkowskich – „Kobiety Gospodarne Wyjątkowe”. Podczas Bitwy Regionów w Szlichtyngowej wystawiły swoje stoisko oraz zaprezentowały popisowe danie – Dzika Babka w leśnych smakach.

Po raz pierwszy Koło spróbowało swoich sił w napisaniu projektu i udało się. Otrzymały grant na zorganizowanie warsztatów pt. Warsztaty

Paszтет z dzika

Składniki:

- 1 kg mięsa z dzika,
- 800 g wątróbki drobiowej,
- 4 marchewki,
- 2 pietruszki,
- 4 cebule,
- 1 seler,
- główka czosnku,
- 2 bułki,
- 5 jajek,
- garść suszonej żurawiny,
- przyprawy: ziele angielskie, liść laurowy, ziarna jałowca, sól, pieprz.

Przygotowanie:

W garnku umieszczamy mięso z dzika, obrane warzywa oraz przyprawy i gotujemy do miękkości. Po ugotowaniu mięso i warzywa wyciągamy i w tej wodzie gotujemy wątróbkę. Bułkę moczymy w mleku i następnie wraz z mięsem, warzywami i wątróbką mielimy w maszynce na drobnym sitku. Dodajemy jajka i żurawinę, wszystko mieszamy i doprawiamy do smaku. Paszтет nakładamy do foremek i pieczemy na złoty kolor w piekarniku nagrzanym do 180°C.

ceramiczne – historia gliną i błyskiem flesza pisana. W spotkaniu wzięło udział łącznie 20 osób, dzieci oraz mieszkanki Studzieńca. Wspólnie stworzyli swój pierwszy wazon udekorowany kwiatami z gliny. Zwieńczeniem projektu była wystawa prac oraz zdjęć KGW pn. „Dawniej i dziś”.

KGW chętnie uczestniczy w okolicznych wydarzeniach. Pierwszym z nich w 2022 roku był Kiermasz rękodzieła w Żaganiu, kolejnym Święto Województwa Lubuskiego w Kożuchowie, na których wystawiły swoje stoiska z przepyszny domowym jadłem.

Największym sukcesem Koła w 2022 roku było zajęcie pierwszego miejsca na szczeblach gminnym i powiatowym w konkursie Wieńców Dożynkowych, a następnie otrzymanie wyróżnienia podczas Dożynek Wojewódzkich w Zwierzynie.

Działalność KGW opiera się również na współpracy z lokalnymi jednostkami. Współpraca Koła z miejscowym OSP Studzieniec oraz Klubem Sportowym Irma Studzieniec za każdym razem przebiega sprawnie i w przyjemnej atmosferze. Świadczyć o tym może wspólna organizacja Festynu Dożynkowego. Pomimo, że napotkali wiele przeciwności, to finalnie odebrali szereg pochwał, nie tylko od lokalnych mieszkańców, lecz również od gości z sąsiednich gmin. Oprócz tego Koło wspiera wszelkie-

go rodzaju inicjatywy podejmowane przez partnerów, jak np. 75-lecie OSP w Studzieńcu. Ponadto Członkinie nawiązały owocną współpracę z Centrum Kultury Zamek w Kożuchowie, jak i z samym Burmistrzem Kożuchowa.

Jak dotąd, największe utrudnienie dla Koła stanowił brak odpowiedniego miejsca, w którym miałyby swoją siedzibę. Dlatego z największą radością przyjęły informację, że Burmistrz chce przekazać im lokal, w którym zamierzają wspólnie tworzyć przepyszne dania oraz planować kolejne

zadania. Siedziba umożliwi również przechowanie sprzętów zakupionych z pomocy ARiMR, a jest ich już dość sporo.

Wszelkie działania i osiągnięcia KGW „Na obcasach” są na bieżąco dokumentowane w prowadzonej Kronice zapoczątkowanej w 1977 roku przez pierwsze KGW Studzieniec.

Wszystkie członkinie jednogłośnie mówią, że obecnym roku, jak i w kolejnych latach będzie się działo! Natomiast z naszej strony pozostaje kibicować i trzymać kciuki za kolejne sukcesy.

KALENDARZ BRAŃ WEDKARSKICH MAJ 2023 r.

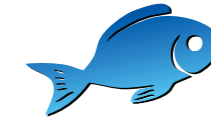
1 Pn.	
2 Wt.	
3 Śr.	
4 Czw.	
5 Pt.	
6 Sb.	
7 Nd.	
8 Pn.	
9 Wt.	
10 Śr.	
11 Czw.	
12 Pt.	
13 Sb.	
14 Nd.	
15 Pn.	
16 Wt.	
17 Śr.	
18 Czw.	
19 Pt.	
20 Sb.	
21 Nd.	
22 Pn.	
23 Wt.	
24 Śr.	
25 Czw.	
26 Pt.	
27 Sb.	
28 Nd.	
29 Pn.	
30 Wt.	
31 Śr.	

SKALA BRAŃ

słabe	
średnie	
dobrze	
bardzo dobrze	

Jaź – ryba miesiąca

Krzysztof Roślik
LODR Kalsk
k.roslik@lodr.pl

chwytą w locie nad powierzchnią wody lub opadające na nią.

Okres łowienia jazi rozpoczyna się w kwietniu i trwa do października. Dobre wyniki osiąga się w maju i we wrześniu. W tych miesiącach jaź żeruje prawie cały dzień. Po spłynięciu

Jaź wyglądem przypomina trochę płoć, jelca lub klenia, z którymi najczęściej jest mylony. Rozpoznanie tej ryby sprawia czasami wiele kłopotów. Ciało jazia jest umiarkowanie wydłużone, spłaszczone bocznie i wysokie. Ubarwienie na bokach jest ciemne, stalowe. Płetwy grzbietowa i ogonowa są ciemnoszare, płetwa odbytowa – czerwona.

W polskich wodach jaź może dorastać do 1 m długości i osiągać do 8 kg wagi. Zazwyczaj poławiane są osobniki nieprzekraczające 50 cm i 1,2 kg. Jaź żyje głównie w rzekach, w jeziorach spotyka się go rzadziej. Czasami odbywa gromadne wędrówki, zwłaszcza jesienią, gdy z rzek ciągnie do jezior na zimowisko. W Polsce jest pospolity w większych rzekach, trzyma się tam wód czystych i zimnych. Jest bardzo wrażliwy na wszelkiego rodzaju zanieczyszczenia wód.

Jaź trze się gromadnie w marcu i kwietniu. Bytuje samotnie lub w niewielkich stadach. Odżywia się głównie mięczakami, dennymi larwami owadów wodnych, skorupiakami, chrząszczami i glonami. Zdarza się także, że atakuje narybek innych ryb, a jeszcze częściej wyjada ikrę. Owady

lodów i odpływie wód do koryta rzeki jazie trzymają się toni o słabym prądzie. Jesienią powracają na głębokie wody. Po zacięciu rybę należy holować spokojnie. Zerwany z haka odstrasza całe stado, tak że łowisko na kilka dobrych minut jest stracone.

Przy połowie jazia obowiązuje wymiar ochronny – 25 cm i dzienny limit połowu 5 kg. Rekord kraju pochodzi z roku 1973 i wynosi 5,1 kg wagi, 82 cm długości.

Jaź nie posiada dużego znaczenia gospodarczego. Mięso ma średniej wartości, białe, niezbyt smaczne i ościste.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Materiał opracowany przez Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020”. Plan operacyjny na lata 2022-2023.

REGULAMIN KONKURSU

„Najładniejsze gospodarstwo agroturystyczne województwa lubuskiego w 2023 roku”

Regulamin określa szczegółowe warunki zgłaszania do konkursu i zasady oceniania gospodarstw agroturystycznych podczas jego trwania.

I. Organizatorzy konkursu:

1. Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku.
2. Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich Sekretariat Regionalny Sieci Obszarów Wiejskich.

II. Cel konkursu:

Celem konkursu jest wyłonienie najładniejszego gospodarstwa agroturystycznego województwa lubuskiego w 2023 roku spośród wszystkich gospodarstw biorących udział w konkursie.

III. Warunki zgłaszania do konkursu:

1. W konkursie mogą brać udział gospodarstwa agroturystyczne województwa lubuskiego, zgłoszone przez osoby pełnoletnie.
2. Wypełniony i osobiście podpisany formularz zgłoszeniowy oraz podpisaną Klauzulę RODO należy dostarczyć w terminie do 31 maja 2023 r. na adres: Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Kalsk 91, 66-100 Sulechów lub pocztą elektroniczną: j.kasprzak@lodr.pl
3. Formularz zgłoszeniowy dostępny jest w siedzibie:
– Lubuskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Kalsku,
– Lubuskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego Oddział w Głisnie,
– na stronie internetowej www.lodr.pl

IV. Organizacja konkursu:

1. Konkurs ma charakter wojewódzki. Przebiega w następujących etapach:

- ogłoszenie informacji o konkursie,
- przyjmowanie zgłoszeń,
- powołanie Komisji Konkursowej przez dyrektora LODR,
- weryfikacja zgłoszeń przez Komisję Konkursową,
- wizyta komisji konkursowej w gospodarstwach zakwalifikowanych do konkursu,
- ocena gospodarstw wg ustalonych kryteriów,
- podsumowanie, ogłoszenie wyników, wręczenie nagród.

2. Za przebieg konkursu odpowiedzialna jest Komisja Konkursowa, powołana przez Dyrektora Lubuskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego. Komisja Konkursowa weryfikuje zgłoszenia, wizytuje gospodarstwa i ocenia je według kryteriów zawartych w Karcie oceny gospodarstwa, decyduje o podziale nagród, sporządza protokół końcowy podpisany przez jej członków.

3. Koszty konkursu współfinansowane są przez LODR ze środków własnych oraz Samorząd Województwa ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Plan Operacyjny na lata 2022-2023. Podstawą finansowania przebiegu konkursu jest preliminarz wydatków. Nadzór nad organizacją konkursu i wydatkowaniem pieniędzy pełni Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku.

4. Uczestnicy konkursu wypełnią ankietę dotyczącą oferty i specjalizacji gospodarstwa, jego położenia, atrakcji turystycznych okolicy, serwowanych potraw i wyrażą zgodę na wykorzystanie tych wiadomości na potrzeby promocyjne konkursu oraz do bazy gospodarstw agroturystycznych, zamieszczonej na stronie internetowej Lubuskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Kalsku.

5. Uczestnicy konkursu wyrażą zgodę na przetwarzanie danych, korzystanie i rozporządzanie zdjęciami i wszelkimi utworami powstałymi podczas i w związku z realizacją konkursu oraz ich opracowaniami, wykonywanie praw zależnych polegających na dokonywaniu zmian, przeróbek, skrótów w tym zakresie przez LODR, Samorząd Województwa, podmioty którym Samorząd Województwa udzieli subwencji.

V. Przebieg konkursu:

1. Ogłoszenie o rozpoczęciu działania: Konkurs pn. „Najładniejsze gospodarstwo agroturystyczne województwa lubuskiego w 2023 roku” przez zamieszczenie informacji, regulaminu i karty zgłoszeniowej na stronie internetowej LODR oraz informacji o rozpoczęciu Konkursu na łamach miesięcznika LAR w maju 2023 r.

2. Po ogłoszeniu konkursu i zebraniu wszystkich zgłoszeń, Komisja Konkursowa dokona weryfikacji i zakwalifikuje do uczestnictwa 10 spośród zgłoszonych gospodarstw (zgodnie z cz. III, pkt 6 Wniosku o wybór operacji do realizacji w ramach Planu Działania KSOW na lata 2014-2020, Plan Operacyjny na lata 2022-2023). Przy weryfikacji zgłoszonych gospodarstw będzie decydowała data nadesłania karty zgłoszeniowej.

3. Członkowie Komisji Konkursowej odwiedzą i ocenią zakwalifikowane gospodarstwa. Ocena dokonana będzie wg Arkusza Oceny Gospodarstwa zgodnie z ustalonymi kryteriami.

4. Wizyta komisji w gospodarstwie uzgodniona zostanie telefonicznie z właścicielem gospodarstwa agroturystycznego.

5. Komisja konkursowa podsumuje Arkusze Ocen i na podstawie oceny punktowej, wyłoni trzy najładniejsze gospodarstwa, wyróżni dwa i ustali podział nagród (zgodnie z zał. nr 3 do Wniosku o wybór operacji do realizacji w ramach Planu Działania KSOW na lata 2014-2020, Plan Operacyjny na lata 2022-2023).

6. Ogłoszenie wyników konkursu zostanie zamieszczone na stronie internetowej LODR www.lodr.pl

7. Na stronie internetowej www.lodr.pl zamieszczony zostanie fotoreportaż ze zdjęciami wykonanymi podczas wizyt komisji w gospodarstwach (strona aktywna będzie cały rok).

8. Wyniki konkursu zamieszczone zostaną również w miesięczniku Lubuskie Aktualności Rolnicze wraz z fotoreportażem prezentującym gospodarstwa agroturystyczne biorące udział w rywalizacji.

9. Przyznane nagrody finansowe przesłane zostaną na konta bankowe laureatów.

10. Podsumowanie Konkursu odbędzie się podczas XIII Lubuskiego Kiermaszu Ogrodniczego w Kalsku – 17 września 2023 r. Z przyczyn niezależnych termin może ulec zmianie, o czym uczestnicy Konkursu zostaną wcześniej poinformowani.

11. O zmianach związanych z podsumowaniem Konkursu, uczestnicy zostaną powiadomieni telefonicznie przez przedstawiciela Komisji konkursowej.

VI. Ogólne kryteria oceny:

Gospodarstwa biorące udział w konkursie oceniane będą wg niżej wymienionych kryteriów, w skali punktowej od 0 do 5, przy czym do każdego z kryteriów przydzielonych jest maksymalnie 5 punktów:

- oznakowanie gospodarstwa,
- dom i otoczenie: estetyka, ład i porządek zagospodarowania terenu wokół gospodarstwa (płot, ogród, żywopłoty, trawniki), w tym miejsc rekreacji dla gości,
- czystość, wyposażenie, estetyka kwater agroturystycznych,
- przestrzeganie podstawowych zasad bezpieczeństwa, higieny i ochrony zdrowia w gospodarstwie,
- segregowane i odpowiednie przechowywanie śmieci,
- sposób ogrzewania i pozyskiwania energii,
- zakres świadczonych usług dla turystów: oferta żywieniowa, atrakcje związane z gospodarstwem (zajęcia edukacyjne i rekreacyjne; promocja lokalnej tradycji, kultury i zabytków – ulotki, broszury, zwiedzanie; itp.),
- czy w swojej ofercie pobytowej właściciele gospodarstw agroturystycznych proponują aktywny wypoczynek i zdrowy styl życia, wykorzystują produkty z upraw ekologicznych do przygotowywania posiłków oraz produkty od producentów lokalnych,
- gościnność.

Zgodnie z Programem Rozwojów Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich (KSOW) ma charakter otwarty. Skupia struktury administracyjne (na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym) oraz zainteresowane podmioty, które przyczyniają się do rozwoju obszarów wiejskich, w sposób bezpośredni lub pośredni mają wpływ na lepsze wykorzystanie instrumentów EFRROW. Uczestnikami KSOW mogą być podmioty, które są aktywnie zaangażowane w rozwój obszarów wiejskich, wyrażając chęć otrzymywania oraz dostarczania informacji w tym zakresie.

Istnieje możliwość zarejestrowania się jako Partner KSOW na portalu internetowym: <http://ksow.pl>.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Materiał opracowany przez Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020”. Plan operacyjny na lata 2022-2023.

KONKURS

Zapraszamy i zachęcamy właścicieli gospodarstw agroturystycznych z województwa lubuskiego do udziału w konkursie organizowanym przez Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego pod nazwą **NAJŁADNIEJSZE GOSPODARSTWO AGROTURYSTYCZNE WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO W 2023 ROKU**

Konkurs realizowany będzie z udziałem środków własnych LODR oraz przy wsparciu środków pozyskanych z funduszy Unii Europejskiej w ramach Planu Działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Plan Operacyjny na lata 2022-2023.

GŁÓWNY CEL KONKURSU:

❖ wybór najładniejszego gospodarstwa agroturystycznego województwa lubuskiego w 2022 roku spośród biorących udział w konkursie.

EFEKTY KONKURSU:

❖ wskazanie najładniejszego gospodarstwa agroturystycznego działającego na terenie województwa lubuskiego spośród biorących udział w konkursie,
❖ nagrodzenie nagrodami pieniężnymi: trzech najładniejszych gospodarstw agroturystycznych oraz dwóch wyróżnionych.

❖ regulamin, formularz zgłoszeniowy i klauzula informacyjna zamieszczone są na stronie internetowej LODR www.lodr.pl,
❖ informacje nt. uczestnictwa w konkursie uzyskać można w Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego oraz u specjalistki Działu Rozwoju Obszarów Wiejskich LODR Kalsk,
❖ zgłoszenia do udziału w konkursie prosimy przysyłać:
– listownie na adres LODR, Kalsk 91, 66-100 Sulechów,
– pocztą elektroniczną na adres: j.kasprzak@lodr.pl
lub składać osobiście w sekretariacie LODR w terminie do **31 maja 2023 r.**

KONTAKT

Joanna Kasprzak-Dąbrowska
tel. 513 978 902;
68 385 20 91, wew. 324
e-mail: j.kasprzak@lodr.pl

1 Czw.			
2 Pt.			
3 Sb.			
4 Nd.			
5 Pn.			
6 Wt.			
7 Śr.			
8 Czw.			
9 Pt.			
10 Sb.			
11 Nd.			
12 Pn.			
13 Wt.			
14 Śr.			
15 Czw.			
16 Pt.			
17 Sb.			
18 Nd.			
19 Pn.			
20 Wt.			
21 Śr.			
22 Czw.			
23 Pt.			
24 Sb.			
25 Nd.			
26 Pn.			
27 Wt.			
28 Śr.			
29 Czw.			
30 Pt.			

FAZY KSIĘŻYCA

NÓW PEŁNIA MALEJĄCY ROSNĄCY

DOBRY CZAS NA SIEW I SADZENIE

Czas uniwersalnego siania i sadzenia – wybrane gatunki roślin mają jednak szczególnie zalecane dni siewu i sadzenia nieujęte w tym kalendarzu

CZAS SPRZYJAJĄCY ROZWOJOWI ROŚLIN, KTÓRYCH PŁONEM MA BYĆ:

Kwiat Liść, Lodyga Owoc, Nasiona Korzeń

METEO WIADOMOŚCI

Dane meteorologiczne według pomiarów prowadzonych w stacji METEO LODR Kalsk

Miesiąc	Temperatura powietrza °C			Opady w mm/m ²		
	Średnia 1977-2022	Średnia 2022	Średnia 2023	Średnia 1977-2022	Suma 2022	Suma 2023
Luty 2023	0,2	4,4	2,4	34,7	74,3	47,8
Marzec 2023	4,0	4,4	4,8	39,2	1,0	56,8
Kwiecień 2023	8,6	7,3	6,5*	34,5	36,0	60,3*

* dane za dwie dekady

Piotr Tyliszczak
LODR Kalsk
p.tyliszczak@lodr.pl

Marzec był miesiącem o temperaturze nieco wyższej niż wynosi średnia wieloletnia. Średnia dobową temperaturę wyniosła w marcu 4,8°C. Najzimniejsza była pierwsza dekada miesiąca. Temperatura w ciągu nocy regularnie poniżej zera. Druga dekada okazała się nieco cieplejsza, jednak w dalszym ciągu temperatura w nocy nie przekraczała 0°C. Trzecia dekada rozpoczęła się od znacznego ocieplenia – temperatury w najzimniejszym momencie doby przekraczały 5°C natomiast maksymalnie odnotowywano nawet 15°C. Opady deszczu wyniosły w marcu 56,8 mm. Najwięcej padało w drugiej dekadzie miesiąca.

Kwiecień rozpoczął się z niskimi temperaturami w porównaniu do lat poprzednich. W pierwszej dekadzie miesiąca występowały przygruntowe przymrozki. Druga dekada była już znacznie cieplejsza jednak w dalszym ciągu były to temperatury znacznie mniejsze niż typowe dla tego miesiąca. Średnia dobową temperaturę za dwie pierwsze dekady wyniosła zaledwie 6,5°C co oznacza temperaturę niższą niż średnia wieloletnia aż o 2°C. Opady deszczu występowały niezwykle obficie. W ciągu zaledwie dwóch dekad spadło aż 60,3 mm opadu. Opady deszczu występowały w różnym nasileniu przez większą część miesiąca. Temperatura gleby na głębokości 5 cm pod koniec drugiej dekady wynosiła 6°C.

TERMINARZ SZKOLEN

Termin	Organizator	Miejsce	Temat	Koordynator
SZKOLENIA STACJONARNE I ON-LINE				
5.05.2023 r.	Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Kęszyce 10, 63-405 Sieroszewice	Wyjazd na pokaz demonstracyjny – króliki	Tomasz Sakowicz tel. 513 979 507
10.05.2023 r.	PZDR Nowa Sól	on-line	PROW 2023-2027 – zmiany, nowości	Zdzisław Sakowicz tel. 513 980 929
18.05.2023 r.	Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego	ul. Św. Anny 9, 58-405 Krzeszów	Wyjazd na pokaz demonstracyjny – bydło mleczne	Tomasz Sakowicz tel. 513 979 507
18.05.2023 r.	Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego	ul. Św. Anny 9, 58-405 Krzeszów	Wyjazd na pokaz demonstracyjny – kozy	Tomasz Sakowicz tel. 513 979 507
6.06.2023 r.	Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Gorzyszów 19, 58-405 Krzeszów	Wyjazd na pokaz demonstracyjny – owce	Tomasz Sakowicz tel. 513 979 507
7.06.2023 r.	Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Korzenica 79A	Wyjazd na pokaz demonstracyjny – pasieki	Tomasz Sakowicz tel. 513 979 507
15.06.2023 r.	Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego	ul. Główna 48, 05-500 Piaseczno	Wyjazd na pokaz demonstracyjny – akwakultura	Tomasz Sakowicz tel. 513 979 507
27.06.2023 r.	Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Białęgi 16, 62-095 Murowana Gościna	Wyjazd na pokaz demonstracyjny – bobowate	Tomasz Sakowicz tel. 513 979 507
6.07.2023 r.	Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego	ul. Opolska 53a, 46-024 Masów	Wyjazd na pokaz demonstracyjny – kurczęta rzeźne	Tomasz Sakowicz tel. 513 979 507
6.07.2023 r.	Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego	ul. Opolska 53a, 46-024 Masów	Wyjazd na pokaz demonstracyjny – kury nioski	Tomasz Sakowicz tel. 513 979 507
11.07.2023 r.	Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Kęszyce 10, 63-405 Sieroszewice	Wyjazd na pokaz demonstracyjny – trzoda chlewna	Tomasz Sakowicz tel. 513 979 507
19.10.2023 r.	Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Tarnawa	Wyjazd na pokaz demonstracyjny – rzepak	Tomasz Sakowicz tel. 513 979 507
9.11.2023 r.	Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Kęszyce 10, 63-405 Sieroszewice	Wyjazd na pokaz demonstracyjny – ubojnia	Tomasz Sakowicz tel. 513 979 507

SMAKUJ, POZNAWAJ, CELEBRUJ

FESTIWAL POLSKICH WIN MUSUJĄCYCH 8-9 LIPCA 2023

KROSNO ODRZAŃSKIE II EDYCJA

Musnięci

Objaśnienia wyrazów podano w dowolnej kolejności (w nawiasie liczba liter w wyrazie). Litery z ponumerowanych pól utworzą rozwiązanie – dokończenie przysłowia polskiego: „Jeśli w maju deszcz na dworze, to...”, którego treść należy nadesłać do 22 maja 2023 r. na adres Redakcji.

OBJAŚNIENIA WYRAZÓW:

- wytworny pokój pani domu (6)
- hołd, sława (5)
- 1/100 metra (9)
- cyganeria (6)
- czeskie cześć (4)
- wiosenny miesiąc (3)
- zarodek, zarzewie (8)
- szlachetny metal (5)
- pozdrowienie harcerzy (6)
- niemy aktor (3)
- miejscowość za Cigacicami (6)
- znak matematyczny (4)
- skompromitować kogoś (9)
- rozgardiasz (5)
- rodzaj buta (6)
- afront (6)
- reprezentacyjny budynek w mieście (6)
- gryzoń ziemno-wodny (4)
- szczątki świętych (8)
- sport kowbojów (5)
- muskuł (6)
- stop miedzi z cyną (4)
- opłata za naukę (6)
- sielanka (6)

Rozwiązanie krzyżówki nr 3:
„Mocne, jak jajo wielkanocne”

Za prawidłowe rozwiązanie krzyżówki nr 3 nagrodę ufundowaną przez LODR wylosował/a: pani Krystyna z Nądni

Gratulujemy

Rebus dla dzieci nr 4

Rozwiązanie rebusu oraz dane dziecka (imię i nazwisko, wiek oraz adres zamieszkania) należy przysłać do 22 maja 2023 r. na adres Redakcji.

Rozwiązanie rebusu nr 3:
Wiosna wita nas radośnie

Nagrodę wylosował: Julian z Gubina
Gratulujemy

PRZEDSIĘBIORSTWO NASIENNE
KRZYŻAŃSCY SP. Z O.O.

KARPICKO k. Wolsztyna
ul. Podgórna 21c

tel. 68 384 26 78 • 691 067 324

POLECAMY:

- kwalifikowany materiał siewny zbóż jarych i ozimych
- ziemniaki sadzeniaki
- pasze i koncentraty firmy Cargill Poland Sp. z o.o.
- zboża paszowe
- nawozy sztuczne (bezechlorkowe)
- wapno rolnicze granulowane
- mieszanki traw (łąkowe, pastwiskowe, trawnikowe)
- nasiona poplonowe
- profesjonalne czyszczenie i zaprawianie nasion
- usługi transportowe (wanna i firana)
- węgiel

**CAŁOROCZNY SKUP i SPRZEDAŻ
ZBÓŻ PASZOWYCH**

ODBIÓR WŁASNYM TRANSPORTEM

Zapraszamy od poniedziałku do piątku
w godz. 7.00 - 15.00

PHU Biotel Sp. z o.o.
Dzikowice 87
67-300 Szprotawa
tel. 68 376 27 33

OFERUJEMY:

- ☒ sprzedaż środków ochrony roślin
- ☒ sprzedaż nawozów
- ☒ sprzedaż materiału siewnego
- ☒ skup płodów rolnych
- ☒ profesjonalne doradztwo rolnicze

Dział sprzedaży środków ochrony roślin i nasion:
tel. 68 376 27 33 lub 512 078 771

Dział sprzedaży nawozów:
tel. 68 376 27 33 lub 510 348 395

Dział skupu płodów rolnych:
tel. 535 524 500 lub 512 606 812

Nowości: AMAX 48, Biogren, AminoPower

ZAOPATRZENIE ROLNICTWA
FARMER
BOROWINA 45

tel./fax: 68 376 81 20 PN-PT 8⁰⁰ - 16⁰⁰
tel. kom. 603 248 200 SOB 9⁰⁰ - 13⁰⁰

www.farmer-borowina.pl

**SKUP BYDŁA
RZEŹNEGO
UBOJNIA KOWAL**

Dąbrówka Wlkp., ul. Główna 28
tel. 661 822 159 • 663 457 897

Atrakcyjne ceny
Odbiór własnym transportem

USŁUGOWE CZYSZCZENIE
ZBÓŻ
oraz **NASION ROLNICZYCH**

**NOWA LINIA CZYSZCZĄCA
CIMBRIA**

Firma Usługowa Wiesława Krzyżańska
Karpicko k. Wolsztyna • tel. 691 067 324

INFORMACJE RYNKOWE

DODATEK DO LUBUSKICH AKTUALNOŚCI ROLNICZYCH **4**

Wszystkie dane zebrano na 20 kwietnia 2023 r.

Z lubuskich targowisk /ceny w zł/

Nazwa artykułu	j.m.	Gorzów Wlkp.	Gubin	Międzyrzecz	Nowa Sól	Sulechów	Świebodzin	Witnica	Żary
Jaja	szt.	1,20 – 1,50	1,00 – 1,30	0,65 – 1,10	0,85 – 1,20	0,80 – 1,00	1,10	1,10 – 2,00	0,80 – 1,40
Ziemniaki	kg	2,50	1,80 – 2,10	2,50	2,50	2,50	3,00	3,00	3,00 – 3,50
Cebula	kg	7,00	5,50	6,50 – 7,00	6,00	6,00	6,00	6,50	7,00
Czosnek	szt.	3,00	3,50	3,50 – 4,00	2,00 – 2,50	3,00	3,50	3,00	3,50
Marchew	kg	5,00	5,50	4,80	4,00	3,00	5,00	6,50	4,50 – 6,00
Pietruszka	kg	8,00	9,00	8,00	7,00	8,00	8,00	12,00	10,00
Pietruszka natka	pęczek	2,50	3,40	2,50	2,00	2,50	3,00	3,50	2,50
Buraki czerwone	kg	4,00	3,50 – 4,00	3,80	3,50	3,00	4,00	3,50	4,00
Por	kg/szt.	4,00	11,00*	4,50	1,50 – 2,50	4,50	3,50	5,00	3,50
Seler	kg	6,00	7,00	7,00	7,00	8,00	8,00	9,00	8,00
Włoszczyzna	pęczek	6,00	6,50	6,50	5,00	6,50	6,50	6,50	7,50 – 8,00
Ogórek	kg	20,00	12,00	15,0 – 19,0	6,5 – 14,5	18,0 – 28,0	17,0 – 18,0	10,00	14,00
Ogórek kiszony	kg	14,00	5,50	8,50	12,00	9,00	12,00	–	–
Cukinia	kg	–	11,00	9,00	–	15,00	–	19,00	–
Pomidor	kg	22,00	15,0 – 18,0	22,5 – 27,0	17,50	35,00	17,0 – 25,0	–	18,0 – 23,0
Papryka czerwona	kg	22,00	22,00	20,00	–	24,00	20,00	25,00	14,00
Kapusta biała	kg/szt.	5,00*	3,40*	8,00**	3,00*	2,50*	3,50	3,50*	5,00*
Kapusta biała kiszona	kg	6,00	6,00	8,50	6,00	8,50	12,00	14,00	9,00
Kapusta pekińska	kg/szt.	6,00	7,00*	6,50	–	5,50	9,00	9,00*	–
Kalafior	szt.	–	12,00	9,50	8,5 – 12,0	13,00	11,00	16,00	–
Brokuł	szt.	–	–	7,50	–	8,00	8,00	–	–
Brukselka	kg	–	14,00	–	–	11,00	–	–	–
Salata	szt.	6,00	3,80 – 7,50	5,00	5,00	5,00	6,00	6,50	–
Szczypior	pęczek	3,00	3,40	3,50	2,50	2,50	3,00	–	2,00
Koper	pęczek	3,00	3,40	3,00	2,50	3,00	3,00	4,00	–
Rzodkiewka	pęczek	3,00	3,40	3,50	1,50 – 2,50	3,00	3,50	2,50	3,00
Kalarepa	kg/szt.	4,00**	–	–	–	3,50	4,00	6,00**	–
Pieczarki	kg	12,00	9,50	11,50	8,50	9,00	10,0 – 11,0	17,00	8,00
Chrzan	kg	–	16,00	25,00	25,00	–	25,00	–	20,00
Imbir	kg	–	16,00	18,00	–	24,00	–	25,00	–
Miód	kg	32,0 – 40,0	45,00	45,0 – 52,0	40,00	40,00	40,00	40,00	35,0 – 45,0
Jabłka	kg	3,00	3,00 – 6,00	3,80 – 4,50	4,00	3,50	5,00	3,90	3,50 – 4,00
Gruszki	kg	7,00	8,00	7,50	–	–	10,00	11,00	8,00

Objaśnienie: * - kg ** - szt. *** - pęczek

LABORATORIUM

OFERUJEMY

- Analiza paszy:** sucha masa, białko, azot, tłuszcz, wapń, fosfor, włókno, popiół, sód.
- Analiza gleby:** pH, fosfor, potas, magnez.
- Analiza kiszonki:** sucha masa, lotne kwasy tłuszczowe, pH, białko, tłuszcz, włókno, popiół, wapń, fosfor.
- Badania dodatkowe:** siła i energia kiełkowania, czystość materiału siewnego, masa tysiąca ziaren, ciężar ziarna w stanie zsypanym, skrobia dla gorzelnii, w nawozach: wapń, magnez, fosfor, potas.

KONTAKT:
 Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku
 poniedziałek - piątek
 700 - 1500
 tel. 68 385 20 91 wew. 338
 690 511 578
 e-mail: laboratorium@lodr.pl

KOSZT*
18
ZŁOTYCH

*OSIEMNAŚCIE ZŁOTYCH - CENA BRUTTO DLA MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

PASZE

WRZESINY		
DLA TRZODY		
Mieszanka tucznik 1	100 kg	256,00
Mieszanka tucznik 2	100 kg	248,00
Mieszanka prosięta 1	100 kg	330,00
Mieszanka prosięta 2	100 kg	294,00
Mieszanka prosięta 3	100 kg	282,00
Koncentrat PWT	100 kg	414,00
Koncentrat T-15	100 kg	382,00
Koncentrat LPK	100 kg	382,00
DLA DROBIU		
Koncentrat nioska	100 kg	324,00
Mieszanka nioska 1	100 kg	268,00
Mieszanka nioska 1 – gran.	100 kg	275,00
Mieszanka kurczęta 1	100 kg	288,00
Mieszanka kurczęta 2	100 kg	278,00
Mieszanka Brojler Finisz	100 kg	382,00
Mieszanka Brojler	100 kg	382,00
Mieszanka Brojler Starter	100 kg	310,00
Mieszanka Brojler Grower	100 kg	298,00
DJ Nioska mieszanka	100 kg	278,00
B-C Mieszanka uzupełniająca	100 kg	232,00
POZOSTAŁE		
Mieszanka KGHIN (0-3)	100 kg	292,00
Mieszanka KGHIN (3-9)	100 kg	286,00
Śruta sojowa (46%)	100 kg	326,00
Zboża śrutowane	100 kg	214,00
STARY DWÓR, gmina TRZCIEL		
DLA TRZODY		
Koncentrat Prowitex	25 kg	109,00
Koncentrat Prowimax	25 kg	100,00
DLA DROBIU		
Pasza dla niosek, granulowana	25 kg	69,00
Pasza dla Kurczat0-6 tyg.	25 kg	69,00
Pasza dla kurczat powyżej 6 tyg.	25 kg	69,00
Brojler do 3tyg.	25 kg	76,00
Brojler GROWER od 3 tygodni	25 kg	75,00
BROJLER Finisz	25 kg	74,00
Kaczki i gęsi do 3 tyg.	25 kg	69,00
Kaczki i gęsi powyżej 3 tyg.	25 kg	68,00
Koncentrat dla niosek	25 kg	98,00
DLA KRÓLIKÓW		
Mieszanka	25 kg	68,00

Powiat gorzowski

- ❖ Przyjmę ziemię z wykopów – gm. Bogdaniec, tel. 887 534 454.
- ❖ Sprzedam przyczepę rolniczą Zaclaw o dł. 6 m i szer. 2,5, burtę aluminiowe dzielone, siewnik zbożowy Nordsten 3 m w dobrym stanie oraz myjnię do warzyw – gm. Gorzów Wlkp., tel. 607 368 103.
- ❖ Sprzedam żyto ozime cena: 1650 zł/t – gm. Bogdaniec, tel. 887 534 454.
- ❖ Kupię niedrogo kombajn w dobrym stanie Fortschritt E-517 sprawny, Fortschritt E-514 sprawny lub z uszkodzonym silnikiem lub kombajn Bizon Rekord niedrogi – gm. Bogdaniec, tel. 887 534 454.
- ❖ Kupię zbiornik po beczkowie 600 l niezardzewiały oraz 3 butle hydroforowe i rury 100 – tanio – gm. Bogdaniec, tel. 887 534 454.
- ❖ Sprzedam grunty rolne o pow. 12,00 ha (kl. III b-IV-V) wraz z zabudowaniami, cena do uzgodnienia – Mościczki, gm. Witnica, tel. 95 751 54 93.
- ❖ Sprzedam kombajn Bizon REKORD Z058, rok prod. 1988, stan dobry – gm. Kłodawa, tel. 503 823 442.
- ❖ Sprzedam kombajn zbożowy Bizon Rekord z sieczkarnią i stołem do rzepaku – Lubiszyn, tel. 512 975 191.
- ❖ Sprzedam: pług 3-skiogowy z przedpłużkiem, polski; przetrzęsarko-zgrabiarkę 7-miogniazdową; sprawną prasę do siana i słomy Simpa Z224/1 (prod. Polska), kostkującą z przeciwwagą; rozrzutnik obornika jednoosowy – gm. Bogdaniec, tel. 885 855 758, 510 622 002. [4,5]

Powiat krośnieński

- ❖ Sprzedam siano i słomę 120/150, waga 450 kg – gm. Dąbie, tel. 663 635 673.
- ❖ Sprzedam siano majowo-czerwcowe w belach 120 x 150 około 500 szt. – gm. Krosno Odrzańskie. tel. 697 958 374.

- ❖ Sprzedam przyczepę dłużyce 1-osiową oryginalną – 1000 zł; piłę Stihl o mocy 3,5 KM – 700 zł; piłę Stihl o mocy 2,4 KM – 600 zł; betoniarkę 300 l na kołach gumowych (bęben bez wgniotów) – 1500 zł. Silnik elektryczny trójfazowy 11 kW – 600 zł, prostownik 6/12/24V – 300 zł – gm. Krośno Odrzańskie, tel. 509 478 057.
- ❖ Sprzedam łubin – gm. Dąbie, tel. 663 635 673.
- ❖ Sprzedam metalowe słupy, wiązary, teownik, blachę falistą na konstrukcję garażu 6 x 5 m – 3000 zł, ciągnik Białoruś, koparko-spycharkę 1990 (łyżka chwytakowa) – 14500 zł, betoniarkę 280 l (szeroki wieniec na bębnie) – 1600 zł, kosiarkę do trawy z napędem, szerokość koszenia 52 cm – 390 zł, zbiornik hydroforowy 200 l – 400 zł, pompę wtryskową do silnika SW400 (kombajn BIZON) – 600 zł, – gm. Krosno Odrz., tel. 509 478 057.
- ❖ Sprzedam mieszankę owsa z wyką; ok. 18% białka; cena 1,20 zł/kg – gm. Krosno Odrz., tel. 724 453 246.
- ❖ Sprzedam ogiera G-ASTER – wiek 2 lata, typ szlachetny, maść karo-gniada, ładny, dobrze ułożony – gm. Krosno Odrz., tel. 511 184 962 lub 501 585 162.
- ❖ Kupię łąki 2-3 ha w okolicach Brzeźnicy lub Bytnicy – tel. 724 133 999.
- ❖ Sprzedam przyczepę do transportu zboża 10 ton, przyczepę do transportu balotów 8 m długa – gm. Gubin, tel. 518 191 006.
- ❖ Sprzedam jęczmień paszowy i pszenżyto ozime – gm. Krosno Odrzańskie, tel. 667 471 384.
- ❖ Sprzedam przyczepkę samochodową, bażanty bananowe młode – gm. Gubin, tel. 530 151 875.
- ❖ Sprzedam skrzynię przekładniową do zgarniacza obornika typu Lubin – gm. Dąbie, tel. 691 720 485.
- ❖ Sprzedam siano i słomę 120/150, łubin, owies, pług 3-skiogowy, 2 ha gruntów ornych – obręb Połupin – gm. Dąbie, tel. 663 635 673.
- ❖ Sprzedam przewracarkę – gm. Dąbie, 721 848 271.
- ❖ Sprzedam siano w kostkach – gm. Krosno Odrz. tel. 693 874 053.

Powiat sulęciński

- ❖ Sprzedam konny przetrząsacz widłowy do siana oraz kosiarkę konną – gm. Krzeszyce, tel. 504 823 461.
- ❖ Sprzedam 4 tony jęczmienia jarego odmiany Adwokat, rok po wymianie – gm. Krzeszyce, tel. 504 823 461.
- ❖ Sprzedam siano i słomę w belach o śr. 120 magazynowana w stodole – gm. Krzeszyce, tel. 504 823 461.
- ❖ Sprzedam grunty orne (do 10 ha) na terenie – gminy Lubniewice, tel. 507 197 255.
- ❖ Sprzedam i dowiozę prosiaki lub zamienię za zboże – gm. Krzeszyce, tel. 509 975 905.
- ❖ Sprzedam byczki odsadki i jałówki rasy Limousine, byka (wiek 17miesiący) rasy Limousine z pełną dokumentacją potwierdzającą czystość rasy – gm. Sulęcín, tel. 663 444 183.
- ❖ Sprzedam: kombajn zbożowy Bizon Z-056, sieczkarnię jednorzędową do kukurydzy, ładowacz 'CYKLOP', siewnik zbożowy MAZUR szer. robocza 4,2m, sieczkarnię „ORKAN”, sadzarkę do ziemniaków 2-rzędową (czeska) – gm. Słońsk, tel. 605329315.

Powiat świebodziński

- ❖ Kupię ciągnik Zetor, przystawkę i siewnik do kukurydzy oraz rozsiewacz nawozu – tel. 728 032 907.
- ❖ Sprzedam słomę – gm. Świebodzin, tel. 662 932 128.
- ❖ Sprzedam agregat uprawowo-siewny 3 m Pom Brodnica 2013 r., koła – felgi z oponami 825/20, lejek do nawozu, kultywator o szer. 3 m, przyczepę 750/20, opielacz do buraków, drobne części do Bizona 56, ramę do bron, ramkę do podczepiania widel lub łyżki do cyklopa – gm. Świebodzin, tel. 600 729 962, 692 446 813.
- ❖ Sprzedam uroczysko 1 ha – Grodziszczce, gm. Świebodzin, tel. 663 411 075.
- ❖ Sprzedam ziemniaki jadalne i paszowe – gm. Świebodzin, tel. 601 884 531, 693 708 162.
- ❖ Sprzedam 2 ha ziemi w Boryszynie – gm. Lubrza, tel. 663 411 075.
- ❖ Sprzedam: agregat uprawowo-siewny Warta 2m – 6 tys. zł; opryskiwacz Rau 2000 – 5 tys. zł; brony posiewne 5-elementowe składane 800 zł; rozrzutnik obornika 1 osiowy 6 tys. zł; – gm. Świebodzin, tel. 608 789 451.
- ❖ Zdecydowanie kupię kozy – gm. Świebodzin, tel. 697 039 172.
- ❖ Sprzedam krowy do dalszej hodowli – gm. Lubrza, tel. 507 593 811.
- ❖ Sprzedam rozdrabniacz słomy, 4-letni pług 4-skiogowy polskiej produkcji, przyczepę wywrotkę 4 t do remontu – gm. Lubrza, tel. 507 593 811.
- ❖ Sprzedam części do prasy Fortschritt – gm. Świebodzin, tel. 665 510 508.
- ❖ Sprzedam rozrząsacz 6-rzędowy do siana, heder 4 m do rozdrabniacza zielonek typu Fortschritt – gm. Lubrza, tel. 507 593 811.
- ❖ Sprzedam siewnik Poznaniak, agregat uprawowo-siewny Amazon – gm. Lubrza, tel. 507 593 811.
- ❖ Sprzedam lub zamienię Prasa Claas 2A wariant 180 – gm. Zbąszynek, tel. 888 102 028.
- ❖ Sprzedam zgrabiarkę karuzelową Tamasz 3,5 m – gm. Zbąszynek, tel. 668 526 006.
- ❖ Sprzedam 15 krów mlecznych rasy HF – gm. Szczaniec, tel. 888 054 437.
- ❖ Sprzedam działkę rolną 105/3 o pow. 2,10 ha w Boryszynie – gm. Lubrza oraz łąkę uroczysko 311/3 pow. 1 ha w Grodziszczcu – gm. Świebodzin, tel. 663 411 075.
- ❖ Sprzedam agregat uprawowo-siewny, 2,5 m, bierny z siewnikiem, rozsiewacz wapna RCW 3, olejowy 3 t, kompletne osie z kołami do HC6 – gm. Szczaniec, tel. 783 478 115.

Powiat zielonogórski

- ❖ Sprzedam pszenicę i pszenżyto ozime, owies, ziemniaki paszowe – gm. Świdnica, tel. 664 134 260; 68 32 73 152.
- ❖ Sprzedam owies, pszenicę, ziemniaki – gm. Sulechów, tel. 603 359 226.

- ❖ Sprzedam ziemię 33 ha w tym 4 ha lasu, położoną w pobliżu miasta Krosno Odrzańskie; m. Budynia, 25 km od granicy. Ziemia klasy V-VI wykorzystywana obecnie jako grunty orne. Cena 1350000 zł. Całość otoczona lasami, graniczy z rzeką Młynówką. W pobliżu ośrodek wypoczynkowy Dąbie nad jeziorem Wielkie, niedaleko zabytkowy pałac, zakole rzeki Bóbr, ośrodki agroturytyki, jazdy konnej, polowania, grzybobrania, lasy pełne jagód... tereny ekologiczne – tel. 691 403 628.
- ❖ Sprzedam śrutownik ssąco-tłoczący z mieszalnikiem pasz i waga. Sprzedam 4 przedpłużki do pługa obrotowego RabeWerk – gm. Dąbie tel.: 691 720 485.
- ❖ Sprzedam agregat uprawowy Rau rotofiler 3 m z hydropakiem oraz kultywator 3 m, wąski ząb – gm. Gubin, tel. 782 446 236, [4,5].
- ❖ Sprzedam konia (ogier) 3 lata, maści skorogniadej, typ szlachetny, chodzi w zaprzęgu – gm. Krosno Odrz. tel. 515 184 962, 501 585 162. [4,5]

Powiat międzyrzecki

- ❖ Sprzedam działkę rolną o powierzchni 2,07 ha – Sokola Dąbrowa, gm. Bledzew, tel. 692 203 464.
- ❖ Sprzedam kombajn zbożowy BIZON z rozdrabniaczem i kabiną; rok budowy 1988, rozrzutnik obornika T-088 (produkcja NRD) – ład. 10 ton; rok budowy 1986, siewnik zbożowy MAZUR szer. robocza 4,0 m – tel. 605 329 315.
- ❖ Sprzedam kombajn zbożowy Massey Ferguson 620 (na części), kombajn zbożowy Bizon 50 z sieczkarnią, rozrzutnik obornika Czarna Białostocka (nowa podłoga) – gm. Przytoczna, tel. 501 467 080.
- ❖ Sprzedam kosiarkę rotacyjną polską, siewnik poznaniak, pająka do siana (przewracarko-zgrabiarka na 7 kół), rozrzutnik obornika i wapna ruski, pług 2-skiogowy obrotowy, bronę rozkładaną 5-polową – gm. Trzciel, tel. 606 658 828.
- ❖ Kupię ciągnik Ursus C-360 lub C-330 (może być do remontu) oraz przyczepę do remontu D 47 – gm. Trzciel, tel. 606 658 828.

Powiat nowosolski

- ❖ Sprzedam opryskiwacz RAU 3 800 l o szer. rob. 18 m - komputerowe sterowanie, sadzarkę i kopaczkę do ziemniaków, przyczepę rolniczą 4 t, przyczepę D-47 wywrotkę 4,5 t, rozrzutnik obornika RUR, rozrzutnik obornika Czarna Białostocka 4 t – gm. Nowe Miasteczko, tel. 699 912 173.
- ❖ Sprzedam 10 t pszenicy ozimej luzem lub workowanej, cena do uzgodnienia – gm. Niegosławice, tel. 795 987 100.
- ❖ Sprzedam przyczepę sztywną 3,5 t, zarejestrowana i ubezpieczona, presa Z-224/1, pług 3-skiogowy, talerzówkę 2,5 m; nowe opony wąskie rolnicze Cultor 8,3-36 wraz z felgami - pasuje do Ursus C-360, Agro Tom – Stypułów, gm. Koźuchów, tel. 604 321 906.
- ❖ Kupię przenośnik ślimakowy, 10 lub 12-metrowy Agro Tom – Stypułów, gm. Koźuchów, tel. 604 321 906.
- ❖ Sprzedam gospodarstwo rolne Piękne Kąty – gm. Siedlisko, tel. 514 423 988.
- ❖ Sprzedam kombajn FORTSCHRITT 512 oraz sieczkarnię do kukurydzy jednorzędową, – gm. Otyń, tel. 68 355 503 19, kom. 515 477 613.

Powiat słubicki

- ❖ Sprzedam silnik 7,5 kW, Krajzege 5,5 kW, siewnik Poznaniak, szer 2,7 m – gm. Górzycza, tel. 95 759 15 08.
- ❖ Sprzedam kultywator 5 m i pług 4 skibowy Polski – gm. Rzepin, tel. 607 274 796.

Powiat strzelecko-drezdenecki

- ❖ Sprzedam pszenicę, pszenżyto, żyto – miejscowość Strzelce Krajeńskie, te. 667 023 064.

Kalsk 91 • 66-100 Sulechów
www.hotelodr.pl
email: kalsk@hotelodr.pl • tel. 68 385 20 91

zapraszamy

pokoje 1 i 2-osobowe • sale wykładowe i bankietowe • restauracja • parking monitorowany

- ❖ Sprzedam żyto, 20 t – gm. Sulechów, tel. 504 712 948.
- ❖ Sprzedam opryskiwacz Douven 3400/24 m, bronę talerzową 4 m, ciężką, przyczepę HL 8011, przyczepę czeską BSS, kombajn Bizon – gm. Sulechów, tel. 695 568 702.
- ❖ Sprzedam śrutownik Bąk, betoniarkę 150 l, taczki ohar – gm. Świdnica, tel. 889 485 429.
- ❖ Sprzedam śrutownik bijakowy 11 kW – gm. Babimost, tel. 606 538 410.
- ❖ Sprzedam Silos Bin 60 ton – 2 szt., dmuchawę przewietrzającą i załadowniczą, wentylator R 700, skrzynkę transportową wywrotkę na tuz, przyczepkę samobierającą (8-10 m3) – gm. Sulechów, tel. 795 989 521.
- ❖ Sprzedam owies i pszenicę – gm. Sulechów, tel. 603 359 226.
- ❖ Sprzedam płyty sklejk 2,30 x 1,10 – cena 50 zł oraz prasę kostkującą K 442/1 – gm. Sulechów, Kruszyna, tel. 795 989 521.
- ❖ Kupię ciągnik Fortschritt 300 lub 303, może być do remontu – gm. Trzebiechów, tel. 691 933 715.
- ❖ Potrzebny mechanik do prasy Z 224/1 – gm. Sulechów, tel. 783 699 921.
- ❖ Sprzedam prosięta – gm. Zbąszynek, tel. 606 761 504.
- ❖ Sprzedam przyczepkę jednoosiową do przewożenia bydła, pompę do szamba 3-fazową, spawarkę elektryczną, silnik 10 kW, betoniarkę 150 l – gm. Trzebiechów, tel. 68 351 42 96, 884 092 304.
- ❖ Sprzedam rozrzutnik obornika Fortschritt T-088, sortownik do sortowania cebuli i ziemniaków – gm. Babimost, tel. 606 538 410.
- ❖ Sprzedam pszenżyto ozime, grykę wysuszoną, oczyszczoną nie pryskaną – gm. Nowogród Bobrzański, te. 662 902 237.
- ❖ Sprzedam pług podorywkowy 5-skibowy „Grudziądź”, 7 balotów siana dobrej jakości – gm. Świdnica, tel. 501 105 627.
- ❖ Sprzedam kombajn BIZON Z056, stan dobry – gm. Kargowa, tel. 508 053 826.
- ❖ Kupię pług 4-skibowy zagonowy, na zabezpieczeniach sprężynowych lub resorowych – gm. Babimost, tel. 512 505 897.
- ❖ Sprzedam żyto, około 20t – gm. Sulechów, tel. 722 339 569.
- ❖ Sprzedam brony ciężkie 20, brony posiewne, łubin słodki żółty, opony nowe 16, głowicę nową do C-330, kopaczkę konną zabytkową – gm. Trzebiechów, tel. 691 933 715.
- ❖ Kupię ciągnik rolniczy z silnikiem 4-cylindrowym + TUR Ursus lub Zetor – gm. Nowogród Bobrzański, tel. 793 677 507.
- ❖ Sprzedam pług 4-skibowy obrotowy firmy Krone, skrzynię biegów 3-biegową do ciągnika Ursus 1224 – gm. Sulechów, tel. 601 979 533.
- ❖ Sprzedam ciągnik Ursus C360 – 20 000 zł., rozrzutnik 1-osiowy – 4100 zł., betoniarkę 200 l – 200 zł., rozrzutnik tandem – gm. Babimost, tel. 723 921 297.

Powiat żagański

- ❖ Sprzedam pszenicę ozimą luzem lub w workach, na paszę lub do siewu oraz drzwi kompletne z lusterkiem, lewe przednie do BMW 530D – gm. Niegosławice, tel. 795 978 100.
- ❖ Sprzedam ziemię orną 2,58 ha, Karczówka – gm. Brzeźnica, tel. 694 532 046, 534 006 222.
- ❖ Wynajmę świder zawieszany na TUZ ciągnika, napęd WOM – gm. Iłowa, tel. 888 919 297.
- ❖ Sprzedam owies i grykę ekologiczną z certyfikatem – gm. Szprotawa, tel. 603 110 841.
- ❖ Sprzedam większe ilości mleka koziego oraz młode kózki, sprzedam scenę na platformie podwoziowej – Gorzupia Dolna, gm. Żagań, tel. 509 310 641.
- ❖ Sprzedam owies – gm. Iłowa, tel. 516 045 735.
- ❖ Sprzedam siewnik Poznaniak tanio, reduktor obrotów poziomy 3 kW nowy do podajników czerpakowych do transportu zboża na silosy (cena do uzgodnienia), silnik 10 kW w komplecie z bijakami do zboża ssąco-tłoczący – Chotków, tel. 791 782 664.
- ❖ Sprzedam grunty rolne o pow. 2,58 h położone we wsi Karczówka – gm. Brzeźnica koło Żagania. Cena do uzgodnienia po wcześniejszym kontakcie – tel. 698 836 730.

- ❖ Sprzedam jarzma porodowe dla macior z korytami – 7 szt. Cena do uzgodnienia – tel. 791 782 664.
- ❖ Sprzedam sadzonki lawendy odmiany Grosso i Grappenhall, doniczka po 4 zł, w sprzedaży także większe sadzonki, możliwość wysyłki lub dowozu – Silno Małe, gm. Wymiarki, tel. 722 073 825.
- ❖ Kupię ładowac CYKLOP sprawny w dobrym stanie – gm. Żagań, tel. 506 893 546.
- ❖ Sprzedam pług 3 skibowy PHX, pług 4 skibowy, kultywator 2,7m oraz kosiarkę rotacyjną 1,7m – gm. Żagań, tel. 691 983 855.
- ❖ Sprzedam siewnik Poznaniak tanio, reduktor obrotów poziomy 3 kW nowy do podajników czerpakowych do transportu zboża na silosy - cena do uzgodnienia, silnik 10 kW w komplecie z bijakami do zboża, ssąco-tłoczący. Chotków tel. 791 782 664.
- ❖ Sprzedam pług 4-skibowy, tryki kameruńskie, jagnięta mieszańce z rasą mięsną, same gubią runo (krzyżówka kamerun+BMC), – gm. Brzeźnica, tel. 605 052 992.
- ❖ Sprzedam miody surowe, miody z dodatkami (czarnuszka, malina) w słoikach 1kg i 0,5kg, z własnej pasieki, przebadane w laboratorium, sezon 2022 oraz octy jabłkowe na miodzie, z ziołami – 0,5l., kiszony topinambur w słoikach, możliwa wysyłka. – gm. Brzeźnica, tel. 605 660 440.
- ❖ Kupię bydło odsadki do dalszego chowu. Płatność gotówką przy odbiorze – gm. Szprotawa, tel. 604 817 761, 601 573 280.
- ❖ Sprzedam facelię – tel. 791 782 664.

Powiat żarski

- ❖ Sprzedam działkę rekreacyjno-budowlaną za lasem między górami i stawami, 5 km od Żar – tel. 607 035 344.
- ❖ Sprzedam przyczepę wywrotkę na 3 strony D47, ORKAN-2, opony: 18,4/30; 16,9/28; 900/20; koła: 9,5/32; 9,5/36 – gmina Siedlec, tel. 693 439 340.
- ❖ Sprzedam ciągnik Ursus C 360, ciągnik Białoruś 50, sortownik do ziemniaków, przyczepę 3,5 t sztywną, 2 śrutowniki Bąk z silnikami, kosiarkę grzebieniową Osa, opryskiwacz 400 l z atestem, prasę kostkującą Sipma Z-224 oraz bydło opasowe – gm. Brody, tel. 503 745 466.
- ❖ Sprzedam kosiarkę rotacyjną polską 16S słom1) w kostkach, magazynowaną w stodole oraz grykę przewianą – gm. Trzebiel, tel. 606 858 841, [4,5].
- ❖ Kupię sprzęt rolniczy: ciągniki, kombajny, przyczepy, prasy, ładowarki oraz inny sprzęt cały lub uszkodzony, tel. 724 572 225.
- ❖ Sprzedam ciągnik rolniczy John Deere 4230, 120 KM, napęd cena 16000 zł, traktorek ogrodniczy z kabiną, osprzęt do upraw + przyczepka, opony do traktorów 16,9x34, inne opony i felgi, przyczepę rolniczą, pług 3-skibowy, traktor MTZ 50 sprowadzony (na części lub w całości) – gm. Brody, tel. 507 675 637.

Pozostałe

- ❖ Kupię siano z magazynu – gm. Wieleń, tel. 605 747 941.
- ❖ Sprzedam większą ilość kukurydzy suchej na paszę – gm. Wieleń, tel. 605 747 941.
- ❖ Kupię ciągnik Zetor, przystawkę do kukurydzy, siewnik do kukurydzy, rozsiewacz nawozu – tel. 728 032 907.
- ❖ Kupię ciągnik Zetor forterra, agregat uprawowy 3 m, formownicę do redlin ziemniaków, sadzonkę do ziemniaków talerzową – tel. 795 807 728.
- ❖ Kupię Bizon Rekord, B5, Class, sortowniki do ziemniaków, pług obrotowy Kverneland, Femard, siewnik zbożowy, agregat siewny, opryskiwacz ciągnany na kołach Pilmel – tel. 511 924 809.
- ❖ Kupię rozsiewacz wapna RCW Unia Brzeg, dmuchawę do zboża ssąco-tłoczącą – tel. 790 318 118.
- ❖ Sprzedam śrutownik ssąco-tłoczący z mieszalnikiem lub bez, nadstawkę M423 do rozsiewacza nawozów RAUCH 735M – gm. Zbąszyń, tel. 781 611 827.
- ❖ Kupię łubin z certyfikatem ekologicznym 200kg, – tel. 888 513 293

Lubuskie Aktualności Rolnicze

w 2023 r.
tylko **7,00 zł** miesięcznie
42,00 zł półrocznie
84,00 zł rocznie

ZAMÓW PRENUMERATĘ JUŻ DZIŚ

PRENUMERATA MIESIĘCZNIKA

Prenumeratę można zamówić również u doradców terenowych w Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego lub w Redakcji Lubuskich Aktualności Rolniczych w Kalsku

odcinek dla nadawcy

nr rachunku odbiorcy:	24 1130 1222 0030
nr rachunku odbiorcy cd.:	2053 4720 0004
odbiorca:	Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego Kalsk 91, 66-100 Sulechów
kwota:	
zleceniodawca:	
tytułem:	

stempel dzienny:

opłata:

Polecenie przelewu / wpłata gotówkowa

* niepotrzebne skreślić

nr rachunku odbiorcy	nr rachunku odbiorcy cd.	nr rachunku odbiorcy	W	P	waluta	kwota
Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Kalsk 91, 66-100 Sulechów	24 1130 1222 0030 2053 4720 0004				
nr rachunku zleceniodawcy (przelew/kwota słownie (wpłata))						
nr rachunku zleceniodawcy cd.						
tytułem						
tytułem cd.						
opłata:						
pieczęć, data i podpis(y) zleceniodawcy						

XXIX Targi Rolnicze

AGRO-TARG

na 100 lat

KALSK

27-28 maja 2023 r.
godz. 9⁰⁰-17⁰⁰

PREZENTACJE
ZWIERZĄT

ŻYWNOŚĆ
TRADYCYJNA
I REGIONALNA

WYSTAWY
KIERMASZE
WYSTĘPY

DORADZTWO
MECHANIZACJA
OGRODNICTWO

SZCZEGÓŁOWE INFORMACJE:

Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Kalsk 91 • 66-100 Sulechów • tel./fax 68 385 20 91, 68 385 28 68 • e-mail: sekretariat@lodr.pl • www.lodr.pl